

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

із наведенням фрагментів дисертації Девтерова І. В.
та відповідних фрагментів опублікованих текстів інших авторів
без зазначення авторства

Збіги текстів виділені **жовтим** кольором, перефразування та синоніми – **бірюзовим**, перестановки слів місцями – **зеленим**; твердження автора про те, що це нібито він щось пропонує, оцінює, розробила чи робить висновки – **фіолетовим**.

Червоним шрифтом поданий коментар щодо фрагментів дисертації Девтерова І. В.

№	Фрагменти тексту дисертації, у якій виявлено факти порушення академічної доброчесності	Фрагменти опублікованих текстів інших авторів (без зазначення в дисертації Девтерова І. В. посилань на джерело)
Вид виявленого порушення: плагіат		
1	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Левина О. Г. Взаимодействие компьютера и человека как социальное явление // Ярославский педагогический вестник. – 1998, № 2. (https://web.archive.org/web/20161009131913/https://estnik.yspu.org/releases/novye_issledovaniy/6_11/) Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 62.	С. 1.
	1.3. Теоретичні та практичні аспекти взаємодії людини з комп'ютерними мережами Як ми вже зазначали раніше, формування єдиного глобального економічного, соціального і культурного простору – це об'єктивна реальність сучасного світу. Сьогодні комп'ютери, об'єднані мережею, беруть на себе функції і всесвітнього банку інформації і наймобільнішого засобу зв'язку. Людство вступило в новий етап розвитку, такий етап, який презентує нове інформаційне суспільство, нову інформаційну етику і культуру. Інформація вийшла на пріоритетне місце серед критеріїв прогресу, як і засоби її здобуття, переробки і використання – комп'ютер і комп'ютерна технологія, за допомогою якої посилюються інтелектуальні можливості і здібності людини. У розвинених країнах більше половини працюючого населення зайняті в інформаційному секторі, причому інформація, технічні і програмні засоби її переробки перетворилися на головний товарний продукт.	Формирование единого глобального экономического, социального и культурного пространства — это объективная реальность современного мира. Сегодня компьютеры, объединенные обширной сетью, берут на себя функции и всемирного банка информации и самого мобильного средства связи. Человечество вступило в новый этап развития, этап, презентующий новое информационное общество, новую информационную этику и культуру. Информация вышла на приоритетное место среди критериев прогресса, как и средства ее получения и переработки и использования — компьютер и компьютерная технология, с помощью которой усиливаются интеллектуальные возможности и способности человека. В развитых странах более половины трудящихся заняты в информационном секторе (в США — 80%), причем информация, технические и программные средства ее переработки превратились в главный товарный продукт.¹
	С. 63.	С. 1.
	В той же час від впровадження інтелекту і моделі навколишнього світу всередину комп'ютера, тобто від формування в його надрах "віртуальної реальності", люди переходять до втілення віртуальності довкола себе – мікропроцесори в автомобілях, телевізорах, кредитних картках, навіть кулькових ручках. Ці технологічні зміни істотно перетворюють не лише місце існування людини, але й впливають на саму людину, на організацію всіх видів її діяльності, на взаємовідносини між співтовариствами людей на ринку сировини, товарів і послуг, на систему освіти і, нарешті, на норми і закони, що фіксуються і розвиваються законодавчою та судовою владою. Таким чином, проблема	В то же время от внедрения интеллекта и модели окружающего мира внутрь компьютера, то есть от формирования в его недрах "виртуальной реальности", люди переходят к воплощению виртуальности вокруг себя — микропроцессоры в автомобилях, телевизорах, кредитных карточках, даже шариковых ручках и т.д. Благодаря развитию телекоммуникаций человек попадает в среду, в которой есть места, где размножается "информационная грязь" человеческого бытия, в которой есть свои болезни. И зачастую человек оказывается неприспособленным к новому темпу развития цивилизации. Эти технологические изменения существенно

“комп’ютер – людина” стає однією з актуальних проблем сучасного суспільства.	преобразуют не только среду обитания человека, но и влияют и на самого человека, на организацию всех видов его деятельности, на взаимоотношения между сообществами людей на рынке сырья, товаров и услуг, на систему образования и, наконец, на нормы и законы, фиксируемые и развиваемые законодательной, судебной и исполнительной властями. Таким образом, проблема “Компьютер и человек” становится одной из главных проблем современного общества.
С. 64.	С. 1.
Нова інформаційна епоха демонструє глобальні переваги, які визначають розвиток сучасного суспільства і людини. По-перше, це високий рівень взаємодії комп’ютерів з людиною. Комп’ютер виступає в ролі персонального помічника людини, що відповідає практично всім органам чуття людини. Відносно безпроблемне поєднання комп’ютера з різними технічними засобами (телефоном, радіо, відео- і фотозасобами, діагностичною апаратурою і т. п.) забезпечує комп’ютерний слух, зір, дотик, здатність мовного відтворення. Наступна перевага визначається здатністю комп’ютерів взяти на себе функції всіх існуючих засобів масової інформації відразу, включаючи книги і музичні інструменти. Це означає, що людина отримує можливість вибирати ті види засобів масової інформації, через які вона хоче отримувати і передавати ідеї. Такі конструкції і явища, як тексти, зображення, звуки і кіно, що майже недоступні в традиційних засобах масової інформації, стають легко керованими самою людиною.	Новая информационная эпоха демонстрирует глобальные преимущества, которые определяют развитие современного общества и человека. Во-первых, это высокий уровень взаимодействия компьютеров с человеком. Компьютер выступает в роли персонального помощника человека, отвечающего практически всем органам чувств человека. Относительно безпроблемное сращивание компьютера с различными техническими средствами (телефоном, радио, видео- и фотосредствами, диагностической аппаратурой и т. п.) обеспечивает компьютерный слух, зрение, осязание, способность речевого воспроизведения. Следующее преимущество определяется способностью компьютеров взять на себя функции всех существующих средств массовой информации сразу, включая книги и музыкальные инструменты. Это означает, что человек получает возможность выбирать те виды средств массовой информации, через которые он хочет получать и передавать идеи. Такие конструкции и явления, как тексты, изображения, звуки и кино — почти недоступные в традиционных средствах массовой информации — становятся легко управляемыми самим человеком.
С. 64–65.	С. 1.
По-третє, оскільки інформація може бути представлена в багатьох різних аспектах, людині надається можливість всесторонньо розглянути ідеї або проблеми і звести воедино інформацію з різних джерел. По-четверте, суть комп’ютерних розрахунків полягає в побудові динамічної моделі ідеї за допомогою імітації умов. За допомогою комп’ютера можна отримати не просто статистичні викладення, а наочні моделі, які описують і перевіряють ті, що перечать один одному теорії. Забезпечення можливості яснішого “бачення” світу стає усе більш реальним сьогодні і є настільки ж революційним просуванням вперед, як перехід людини від простої життєвої мудрості до опанування мови, математики, науки. П’ята перевага полягає в тому, що комп’ютери можна наділити мисленням. Здібність комп’ютера до побудови моделей дозволяє йому змагатися з людським розумом.	В-третьих, поскольку информация может быть представлена во многих различных аспектах, человеку предоставляется возможность многосторонне рассмотреть идеи или проблемы и свести воедино информацию различных источников. В-четвертых, суть компьютерных расчетов состоит в построении динамической модели идеи посредством имитации условий. С помощью компьютера можно получить не просто статистические выкладки, а наглядные модели, которые описывают и проверяют противоречащие друг другу теории. Обеспечение возможности более ясного “видения” мира становится все более реальным сегодня и является столь же революционным продвижением вперед, как переход человека от простой житейской мудрости к овладению языком, математикой, наукой. Пятое преимущество состоит в том, что компьютеры можно наделить мышлением. Способность компьютера к построению моделей позволяет ему соперничать с человеческим разумом.
С. 65.	С. 2.
Ці п’ять переваг є могутнім інформаційним середовищем, центральним інструментом якого є комп’ютер, а центральним суб’єктом дії – людина. В рамках цієї системи реалізується взаємодія двох інстанцій – людини і комп’ютера – протилежних за своєю сутністю, за способом і метою існування. Проте, як показує досвід кількох останніх десятиліть, ця взаємодія стала органічною, взаємно зба-	Эти пять преимуществ представляют собой мощественную информационную среду, центральным инструментом которой является компьютер, а центральным субъектом действия — человек. В рамках этой системы реализуется взаимодействие двух инстанций — человека и компьютера — противоположных по своей сущности, по способу и целям существования. Однако, как показывает

гачуючою і розвиваючою. Життєдіяльність сучасної людини тепер реалізується через все більш активне спілкування з технічними пристроями; якщо раніше вони були як би продовженням людських рук і сприяли посиленню її фізичних потенцій, то виникнення комп'ютера різко змінило ситуацію: він грає роль співробітника, що спільно виконує складну інтелектуальну роботу. Це веде до формування якісно іншого ставлення до комп'ютера, аніж до техніки. Створюються умови, в яких будуються зв'язки людини і комп'ютера, і які нагадують досить яскравий емоційно забарвлені стосунки партнерів і суперників. Прагнення постійно використовувати комп'ютер для вирішення усе більш широкого круга завдань має серйозне значення, оскільки дозволяє людині успішно використовувати величезні можливості машини. Комп'ютер дозволяє різко збільшити ефективність і якість багатьох форм діяльності людини, полегшує її роботу, вводить в коло нових подій і концептуальних уявлень, що цікавлять його, що, звичайно, сприяє прогресу особистості, підсилює її інтелектуальні можливості.	опыт нескольких последних десятилетий, это взаимодействие стало органичным, взаимно обогащающим и развивающим. Жизнедеятельность современного человека теперь реализуется на путях все более активного общения с техническими устройствами; если раньше они являлись как бы продолжением человеческих рук и способствовали усилению его физических потенций, то возникновение компьютера резко изменило положение: он играет роль сотрудника, совместно выполняющего сложную интеллектуальную работу. Это ведет к формированию качественно другого отношения к компьютеру, нежели к технике. Создаются условия, в которых строятся связи человека и компьютера, напоминающие достаточно ярко эмоционально окрашенные отношения партнеров и соперников. Стремление постоянно использовать компьютер для решения все более широкого круга задач имеет серьезное значение, так как позволяет человеку успешно использовать огромные возможности машины. Компьютер позволяет резко увеличить эффективность и качество многих форм деятельности человека, облегчает его работу, вводит в круг новых, интересующих его событий и концептуальных представлений, что, конечно, способствует прогрессу личности, усиливает ее интеллектуальные возможности.
С. 66.	С. 2.
Людина потенційно готова жити і працювати в якісно новому інформаційному середовищі, адекватно сприймати його реалії і, більше того, успішно його розвивати. Таким чином, це змінює не лише умови життя людини, але й її саму. Проте ці зміни носять суперечливий характер, що пов'язано з багатьма різноплановими чинниками, наприклад, з необхідністю виділення значних ресурсів суспільства, з неминучою і часто хворобливою руйнацією різних структур (соціально-економічних, виробничо-технологічних, культурних, чисто інформаційних тощо), зі складнощами культурно-психологічної адаптації людини до нетрадиційних інформаційних засобів і технологій. Коротше кажучи, цей процес не можна представляти як суто позитивне явище, без недоліків, витрат і небажаних наслідків.	Человек потенциально готов жить и работать в качественно новой информационной среде, адекватно воспринимать ее реалии и, более того, успешно развивать ее. Таким образом, это изменяет не только условия жизни человека, но и его самого. Однако эти изменения носят противоречивый характер, что связано со многими весьма разноплановыми факторами, например, с необходимостью выделения значительных ресурсов общества, с неизбежной и нередко болезненной ломкой различных структур (социально-экономических, производственно-технологических, культурных, чисто информационных и др.), с трудностями культурно-психологической адаптации человека к нетрадиционным информационным средствам и технологиям. Короче говоря, этот процесс нельзя представлять как сугубо позитивное явление, без недостатков, издержек и нежелательных последствий.
С. 67–68.	С. 2.
Також серйозним моментом, який необхідно враховувати в першу чергу, є можливий негативний вплив новітніх інформаційних засобів і технологій на здоров'я людей, особливо дітей і підлітків. Крім того, в епоху різкого зростання ролі комп'ютерної техніки, проблема збереження самобутності людської особистості набуває особливої важливості як у сфері теоретичного осмислення місця людини в сучасному суспільстві, так і у зв'язку з нагальною необхідністю нових підходів до виховання людини. Існує побоювання, що комп'ютеризація діяльності фахівця, що не володіє фундаментальною культурою вирішення пізнавальних завдань, здатна перетворити людину на придаток машини, позбавити її здатності до творчої діяльності.	Один из самых серьезных моментов, который необходимо учитывать в первую очередь, — возможное негативное влияние новейших информационных средств и технологий на здоровье людей, особенно детей и подростков. Кроме того, сейчас, в эпоху резкого возрастания роли компьютерной техники, проблема сохранения самобытности человеческой личности приобретает особую важность как в сфере теоретического осмысливания места человека в современном обществе, так и в связи с назревшей необходимостью новых подходов к воспитанию человека. Существует опасение, что компьютеризация деятельности специалиста, не обладающего фундаментальной культурой решения познавательных задач, способна превратить человека в придаток машины, лишить его способности к творческой деятельности.
С. 68.	С. 2.

В той же час прогрес комп'ютеризації супроводжується формуванням ще й такого негативного явища, як прихильність людини до комп'ютера, нездатність обійтися без нього при вирішенні навіть простих завдань. У багатьох користувачів розвивається втрата інтересу до того, що оточує, дисплей комп'ютера починає сприйматися як єдине вікно, через яке сприймається довколишня реальність. Подібний стан класифікується як своєрідна хвороба. Така людина, позбавлена комп'ютера, виявляється деколи абсолютно безпорадною. Особливо небезпечна ця хвороба для дітей. Крім того, часто постає проблема моральності і гуманності дитячих комп'ютерних ігор. Але це вже предмет інших досліджень.	В то же время прогресс компьютеризации сопровождается формированием еще и такого негативного явления, как привязанность человека к компьютеру, неспособность обойтись без него при решении даже простейших задач. У многих пользователей развивается утрата интереса к окружающему, дисплей компьютера начинает восприниматься как единственное окно, через которое воспринимается окружающая реальность. Подобное состояние классифицируется как своеобразная болезнь. Лица с ее симптомами не в состоянии сколько-нибудь длительное время обходиться без компьютера, который часто воспринимается ими и как орудие труда, и как собеседник на отдыхе. Такой человек, лишенный компьютера, оказывается порой совершенно беспомощным. Особенно опасна эта болезнь для детей. Кроме того, зачастую встает проблема нравственности и гуманности детских компьютерных игр.
С. 68.	С. 2–3.
Взаємодія людини і комп'ютера здійснює радикальні перетворення і в людській свідомості, вона реалізується на основі рішення складної задачі розвитку мислення, завдання операції формальними поняттями і об'єктами. При цьому людина дивиться на світ очима комп'ютера. Вивчаючи об'єкти і системи, людина представляє статистичну картину світу. Створюючи алгоритми, вивчаючи і формалізуючи процеси, вона бачить динамічну картину світу. Освоюючи основи штучного інтелекту, людина вимушена оцінити процес людського мислення, міркування і логіку. Будуючи інформаційно-логічні моделі понять і явищ, в яких узагальнюються об'єкти, алгоритми і правила умовиводів, людина бачить світ в цілому. Розвиток комп'ютерної техніки породжує нові парадигми в наукових уявленнях і відповідні зміни в звичках і поглядах людей. Нові парадигми формують нове сприйняття людиною свого місця по відношенню до комп'ютера і відповідно нове усвідомлення себе і своєї свободи.	Взаимодействие человека и компьютера совершает радикальные преобразования и в человеческом сознании, оно реализуется на основе решения сложнейшей задачи развития мышления, задачи оперирования формальными понятиями и объектами. При этом человек смотрит на мир глазами компьютера. Изучая объекты и системы, человек представляет статистическую картину мира. Создавая алгоритмы и изучая и формализуя процессы, он видит динамическую картину мира. Осваивая основы искусственного интеллекта, человек вынужден оценить процесс человеческого мышления, рассуждения и логику. Строя информационно-логические модели понятий и явлений, в которых обобщаются объекты, алгоритмы и правила вывода, человек видит мир в целом. Развитие компьютерной техники порождает новые парадигмы в научных представлениях и соответствующие изменения в привычках и взглядах людей. Новые парадигмы формируют новое восприятие человеком своего места по отношению к компьютеру и соответственно новое осознание себя и своей свободы.
С. 68–69.	С. 3.
Вже на перших етапах, коли стало ясно, що комп'ютер є найефективнішим засобом зберігання і обробки інформації, проблема співвідношення техніки і людини постала як центральна. Рефлексія ще не виявила важливі особливості інформатизації, але допомогла глибше зрозуміти природу людини. Коли комп'ютер перетворюється на настільний інструмент індивідуального користування, виникає можливість аналізу взаємодії людини і комп'ютера з ширших наукових позицій, можливість їх порівняльної характеристики. Інтерес науки концентрується довкола дослідження свідомої діяльності людей. Було потрібно формування нових уявлень, що розвивалися в процесі порівняння штучного і природного інтелектів. Сформувався дві проблеми: проблема творчості і рутинності в діяльності людини та проблема змістовного і формального знання. Почалися модельні дослідження діяльності свідомості як форми переробки інформації.	Уже на первых этапах, когда стало ясно, что компьютер является самым эффективным средством хранения и обработки информации, проблема соотношения техники и человека выявилась как центральная. Рефлексия еще не обнаружила важные особенности информатизации, но помогла глубже понять природу человека. Когда компьютер превращается в настольный инструмент индивидуального использования, возникает возможность анализа взаимодействия человека и компьютера с более широких научных позиций, возможность их сравнительной характеристики. Интерес науки концентрируется вокруг исследования сознательной деятельности людей. Потребовалось формирование новых представлений, развивавшихся в процессе сравнения искусственного и естественного интеллектов. Сформировались две проблемы: проблема творческого и рутинного в деятельности человека и проблема содержательного и формального знания. Начались модельные исследования деятельности сознания как формы переработки информации.
С. 69.	С. 3.

Наразі людство переживає новий етап, коли в центрі уваги філософських досліджень знаходиться проблема вивчення людини в інформаційній системі сучасного суспільства. Комп'ютер є одним з найважливіших елементів нового середовища, який змінив форми стосунків, що зберігалися протягом століть між людьми. Засоби телекомунікацій всі більшою мірою стають супутником людини. І якщо на перших етапах людина відчувала свою залежність від машини, то тепер вона знайшла незалежність і свободу. Сучасна людина – це потенційний мандрівник. Багато філософів надавали величезне значення подорожам для дослідника в процесі пізнання. Телекомунікаційні ресурси дозволяють людині бути незалежним від часу і простору.	Сейчас человечество переживает новый этап, когда в центре внимания философских исследований проблема изучения человека в информационной системе современного общества. Компьютер является одним из важнейших элементов новой среды, который изменил сохранявшиеся в течение столетий формы отношений между людьми. Средства телекоммуникаций все в большей мере становятся спутником человека. И если на первых этапах человек ощущал свою зависимость от машины, то теперь он обрел независимость и свободу. Современный человек — это потенциальный странник. Многие философы придавали огромное значение путешествиям для исследователя в процессе познания. Телекоммуникационные ресурсы позволяют человеку быть независимым от времени и пространства.
С. 69–70.	С. 3.
Більшість людей мають локальне коло спілкування (сім'я, друзі, робота, клуб тощо). В умовах підключення до розгалужених комп'ютерних мереж вони можуть спілкуватися з людьми в будь-якій точці земної кулі, брати участь в групових дискусіях, телеконференціях. Електронне спілкування позбавлене багатьох аспектів соціального контексту, присутнього при особистому контакті. Людина, користуючись комп'ютером, схильна висловлюватися вільніше. В рамках електронної дискусії учасники відчують себе рівноправними, оскільки тут відсутня інформація про посаду, суспільну роль, соціальне положення, расову приналежність. Колективні рішення в результаті носять об'єктивніший і незалежний характер.	Большинство людей имеет локальный круг общения (семья, друзья, работа, клуб и тому подобное). В условиях подключения к разветвленным компьютерным сетям они могут общаться с людьми в любой точке земного шара, участвовать в групповых дискуссиях, телеконференциях. Электронное общение лишено многих аспектов социального контекста, присутствующего при личном контакте. Человек, пользуясь компьютером, склонен высказываться более свободно. В рамках электронной дискуссии участники чувствуют себя более равноправными, так как здесь отсутствует информация о занимаемой должности, общественной роли, социальном положении, расовой принадлежности и тому подобное. Коллективные решения в результате носят более объективный и независимый характер.
С. 70.	С. 3.
Іншою можливістю розгляду питання про свободу полягає в найважливішій особливості роботи з персональним комп'ютером. Це діалоговий характер спілкування. В рамках цього діалогу людина відчуває себе вільніше. В умовах електронного спілкування, тобто при відсутності або при слабкій вираженості ознак соціального середовища, людина перестає відчувати свій власний статус і замислюватися над тим, як її оцінять інші. В результаті виявляється найбільш об'єктивна соціальна поведінка, найбільш адекватні реакції індивіда. Комп'ютерна комунікація (як безпосереднє інтерв'ювання, так і спілкування в рамках мережевого інтерфейсу) є відносно позбавленою індивідуальності, проте, як ні парадоксально, дозволяє людині відчувати себе в процесі спілкування комфортніше.	Другой возможностью рассмотрения вопроса о свободе заключается в важнейшей особенности работы с персональным компьютером. Это диалоговый характер общения. В рамках этого диалога человек чувствует себя более раскрепощенно, свободно. Исследованиями Дж. Грейста из Висконского университета установлено³, что на вопросы, заданные компьютером, а не непосредственно врачом, психологом или другим специалистом, человек отвечает наиболее честно и открыто. В условиях электронного общения, то есть в отсутствие и при слабой выраженности признаков социальной среды, человек перестает ощущать свой собственный статус и задумываться над тем, как его оценят другие. В результате обнаруживается наиболее объективное социальное поведение, наиболее адекватные реакции индивида. Компьютерная коммуникация (как непосредственное интервьюирование, так и общение в рамках сетевого интерфейса) является относительно безличностной, однако, как ни парадоксально, позволяет человеку чувствовать себя в процессе общения более комфортно.
С. 70.	С. 4.
Ці явища неминуче відображаються на розвитку людського суспільства, яке законодавчо закріпило відвертість і свободу комунікацій, тим самим в правовому порядку забезпечивши незалежність і свободу людини в новому вимірі. Але при цьому час ставить етичне питання: наскільки далеко можливе поширення цієї свободи. Є маса прикладів злочин-	Эти явления неизбежно отражаются на развитии человеческого общества, которое законодательно закрепило открытость и свободу коммуникаций, тем самым в правовом порядке обеспечив независимость и свободу человека в новом измерении. Но время ставит этический вопрос: насколько

	них дій хакерів по розкриттю засекреченої інформації. Багато публікацій свідчать про справедливість побоювань, пов'язаних з прагненням певних кіл до використання інформації для маніпулювання людьми. В сьогодинському інформаційному світі всі елементи етики, моралі і права доки не укладаються в єдину модель. Це вимагає від людини відповідної оцінки і переосмислення, кінець кінцем — нового мислення.	далеко возможно распространение этой свободы. Имеется масса примеров преступных действий хакеров по вскрытию засекреченной информации. Многие публикации свидетельствуют о справедливости опасений, связанных со стремлением определенных кругов к использованию информации для манипулирования людьми. В сегодняшнем информационном мире все элементы этики, морали и права пока не укладываются в единую модель. Это требует от человека соответствующей оценки и переосмысления, в конечном счете — нового мышления.
C. 71.		C. 4.
	Правильне уявлення про техніку людина може мати, якщо вона має настільки ж вірне уявлення про себе і своє місце в світі. Вона повинна докласти особливі зусилля, аби знайти дорогу назад до самої себе, до саморефлексії. Людина не завжди володіє достатнім умінням правильно аналізувати свої особистісні прояви, на цій основі можливі конфлікти, що породжуються протиріччям між рівнем домагань, думкою про себе і реальним становищем в навколишньому оточенні. Сучасні комп'ютерні технології можуть бути аналогами вищих людських здібностей, потрібних для розвиненого людства, яке пізнає себе в розвинених процесах комунікації.	Правильное представление о технике человек может иметь, если он имеет столь же верное представление о себе и своем месте в мире. Он должен приложить особые усилия, чтобы найти путь назад к самому себе, к саморефлексии. Это, по сути, исследовательский акт, направленный человеком на себя. Человек не всегда обладает достаточным умением правильно анализировать свои личностные проявления, на этой основе возможны конфликты, порождаемые противоречием между уровнем притязаний, мнением о себе и реальным положением в окружающей обстановке. Современные компьютерные технологии могут быть аналогами высших человеческих способностей, требующихся для развитого человечества, которое узнает себя в развитых процессах коммуникации.
C. 71.		C. 4.
	За останнє десятиліття в центр уваги потрапляє пріоритет людської особистості. Конкретно на перший план виходять проблеми адаптації людини для успішного життя в суспільстві, проблеми самоактуалізації. У всіх сферах людської діяльності комп'ютер виступає не лише як потужний технологічний засіб, але і як засіб самореалізації людини, як інструмент творчості, стимулюючий людину краще пізнати саму себе, повніше відкрити свої здібності, проявити свою індивідуальність. Таким чином, взаємодія людини і комп'ютера стає явищем соціальним і є не простим спілкуванням людини з технікою, а активним процесом взаємодії людини з інформаційним багатством накопиченого століттями людського досвіду. Комп'ютер — це не лише вікно в світ або всесвітня бібліотека, але і активний партнер, суперник, помічник, вчитель, суддя і адвокат.	За последнее десятилетие в центр внимания попадает приоритет человеческой личности. Конкретно на первый план выходят проблемы адаптации человека для успешной жизни в обществе, проблемы самоактуализации. Во всех сферах человеческой деятельности компьютер выступает не только как мощное технологическое средство, но и как средство самореализации человека, как инструмент творчества, стимулирующий человека лучше познать самого себя, полнее открыть свои способности, проявить свою индивидуальность. Таким образом, взаимодействие человека и компьютера становится явлением социальным и представляет собой не простое общение человека с техникой, а активный процесс взаимодействия человека с информационным богатством накопленного веками человеческого опыта. Компьютер — это не только окно в мир или всемирная библиотека, но и активный партнер, соперник, помощник, учитель, судья и адвокат. <...>
C. 87.		C. 2.
	Життєдіяльність сучасної людини тепер реалізується через все більш активне спілкування з технічними пристроями; якщо раніше вони були як би продовженням людських рук і сприяли посиленню її фізичних потенцій, то виникнення комп'ютера різко змінило ситуацію: він грає роль співробітника, що спільно виконує складну інтелектуальну роботу. Це веде до формування якісно іншого ставлення до комп'ютера, аніж до техніки. Створюються умови, в яких будуються зв'язки людини і комп'ютера.	Жизнедеятельность современного человека теперь реализуется на путях все более активного общения с техническими устройствами; если раньше они являлись как бы продолжением человеческих рук и способствовали усилению его физических потенций, то возникновение компьютера резко изменило положение: он играет роль сотрудника, совместно выполняющего сложную интеллектуальную работу. Это ведет к формированию качественно другого отношения к компьютеру, нежели к технике. Создаются условия, в которых строятся связи человека и компьютера, напоминающие достаточно ярко эмоционально окрашенные отношения партнеров и соперников.

	С. 87.	С. 3.
	Розвиток комп'ютерної техніки породжує нові парадигми в наукових уявленнях і відповідні зміни в звичках і поглядах людей. Нові парадигми формують нове сприйняття людиною свого місця по відношенню до комп'ютера і відповідно нове усвідомлення себе і своєї свободи. Роль людини та <...>	Развитие компьютерной техники порождает новые парадигмы в научных представлениях и соответственные изменения в привычках и взглядах людей. Новые парадигмы формируют новое восприятие человеком своего места по отношению к компьютеру и соответственно новое осознание себя и своей свободы.
	С. 352.	С. 3.
	ВИСНОВКИ 1. Розвиток комп'ютерної техніки породжує нові парадигми в наукових уявленнях і відповідні зміни в звичках і поглядах людей, відповідно, нові парадигми формують нове сприйняття людиною свого місця по відношенню до комп'ютера і відповідно нове усвідомлення себе і своєї свободи. У більшості сучасних філософських <...>	Развитие компьютерной техники порождает новые парадигмы в научных представлениях и соответственные изменения в привычках и взглядах людей. Новые парадигмы формируют новое восприятие человеком своего места по отношению к компьютеру и соответственно новое осознание себя и своей свободы.
2	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Лукина Н. П., Нургалева Л. В. Аксиологический и идеологический статус сетевого общества в информационном социальном пространстве: постановка проблемы // Гуманитарная информатика. – 2005, №2, с. 15–27. (https://cyberleninka.ru/article/n/aksiologicheskij-i-ideologicheskij-status-setevogo-obschestva-v-informatsionnom-sotsialnom-prostranstve-postanovka-problemy) Нумерація сторінок – за файлом pdf.
	С. 112.	С. 1.
	Вивчення мережевого суспільства направлене на розширення уявлень про детермінуючі чинники розвитку сучасного світу, трансформації і динаміку домінування життєвих цінностей в умовах формування соціальної реальності на базі світової системи комунікацій. Такий універсальний підхід відкриває простір для вирішення не лише теоретичних, але й практичних завдань в аналізі проблем сучасної культури, включаючи і досвід мережевих комунікацій у формуванні ідеологем і трансформації системи цінностей.	Изучение идеологических и аксиологических оснований сетевого общества направлено на расширение представлений о детерминирующих факторах развития современного мира, трансформации и динамике доминирования жизненных ценностей в условиях формирования мировой системы коммуникаций. Такой универсальный подход открывает простор для решения не только теоретических, но и практических задач в анализе проблем современной культуры, включая и влияния опыта сетевых коммуникаций на идеологию и традиционную систему ценностей.
	С. 113.	С. 7.
	Філософський аналіз покликаний відповісти на питання: у чому сутність, куди і навіщо розвивається нинішня суспільна ситуація і яка онтологічна соціальна спрямованість цього процесу.	Философский анализ призван ответить на вопросы: в чем сущность, куда и зачем развивается нынешняя общественная ситуация и какова онтологическая социально-аксиологическая направленность этого процесса.
	С. 113.	С. 9.
	У західній літературі бачимо певне занепокоєння з приводу функціональної неспроможності сучасної культури, її нездатності формувати суспільну самосвідомість, направляти поведінку людини, бути мотивуючою і об'єднуючою силою. Лейтмотивом робіт З.Бжезінського, Б. Брюса-Бригса, Д. Белла, Г. Канна є інтенція до створення нової ефективної ідеологічної доктрини, здатної забезпечити духовну єдність і згуртованість західного суспільства.	В западной литературе отмечается определенное беспокойство по поводу функциональной несостоятельности современной культуры, её неспособности формировать общественное самосознание, направлять поведение человека, быть мотивирующей и объединяющей силой. Лейтмотивом работ З.Бжезинского, Б.Брюса-Бригса, Э.Виннера, Д.Белла, Т.Кана является интенция к созданию новой эффективной идеологической доктрины, способной обеспечить духовное единство и сплоченность западного общества.
	С. 113.	С. 9.
	Під впливом пост-модерністського дискурсу сталася втрата довіри до базових онтологічних понять, що позначилося на понятійній обґрунтованості соціальної реальності. Проте необхідно від-	Под влиянием постмодернистского дискурса произошла утрата доверия к базовым онтологическим понятиям, сказавшись на понятийной обоснованности социальной реальности, образования,

	значити, що теоретики постмодернізму одними з перших вказали на небезпеки, що чатують на людину в інформаційному суспільстві. Ними осмислені парадокси роботи з комп'ютером (феномен комп'ютерного відчуження), поняття "віртуальної реальності", що симулює дійсність і що перетворює людину на об'єкт маніпулювання.	індивідуалізм. Однак необхідно отметить, что теоретики постмодернизма одними из первых указали на опасности, подстерегающие человека в информационном обществе. Ими осмыслены парадоксы работы с компьютером (феномен компьютерного отчуждения), понятия «виртуальной реальности», симулирующей действительность и превращающей человека в объект манипулирования (Ж. Бодрийяр).
С. 113.		С. 10.
	Високі технології інформаційного суспільства зачіпають практично всі сторони життя сучасної людини, міняючи спосіб його буття, саме тому вони вимагають пильного вивчення і критичної філософської рефлексії, необхідної для осмислення новітніх технологій крізь призму світоглядних векторів.	<...> Высокие технологии информационного общества затрагивают практически все стороны жизни современного человека, меняя способ его бытия, именно поэтому они требуют пристального изучения и критической философской рефлексии, необходимой для осмысления новейших технологий сквозь призму мировоззренческих векторов.
С. 113–114.		С. 9.
	Критика інформаційного суспільства є свідомством зрушення традиційної соціогуманітарної парадигми, що виявила своє теоретичне безсилля в поясненні нової цивілізації, і вимагає змін в духовному досвіді, світогляді, метафізиці, політичних, наукових, практичних, художніх практиках та орієнтаціях. Критичні інтенції в рамках нової парадигми не мають бути пов'язані з прагненням лише заперечувати, де-конструювати соціальну реальність, що властиво постмодерністській соціально-філософській традиції. Але давати осмислення нового досвіду з позицією можливості досягнення філософської цілісності буття, тобто додати техніко-технологічним проєкціям інформаційного суспільства соціокультурні та світоглядні виміри. У постмодерністській філософії, яку можна кваліфікувати як специфічну ідеологію інформаційного суспільства, технологічні зміни пов'язані з характеристиками плюралізму, фрагментарності, симулятивності.	Критика информационного общества является свидетельством сдвига традиционной социогуманитарной парадигмы, обнаружившей свое теоретическое бессилие в объяснении новой цивилизации, требующей изменений в духовном опыте, мировоззрении, метафизике, политических, научных, практических, художественных практиках, аксиологических и идеологических ориентациях. Критические интенции в рамках новой парадигмы не должны быть связаны со стремлением только отрицать, деконструировать социальную реальность, что присуще постмодернистской социально-философской традиции. Но давать осмысление нового опыта с позицией возможности достижения философской целостности бытия, то есть придают технико-технологическим проекциям информационного общества социокультурные и мировоззренческие измерения. В постмодернистской философии, которую можно квалифицировать как специфическую идеологию информационного общества, технологические перемены сопряжены с характеристиками плюрализма, фрагментарности, симулятивности.
С. 116.		С. 2.
	Однією з причин звернення до даної проблематики виявилася та обставина, що, не зважаючи на величезний науково-інформаційний потенціал, інформаційне суспільство знаходиться в глибокій духовній кризі, яка була спровокована розмиванням онтологічних, аксіологічних, світоглядних орієнтирів, втрата яких загрожує суспільству інформаційним хаосом.	Одной из причин обращения к данной проблематике оказалось то обстоятельство, что, несмотря на огромный научно-информационный потенциал, информационное общество находится в глубоком духовном кризисе, который был спровоцирован размыванием онтологических, аксиологических, мировоззренческих ориентиров, потеря которых угрожает обществу информационным хаосом. <...>
С. 116.		С. 2.
	Ідеологічні та аксіологічні системи самі по собі є базисними інформаційними структурами і складають динамічну основу формування соціальної реальності. Разом з іншими елементами соціального організму вони виконують роль своєрідних "посередників". Їм належать організаційні, управлінські, нормативні функції, що забезпечують процес адаптації індивідуальної і колективної свідомості до змін, що відбуваються.	Идеологические и аксиологические системы сами по себе являются базисными информационными структурами и составляют динамическую основу формирования социальной реальности. Наряду с другими элементами общественного организма они выполняют роль своеобразных «посредников». Им принадлежат организационные, управленческие, нормативные функции, обеспечивающие процесс адаптации индивидуального и коллективного сознания к происходящим переменам. По существу технология – это <...>
С. 116–117.		С. 3.
	Будь-яке суспільство формується на базі кому-	Любое общество формируется на базе комму-

нікативних інформаційних зв'язків, але лише в XX ст. це питання стало предметом серйозних наукових міждисциплінарних досліджень. Виникла гостра необхідність у вивченні інформації як інноваційного ресурсу у сфері комунікації і як одного з основних чинників розвитку людського суспільства в цілому. Стало очевидним, що інформаційні технології формують базові функціональні залежності в системі соціальних зв'язків та стосунків. Процес впровадження гнучких інформаційних технологій довгі роки вивчався як сфера технічного забезпечення, але створення на їх основі нової системи соціальної взаємодії спричинило виникнення власної ідеологічної системи та її аксіологічного фундаменту. В їх основі лежала ідея цінності вільного обміну інформацією. З впровадженням електронних технологій в комунікаційній сфері інформація знайшла особливий статус, а суспільство, що адаптувалося до них, стало називатися інформаційним.	никационных информационных связей, но лишь в двадцатом столетии этот вопрос стал предметом серьезных научных междисциплинарных исследований. Возникла острая необходимость в изучении информации как инновационного ресурса в сфере коммуникации и в качестве одного из основных факторов развития человеческого общества в целом. С внедрением электронных технологий в коммуникационной сфере информация обрела особый статус, а адаптировавшееся к ним общество стало называться информационным. Стало очевидным, что информационные технологии формируют базовые функциональные зависимости в системе социальных связей и отношений. Однако процесс внедрения гибких информационных технологий долгие годы рассматривался лишь как сфера технического обеспечения. Создание на их основе новой системы социального взаимодействия повлекло за собой возникновение собственного идеологического фундамента, содержащего определенный набор ценностей и установок. Здесь уместно сказать о формировании особой картины мира, в основе которой лежит идея ценности свободного обмена информацией.
С. 123.	С. 3.
Вже з середини 90-х років XX ст. етап розробки і вдосконалення форм електронного обміну інформацією змінився етапом засвоєння досвіду мережових комунікацій на базі системи інформаційної взаємодії світового масштабу. Мережеве суспільство виявилось більш динамічною організаційною моделлю соціальної реальності. Інтенсифікація обміну інформацією дозволила освоювати нові форми соціальної диференціації, конструювання, кооперації і співпраці. Постало питання про вивчення такого соціального явища як мультираціональні співтовариства [80].	С середины 90-х годов XX века этап разработки и совершенствования форм электронного обмена информацией сменился этапом освоения сетевых коммуникаций на базе глобальной системы информационного взаимодействия. Сетевое общество явилось более динамичной организационной моделью социальной реальности. Интенсификация обмена информацией позволила осваивать новые формы социальной дифференциации, конструирования, кооперирования и сотрудничества. Эти процессы тесно связаны с трансформированием идеологических и аксиологических оснований современного общества
С. 123.	С. 4.
У зв'язку з цим виникла необхідність вивчення мережевого суспільства з позицій проблеми децентралізації соціальних зв'язків і відносин, хоча за оцінками окремих дослідників правильніше ставити питання децентралізації індивіда та соціуму [125]. Мережеве суспільство є прикладом децентрованого способу організації структурних зв'язків в суспільстві, над-системним середовищем. Можна передбачити, що це явище спричинить не лише трансформацію системи відносин владарювання і досвіду соціальної взаємодії, що історично склалася, але й викличе формування нових уявлень про цілісність світової культури. Момент структурної децентралізації відносин в мережевому просторі повинен розглядатися як базовий в ході аналізу явищ, супутніх становленню світового комунікативного середовища. Девтеров переставляє місцями чужі речення. Плагіат.	<...> Сетевое общество является примером децентрализованного способа организации структурных связей в обществе. Оно является внесистемной средой, однако принцип системности для многих его звеньев является основополагающим. Широкое распространение получили исследования трансформации идеологических и аксиологических оснований общества с позиций децентрации социальных связей и отношений, хотя по оценкам отдельных исследователей правильнее было бы ставить вопрос о децентрации индивидуума и социума [3]. Можно согласиться с тем, что эта проблема должна рассматриваться как базовая в ходе анализа явлений, сопутствующих становлению мировой коммуникационной среды. Структурная децентрация социальных отношений исподволь провоцирует трансформацию исторически сложившейся системы властвования и взаимодействия, что не может не оказывать своего влияния на идеологический и аксиологический фундамент современного общества.
С. 124.	С. 4.
Сучасні комунікативні технології дозволяють створювати соціальні співтовариства (Інтернет-ком'юніті) з практично будь-якими заданими характеристиками – освітніми, професійними, віковими, на основі коротких тимчасових консенсусів. Вони формуються на тлі акселерації соціального часу і	На фоне акселерации социального времени и усиления динамики коммуникационных форм происходит изменение в процессе общественного воспроизводства. При этом устойчивые отношения уступают место постоянному изменению схемы социальных связей. Это явление обуславливает

посилення динаміки комунікативних форм в процесі суспільного відтворення. При цьому стійкі стосунки поступаються місцем постійній зміні, а суспільство стає схожим на рефлексивні та комунікативні спільноти. Це явище обумовлює трансформацію структурно-функціональних зв'язків між елементами соціального організму.	трансформацию структурно-функциональных связей социального пространства. Современные коммуникационные технологии позволяют создавать социальные сообщества (Интернет-комьюнити) с практически любыми заданными характеристиками – образовательными, профессиональными, возрастными и т.д. Они взаимодействуют на основе кратких временных консенсусов. Эти динамичные коммуникационные альянсы включают в свою структуру аксиологические и идеологические установки как атрибут идентификации, организации и кооперирования. Размытость их форматов предзадана логикой сетевых отношений, предполагающих взаимодействие на основе принципов свободной коммуникации.
С. 124.	С. 4.
Соціокультурними контекстами мережевих співтовариств результативно займається соціологія віртуальних мережевих співтовариств. Предметом нової дисципліни, як його трактує російський вчений С. Бондаренко, є вивчення символічних інтеракцій, що здійснюються акторами в кіберпросторі як форми соціальної дії [24]. Цей дослідницький напрямок ставить перед собою завдання, серед яких: аналіз форм прояву впливових соціальних законів, поведінка учасників віртуальних взаємодій, виявлення взаємозв'язку технологічного і соціального аспектів функціонування соціуму в кіберпросторі.	Социокультурными контекстами сетевых сообществ результативно занимается социология виртуальных сетевых сообществ. Предметом новой дисциплины, как его трактует С.В. Бондаренко, является изучение символических интеракций, осуществляемых авторами в киберпространстве как формы социального действия [2]. Это исследовательское направление ставит перед собой задачи, в числе которых: анализ форм проявления социальных законов, оказывающих влияние, но поведение участников виртуальных взаимодействий, выявление взаимосвязи технологического и социального аспектов функционирования социума в киберпространстве. Эволюция символических отношений одной из функций всеобщей системы взаимодействий в сфере идей и источником виртуализации.
С. 124–125.	С. 5.
Еволюція знаково-символічних стосунків є однією з функцій загальної системи взаємодій у сфері ідей та джерелом віртуалізації. Для дослідження особливостей розвитку сучасної системи соціальних зв'язків залишається актуальними декілька основних підходів до визначення функцій знаково-символічного обміну в суспільстві: 1. забезпечує здатність до розширення кордонів реальності для людської свідомості; 2. є процесом, що забезпечує формування орієнтаційних і ціннісних уявлень людини; 3. виступає первинною рефлексивною формою, що підтримує структуру асоціативних полів свідомості; 4. забезпечує розвиток форм просторово-часових відносин; 5. володіє інваріантністю.	Для исследования особенностей развития современной системы социальных связей остается актуальным изучение функций символического обмена в обществе. Назовем некоторые из них: 1. символический обмен обеспечивает способность к расширению границ реальности человеческого сознания; 2. является процессом, обеспечивающим формирование ориентационных и ценностных представлений человека; 3. выступает первичной рефлексивной формой, поддерживающей структуру ассоциативных полей сознания; 4. обеспечивает развитие форм пространственно-временных отношений; 5. обладает инвариантностью.
С. 125.	С. 5.
Як відзначає французький філософ та соціолог П. Бурдьє, сприйняття соціального світу виникає в результаті подвійної структуризації: на об'єктивному рівні воно соціально структуроване, на суб'єктивному рівні само сприйняття соціального світу структуроване через заломлення до різних моделей сприйняття і оцінки [33]. Цей процес забезпечує різноманітність способів і форм групової кооперації, на основі яких соціальний простір функціонує як символічна реальність життєвих стилів і статусних груп. Аксиологічні та ідеологічні норми вписані в це ідентифікаційне середовище.	Как мы видим, символический способ структурирования мышления вписан в контекстные отношения, обеспечивающие актуальность идеологических и аксиологических связей. Как отмечает П.Бурдьє, восприятие социального мира возникает в результате двойного структурирования: на объективном уровне оно социально структурировано, на субъективном уровне само восприятие социального мира структурировано через преломление к различным моделям восприятия и оценки [5]. Этот процесс обеспечивает разнообразие способов и форм групповой кооперации, на основе которых социальное пространство функционирует как символическая реальность жизненных стилей и статусных групп. Аксиологические и идеологические нормы

		составляют векторы этой идентификационной системы.
С. 125.		С. 5–6.
Вивчення мережевого суспільства є конкретним питанням в дослідженні способів символізації в сучасній культурі. Інтервенція нових форм символізму робить вплив не лише на динаміку соціальних процесів, але і на способи формування ідеологічних доктрин, орієнтованих на різні системи колективних та індивідуальних цінностей. Мережева культура є своєрідною системою міфів, норм, вірувань, де загострені процеси домінування і конкуренції символічних форм.	Итак, исследование идеологических и аксиологических оснований сетевого общества является частным вопросом в изучении способов символизации современной культуры. Сетевая культура является своеобразной системой мифов, норм, верований, где обострены процессы доминирования и конкуренции символических форм. Интервенция новых форм символизма оказывает влияние не только на динамику социальных процессов, но и на способы формирования идеологических доктрин и аксиологических подходов, ориентированных на различные системы коллективных и индивидуальных ценностей.	
С. 125–126.		С. 6.
Віртуалізація соціальних інститутів і зв'язків на основі електронного комунікативного середовища повинна розглядатися як певний етап формування людством ідеального маніпулятивного простору зі специфічним ритмом символічних дій, спрямованістю змінних процесів і форм соціалізації. Співвідношення віртуального і реального – це одне з центральних питань в розвитку всієї людської культури. Але зводити поняття віртуальності до світу електронних взаємодій було б невиправданим спрощенням проблеми віртуального. Це одна з найбільш фундаментальних програм в розвитку людського суспільства і системи цивілізаційних зв'язків.	Соотношение виртуального и реального – это один из центральных вопросов в развитии всей человеческой культуры. Эта одна из наиболее фундаментальных программ в развитии человеческого общества и системы цивилизационных связей. Виртуализация социальных институтов и связей на основе электронной коммуникационной среды должно рассматриваться как определённый этап формирования идеального манипуляционного пространства со специфическим ритмом символических действий, направленностью обменных процессов и форм социализации. Новая волна исследований опыта развития социальной реальности порождена эволюцией процесса виртуализации. Но сводить понятие виртуальности к миру электронных взаимодействий было бы неоправданным упрощением проблемы виртуального.	
С. 126.		С. 3.
Нова хвиля досліджень досвіду розвитку соціальної реальності породжена еволюцією процесу віртуалізації. У зв'язку з цим виникло завдання створення цілісного уявлення про структуру мережевого простору як сфери людських взаємодій в її філософсько-світоглядній специфіці.	Проблема изучения природы этих изменений встала со всей остротой. В связи с этим возникла задача создания целостного представления о структуре сетевого пространства как сферы человеческих взаимодействий в её философско-мировоззренческой, а, следовательно, антропологической, аксиологической и идеологической специфике.	
С. 126.		С. 6.
З розвитком мережевих стосунків ресурсний підхід до вивчення інформації змінився комунікаційним. Дослідження самого феномену інформаційної взаємодії як універсального явища дозволило розглядати сучасне суспільство не лише як результат технологічного прориву в простір гнучких комунікаційних стосунків, що об'єднали різні системи господарювання, науки, культури в єдине інформаційне середовище, але і як один з підсумків розвитку системи причинних зв'язків в суспільстві.	С развитием сетевых отношений ресурсный подход к изучению информации сменился коммуникационным. Исследование самого феномена информационного взаимодействия как универсального явления позволило рассматривать современное общество не только как результат технологического прорыва в пространство гибких коммуникационных отношений, объединивших различные системы хозяйствования, наука, образования, культуры в единую информационную среду, но и как один из итогов развития системы причинных связей в обществе. Важное место в этом сложном процессе занимают системы, базирующиеся на разработке идеологических и аксиологических нормативов.	
С. 127.		С. 6–7.
Однією з актуальних проблем є вирішення протиріччя між глобалізаційно-інтеграційними тенденціями сучасного суспільства і спробами збереження ідентичності конкретних співтовариств з їх куль-	Одной из актуальных проблем видится разрешение противоречия между глобализационно-интеграционными тенденциями современного общества и попытками сохранения идентичности кон-	

турними традиціями, ціннісними орієнтаціями, ідеологічним домінантами. Існує історична закономірність: зміна провідного типу комунікацій призводить до революційних змін в системі соціального обміну і зв'язків, які можуть проявити себе як на локальному, так і на глобальному рівні. Поняття національної самобутності впродовж тисячоліть вважалося джерелом творчої різноманітності і потенціалом культурного розвитку суспільства в цілому. Сьогодні практика повсякденної взаємодії людей поза просторовими і тимчасовими обмеженнями нівелює вигострені століттями «грані» національних нормативних систем і не забезпечує стійкість національних норм спілкування [238]. До чого призводить зниження статусу національних стандартів спілкування до ділового, художнього, політичного життя? До змін в структурі людського досвіду і сприйняття. Тепер багато проблем міжособистісного і міжгрупового спілкування оцінюються не лише з позиції національної логіки свідомості і традиції, але і через призму нормативних стандартів світової системи комунікацій, що розвивається. Одним з прикладів конфлікту в системі нормативних стосунків, що виникають на стику національної і глобальної форм культури, є заборона на комп'ютерні ігри, що принижує славу нації, що порушують соціальний порядок, зазіхають на права інших осіб тощо.	кретных сообществ с их культурными традициями, ценностными ориентациями, идеологическим доминантами. Существует историческая закономерность: смена ведущего типа коммуникаций приводит к революционным изменениям в системе социального обмена и связей, которая может проявиться как на локальном, так и на глобальном уровнях. Понятие национальной самобытности на протяжении тысячелетий считалось источником творческого разнообразия и потенциалом культурного развития общества в целом. Сегодня практика повседневного взаимодействия людей вне пространственных и временных ограничений нивелирует отточенные веками «границы» национальных нормативных систем и не обеспечивает устойчивость национальных норм общения [6]. К чему приводит снижение статуса национальных стандартов общения к деловой, художественной, политической жизни? К пороговым изменениям в структуре человеческого опыта и восприятия. Теперь многие проблемы межличностного и межгруппового общения оцениваются не только с позиции национальной логики сознания и традиции, но и через призму нормативных стандартов развивающейся мировой системы коммуникаций.
С. 127–128.	С. 7.
Комунікативний інформаційний простір сучасного соціального світу представлений двома рівнями комунікації – масовою і мережевою. Перша асоціюється з національними культурами, трансформованими модернізацією, і характеризується однобічним процесом пасивного споживання інформації. Друга – концентрується довкола транснаціональних потоків капіталів, організаційної взаємодії, інформації, технології, образів та символів, що домінують в соціальних процесах. Мережева комунікація забезпечує двосторонній процес, в якому генератор і одержувач інформації володіють активними, формуючими цю комунікацію ролями. До того ж вона характеризується унікальною атрибутивною властивістю – ця система комунікації спирається на можливість швидкого та ефективного зв'язку, що призводить до фактично симетричних відносин комп'ютер-реципієнт. Російський дослідник В. Бузгалін визначає такі риси сучасної мережевої комунікації: - не ієрархічність, децентралізація, переважно горизонтальна та/або функціональна взаємодія учасників; - гнучкість, рухливість, змінюваність форм і конфігурацій, легкість та швидкість створення і розпаду структур; - відкритість мережі для «входу» і «виходу», загальна доступність ресурсів мережі (передусім – інформаційних); - рівноправність учасників мережі незалежно від їх ролі, масштабу, ресурсів; - унікальність створюваних мереж [197] Таким чином, для кожного рівня комунікації характерні власні стратегії включення в соціальний, культурний та інформаційний простір.	Информационное пространство современного социального мира представлено двумя уровнями коммуникации – массовой и сетевой. Первая ассоциируется с национальными культурами, трансформированными модернизацией, и отправляет нас к одностороннему процессу пассивного потребления информации. Вторая – концентрируется вокруг транснациональных потоков капиталов, организационного взаимодействия, информации, технологии, образов и символов, доминирующих в социальных процессах. Сетевая коммуникация обеспечивает двусторонний процесс, в котором генератор и получатель информации обладают активными, формирующими эту коммуникацию ролями. Таким образом, для каждого уровня коммуникации характерны собственные стратегии включения в социальное, культурное и информационное пространство.
С. 128–129.	С. 7.
Розробка відповідної методології вивчення локальних співтовариств вимагає кореляції з ідеями традиційного соціально-філософського аналізу,	Разработка соответствующей методологии изучения локальных сообществ требует корреляции с идеями традиционного социально-философского

зверненого до системотворчих чинників соціальної організації і робить акцент на її аксіологічних підставах, нормативних принципах, владних стратегіях. Подібна методологія з її неминучістю повинна будуватися за перехресним міжгалузевим і кросс-дисциплінарним принципом, що успішно реалізується сьогодні в рамках гуманітарної інформатики і теорії інформаційного суспільства. Зниження статусу ідей системного аналізу і логічного впорядкування даних представляється серйозною проблемою для дослідження проблем сучасного суспільства. Структуралістський підхід був методологічною основою в проведенні міждисциплінарних досліджень. Він будувався на визнанні двох засадничих моментів. Перший пов'язаний з існуванням в соціальній системі об'єктивних структур. Другий – з управлінським характером їх динаміки, незалежної від свідомості і волі суб'єктів.	анализа, обращенного к системообразующим факторам социальной организации и делающего акцент на её нормативных принципах, властных стратегиях. Подобная методология с её неизбежностью должна строиться по перекрестному междотраслевому и кросс-дисциплинарному принципу, что вполне успешно реализуется сегодня в рамках гуманитарной информатики и теории информационного общества. Снижение статуса идей системного анализа и логического упорядочения данных представляется серьезной проблемой для исследования проблем развития современного общества. Структуралистский подход был методологической основой в проведении междисциплинарных исследований. Он строился на признании двух основополагающих моментов. Первый связан с существованием объективных структур во всякой социальной системе. Второй - с управленческим характером их динамики, независимой от сознания и воли субъектов. Элементы аксиологических и <...>
С. 129.	С. 7–8.
З точки зору системного підходу мережа – це певний тип складної системи, що саморозвивається. Ця система складається із взаємопов'язаних підсистем та елементів, властивостей і стосунків, створеної людьми і що діє в певних кордонах. Елементами мережі є технічні, інформаційні, програмні ресурси, технології, кваліфіковані фахівці користувачі тощо. Проте це визначення мережі як елементу складнішого утворення – техносфери.	С точки зрения системного подхода сеть – это определенный тип сложной саморазвивающейся системы, состоящей из взаимосвязанных подсистем и элементов, свойств и отношений, созданной людьми и действующей в определенных границах. Элементами сети являются технические, информационные, программные ресурсы, технологии, квалифицированные специалисты пользователи и т.д. Однако это определение сети как элемента более сложного образования – техносферы.
С. 130.	С. 8.
Мережеве суспільство є системою, що розвивається довкола нового комунікаційного ядра. Це ядро володіє певними стандартами стійкості і впливає на систему колективних та індивідуальних дій, думок, цінностей. Відповідно, одним з базових підходів даного дослідження виступатиме вивчення досвіду сучасної системи комунікацій як системи взаємодії, що досягла справжнього моменту певного культурного рівня. Феномен мережевого суспільства, що дискутує в науковій літературі, є історичною і теоретичною відповіддю на ситуацію нової інформаційно-комунікаційної реальності, що формується. Соціальна теорія своєчасно повинна перейти від відомих концепцій індустріального та постіндустріального суспільств, з метою дослідження природи інформаційного соціального простору, комплексна і дисперсна природа якого вимагає нових підходів.	Дискутируемый в научной литературе феномен сетевого общества является историческим и теоретическим ответом на складывающуюся ситуацию новой информационно-коммуникационной реальности. Оно представляет собой систему, развивающуюся вокруг нового коммуникационного ядра, обладающего определенными стандартами устойчивости и принципами ассимиляции коллективных и индивидуальных действий, мнений, ценностей. Социальная теория своевременно должна перейти от известных концепций индустриального, постиндустриального обществ, с целью исследования природы информационного социального пространства, комплексная и дисперсная природа которого требует новых подходов.
С. 131.	С. 11.
Сьогодні ведеться колективний пошук стратегій подальшого соціального розвитку. Вивчення поставлених проблем відкриває перспективи для аналізу форм становлення колективної та індивідуальної свідомості. А отримані дані дозволять поповнити багаж теоретичного і практичного досвіду по аналізу проблем інформаційного суспільства, включаючи аспекти онтологічного, гносеологічного, економічного, політичного характеру. Знання сильних і слабких сторін розвитку мережевого суспільства дозволить правильно трактувати явища дійсності і бачити реальну перспективу процесів формування соціальної реальності, де співіснують і знаходяться в режимі безперервної адаптації одночасно кілька моделей модернізації.	Сегодня ведётся многосторонний коллективный поиск стратегий дальнейшего социального развития. Изучение идеологических и аксиологических оснований сетевой культуры позволит дополнить теоретические и практические знания в области исследования современных проблем социального управления и проектирования. Изучение поставленных проблем открывает перспективы для анализа форм становления коллективного и индивидуального сознания. Полученные данные позволят пополнить багаж теоретического и практического опыта по анализу проблем информационного общества, включая аспекты онтологического, гносеологического, экономического, политического характера.

		Сопоставление научных данных, опубликованных в открытой печати, с реальными фактами бытования сетевого социума позволит точнее оценить достоверность полученных результатов, увидеть симптоматику настоящего момента и перспективу дальнейших исследований. Знание сильных и слабых сторон развития сетевого общества позволит правильно трактовать наличные явления действительности и видеть реальную перспективу процессов формирования социальной реальности, где сосуществуют и находятся в режиме непрерывной адаптации несколько моделей модернизации.
	С. 151.	С. 1.
	(Висновки до II розділу) <...> Вивчення мережевого суспільства направлено на розширення уявлень про детермінуючі чинники розвитку сучасного світу, трансформації і динаміку домінування життєвих цінностей в умовах формування соціальної реальності на базі світової системи комунікацій. Такий універсальний підхід відкриває простір для вирішення не лише теоретичних, але й практичних завдань в аналізі проблем сучасної культури, включаючи і досвід мережевих комунікацій у формуванні ідеологем і трансформації системи цінностей.	Изучение идеологических и аксиологических оснований сетевого общества направлено на расширение представлений о детерминирующих факторах развития современного мира, трансформации и динамике доминирования жизненных ценностей в условиях формирования мировой системы коммуникаций. Такой универсальный подход открывает простор для решения не только теоретических, но и практических задач в анализе проблем современной культуры, включая и влияния опыта сетевых коммуникаций на идеологию и традиционную систему ценностей.
	С. 151.	С. 9; 10.
	(Висновки до II розділу) <...> Високі технології інформаційного суспільства зачіпають практично всі сторони життя сучасної людини, міняючи спосіб її буття, саме тому вони вимагають пильного вивчення і критичної філософської рефлексії, необхідної для осмислення новітніх технологій крізь призму світоглядних векторів. Критика інформаційного суспільства є свідомим зрушенням традиційної соціогуманітарної парадигми, що виявила своє теоретичне безсилля в поясненні нової цивілізації, і вимагає змін в духовному досвіді, світогляді, метафізиці, політичних, наукових, практичних, художніх практиках та орієнтаціях.	С. 10. <...> Высокие технологии информационного общества затрагивают практически все стороны жизни современного человека, меняя способ его бытия, именно поэтому они требуют пристального изучения и критической философской рефлексии, необходимой для осмысления новейших технологий сквозь призму мировоззренческих векторов. С. 9. Критика информационного общества является свидетельством сдвига традиционной социогуманитарной парадигмы, обнаружившей свое теоретическое бессилие в объяснении новой цивилизации, требующей изменений в духовном опыте, мировоззрении, метафизике, политических, научных, практических, художественных практиках, аксиологических и идеологических ориентациях.
	С. 152.	С. 4.
	(Висновки до II розділу) <...> Сучасні комунікативні технології дозволяють створювати соціальні співтовариства (Інтернет-ком'юніті) з практично будь-якими заданими характеристиками – освітніми, професійними, віковими, на основі коротких тимчасових консенсусів. Вони формуються на тлі акселерації соціального часу і посилення динаміки комунікативних форм в процесі суспільного відтворення. При цьому стійкі стосунки поступаються місцем постійній зміні, а суспільство стає схожим на рефлексивні та комунікативні спільноти. Це явище обумовлює трансформацію структурно-функціональних зв'язків між елементами соціального організму.	На фоне акселерации социального времени и усиления динамики коммуникационных форм происходит изменение в процессе общественного воспроизводства. При этом устойчивые отношения уступают место постоянному изменению схемы социальных связей. Это явление обуславливает трансформацию структурно-функциональных связей социального пространства. Современные коммуникационные технологии позволяют создавать социальные сообщества (Интернет-комьюнити) с практически любыми заданными характеристиками – образовательными, профессиональными, возрастными и т.д. Они взаимодействуют на основе кратких временных консенсусов. Эти динамичные коммуникационные альянсы включают в свою структуру аксиологические и идеологические установки как атрибут идентификации, организации и кооперирования. Размытость их форматов предзадана логикой сетевых отношений, предполагающих взаимодействие на основе принципов свободной коммуникации.

С. 152. (Висновки до II розділу) <...> З розвитком мережевих стосунків ресурсний підхід до вивчення інформації змінився комунікаційним. Дослідження самого феномену інформаційної взаємодії як універсального явища дозволило розглядати сучасне суспільство не лише як результат технологічного прориву в простір гнучких комунікаційних стосунків, що об'єднали різні системи господарювання, науки, культури в єдине інформаційне середовище, але і як один з підсумків розвитку системи причинних зв'язків в суспільстві.	С. 6. С развитием сетевых отношений ресурсный подход к изучению информации сменился коммуникационным. Исследование самого феномена информационного взаимодействия как универсального явления позволило рассматривать современное общество не только как результат технологического прорыва в пространство гибких коммуникационных отношений, объединивших различные системы хозяйствования, наука, образования, культуры в единую информационную среду, но и как один из итогов развития системы причинных связей в обществе. Важное место в этом сложном процессе занимают системы, базирующиеся на разработке идеологических и аксиологических нормативов.
С. 152–153. (Висновки до II розділу) <...> Однією з актуальних проблем є вирішення протиріччя між глобалізаційно-інтеграційними тенденціями сучасного суспільства і спробами збереження ідентичності конкретних співтовариств з їх культурними традиціями, ціннісними орієнтаціями, ідеологічними домінантами. Існує історична закономірність: зміна провідного типу комунікацій призводить до революційних змін в системі соціального обміну і зв'язків, які можуть проявити себе як на локальному, так і на глобальному рівні.	С. 6. Одной из актуальных проблем видится разрешение противоречия между глобализационно-интеграционными тенденциями современного общества и попытками сохранения идентичности конкретных сообществ с их культурными традициями, ценностными ориентациями, идеологическим доминантами. Существует историческая закономерность: смена ведущего типа коммуникаций приводит к революционным изменениям в системе социального обмена и связей, которая может проявиться как на локальном, так и на глобальном уровнях.
С. 153. (Висновки до II розділу) <...> Комунікативний інформаційний простір сучасного соціального світу представлений двома рівнями комунікації – масовою і мережевою. Перша асоціюється з національними культурами, трансформованими модернізацією, і характеризується однобічним процесом пасивного споживання інформації. Друга – концентрується довкола транснаціональних потоків капіталів, організаційної взаємодії, інформації, технології, образів та символів, що домінують в соціальних процесах. Мережева комунікація забезпечує двосторонній процес, в якому генератор і одержувач інформації володіють активними, формуючими цю комунікацію ролями.	С. 7. Информационное пространство современного социального мира представлено двумя уровнями коммуникации – массовой и сетевой. Первая ассоциируется с национальными культурами, трансформированными модернизацией, и отправляет нас к одностороннему процессу пассивного потребления информации. Вторая – концентрируется вокруг транснациональных потоков капиталов, организационного взаимодействия, информации, технологии, образов и символов, доминирующих в социальных процессах. Сетевая коммуникация обеспечивает двусторонний процесс, в котором генератор и получатель информации обладают активными, формирующими эту коммуникацию ролями.
С. 353.	С. 1.
(ВИСНОВКИ) 3. Вивчення мережевого суспільства направлено на розширення уявлень про детермінуючі чинники розвитку сучасного світу, трансформації і динаміку домінування життєвих цінностей в умовах формування соціальної реальності на базі світової системи комунікацій. Такий універсальний підхід відкриває простір для вирішення не лише теоретичних, але й практичних завдань в аналізі проблем сучасної культури, включаючи і досвід мережевих комунікацій у формуванні ідеологем і трансформації системи цінностей. Водночас, диференціація суспільства за наявності того чи <...>	Изучение идеологических и аксиологических оснований сетевого общества направлено на расширение представлений о детерминирующих факторах развития современного мира, трансформации и динамике доминирования жизненных ценностей в условиях формирования мировой системы коммуникаций. Такой универсальный подход открывает простор для решения не только теоретических, но и практических задач в анализе проблем современной культуры, включая и влияния опыта сетевых коммуникаций на идеологию и традиционную систему ценностей.
С. 354.	С. 6.
(ВИСНОВКИ) 4. <...>	С развитием сетевых отношений ресурсный

	З розвитком мережних стосунків ресурсний підхід до вивчення інформації змінився комунікаційним. Дослідження самого феномену інформаційної взаємодії як універсального явища дозволило розглядати сучасне суспільство не лише як результат технологічного прориву в простір гнучких комунікаційних стосунків, що об'єднали різні системи господарювання, науки, культури в єдине інформаційне середовище, але і як один з підсумків розвитку системи причинних зв'язків в суспільстві. І однією з актуальних проблем є вирішення протиріччя між глобалізаційно-інтеграційними тенденціями сучасного суспільства і спробами збереження ідентичності конкретних співтовариств з їх культурними традиціями, ціннісними орієнтаціями, ідеологічним домінантами. Інформаційно-мережеве <...>	підход к изучению информации сменился коммуникационным. Исследование самого феномена информационного взаимодействия как универсального явления позволило рассматривать современное общество не только как результат технологического прорыва в пространство гибких коммуникационных отношений, объединивших различные системы хозяйствования, наука, образования, культуры в единую информационную среду, но и как один из итогов развития системы причинных связей в обществе. Важное место в этом сложном процессе занимают системы, базирующиеся на разработке идеологических и аксиологических нормативов. Одной из актуальных проблем видится разрешение противоречия между глобализационно-интеграционными тенденциями современного общества и попытками сохранения идентичности конкретных сообществ с их культурными традициями, ценностными ориентациями, идеологическим доминантами. Существует историческая <...>
3	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Кучмуруков В. В. Виртуальные коммуникации как фактор трансформации культуры информационного общества. – Дисс. ... кандидата культурологии. – Улан-Удэ, 2006. (http://www.dslib.net/teorja-kultury/virtualnye-kommunikacii-kak-faktor-transformacii-kultury-informacionnogo.html) Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 120–121.	С. 7.
	У виданій вперше в 1981 р. роботі «Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство» Й. Масуда на підставі аналізу реального стану японського суспільства, його комунікативної інфраструктури та інформаційної промисловості, а також інформаційної ситуації в інших розвинених країнах, робить висновки про неминучість соціальної трансформації за допомогою інновацій та інформаційних технологій, яка полягатиме в глобальному збільшенні кількості і якості інформації і в зростанні об'ємів інфообміну [121]. Як головний критерій не лише інформації, але і суспільного устрою в цілому, японський дослідник пропонує розглядати її корисність.	<...> В книге «Информационное общество как постиндустриальное общество», изданной впервые в 1981 году, Й. Масуда на основе анализа реального состояния японского общества, его коммуникационной инфраструктуры и информационной промышленности, а также информационной ситуации в других странах (Канада, Швеция), делает вывод о неизбежности социальной трансформации посредством инноваций и информационных технологий (142). В качестве главного критерия не только информации, но и общественного строя в целом японский исследователь предлагает рассматривать ее полезность.
	С. 121.	С. 7.
	Досліджуючи такі властивості соціальної інформації як універсальність, здатність до самоускладнення, до накопичення для багаторазового використання, а також одночасність виробництва і споживання, японський вчений передбачає, що саме вони призведуть до радикальних змін і перетворення капіталістичного суспільства. Згідно його концепції, людські цінності в інформаційному суспільстві трансформуються таким чином, що в ньому не буде соціальних класів і соціальних конфліктів. Вважаючи інформацію основним ресурсом виживання майбутньої цивілізації, японські учені прогнозували неминучість виникнення проблеми прудкості здобуття і реалізації інформації – іншими словами, проблеми часу. Основною цінністю в інформаційному суспільстві буде час. Характеризуючи нове суспільство, Й. Масуда робить наголос на глобалізмі, що забезпечується інформаційно-комп'ютерною революцією, і на перехід людства в глобальний інформаційний простір – багатоканальний, пронизаний інформаційними мережами, наси-	Исследуя такие свойства социальной информации, как универсальность, способность к самоусложнению, к накоплению для многократного использования, а также одновременность производства и потребления, Й. Масуда предполагает, что именно они приведут к радикальным изменениям и преобразованию капиталистического общества (181). Согласно его концепции, человеческие ценности в информационном обществе трансформируются таким образом, что в нем не будет социальных классов и социальных конфликтов. При этом основной ценностью в информационном обществе будет время, в том числе, культурный досуг. Характеризуя новое общество, И. Масуда делает упор на глобализм, обеспечиваемый информационно-компьютерной революцией, на перевод человечества в глобальное информационное пространство - многоканальное, пронизанное информационными сетями, насыщенное ИКТ (142).

	чений ІКТ [там само].	
	С. 122.	С. 7.
	Вивчаючи в основному економічний аспект інформаційного суспільства, Й. Масуда передбачає, що в його основі лежатиме комп'ютерна технологія, здатна значно підсилити розумову працю людини. Стаючи новою продуктивною силою, інформаційна технологія забезпечить можливість масового виробництва когнітивної і систематизованої інформації, нових технологій і знання. Через це інтелектуальне виробництво, поширюючи свою продукцію за допомогою ІКТ, стане провідною галуззю економіки.	Изучая в основном экономический аспект информационного общества, И. Масуда предполагает, что в его основе будет лежать компьютерная технология, способная значительно усилить умственный труд человека. Став новой производительной силой, информационная технология обеспечит возможность массового производства когнитивной и систематизированной информации, новых технологий и знания. В силу этого интеллектуальное производство, распространяя свою продукцию с помощью ИКТ, станет ведущей отраслью экономики (219).
	С. 122–123.	С. 7.
	Взагалі, у прикладному аспекті інформаційне суспільство уявляється Й. Масуді у вигляді нового місця існування людей, заснованого на ІКТ. «Комп'ютерне» місто пронизане інформаційними системами, серед яких багатоканальне кабельне телебачення; система автоматизованої доставки товарів; нові комп'ютерні системи охорони здоров'я і навчання; системам автоматичного контролю за забрудненням довкілля; мережа центрів наукової, управлінської інформації, професійній орієнтації тощо. Таким чином, Й. Масуда ще чверть століття тому відзначив особливу роль інформаційних мереж в розвитку сучасного суспільства, де віртуальне життя в Інтернет – творчість, відпочинок, підвищення кваліфікації, пошук і оперативне здобуття знань з інформаційних ресурсів різних країн світу – стає нормою. Помилка в російському тексті – «віртуальная жизнь в Интернет» замість «виртуальная жизнь в Интернете» – переїхала й до тексту Девтерова, який написав «Виртуальное життя в Интернет», а треба – «Виртуальное життя в Интернеті». Плагіат.	В прикладном аспекте информационное общество представляется Й. Масуде в виде новой среды обитания людей, основанной на ИКТ. «Компьютерный» город, по его мнению, пронизан информационными системами, в условиях которых функционируют самые разнообразные социальные институты; многоканальное кабельное телевидение; система автоматизированной доставки товаров; новые компьютерные системы здравоохранения и обучения; системы автоматического контроля загрязнения окружающей среды; сеть центров научной, управленческой информации, профессиональной ориентации и т. д. Таким образом, И. Масуда еще четверть века назад отметил особую роль информационных сетей в развитии современного общества и, в частности, весьма убедительно доказал, что виртуальная жизнь в Интернет постепенно станет нормой.
4	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Каткова М. В. Понятие «Информационное пространство» в современной социальной философии // Изв. Саратов. ун-та. Нов. сер. Сер. Философия. Психология. Педагогика. – 2008, №2, с. 23–26. (https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-informatsionnoe-prostranstvo-v-sovremennoy-sotsialnoy-filosofii)
	С. 121–122.	С. 25.
	Виникнення цієї проблеми, на думку вченого, повинне змінити саме ставлення до часу, який стане життєзберігаючим ресурсом і соціальною цінністю. Новий соціальний статус часу в інформаційному суспільстві зумовить його використання для творчого створення абсолютно інших цінностей – воно стане со-механізмом творчого створення майбутньої цивілізації. Й. Масуда навіть ввів поняття «Час – цінність» для визначення якісної характеристики переваг інформаційного суспільства. З цією ж системою «час – цінність» Й. Масуда пов'язував функціонування «глобального інформаційного простору» – простору без регіональних кордонів, що характеризує інформаційну епоху. За твердженням Й. Масуди, поширення цього інформаційного простору, сформованого на основі всеосяжної інформаційної інфраструктури, комунікацій,	Возникновение этой проблемы, по мнению японских авторов, должно изменить само отношение ко времени, которое станет жизнесберегающим ресурсом и социальной ценностью. Новый социальный статус времени в информационном обществе обусловит его использование для творческого создания совершенно иных ценностей – оно станет со-механизмом творческого создания будущей цивилизации. Й. Масуда даже ввел понятие «время–ценность» для определения качественной характеристики преимуществ информационного общества. С этой же системой «время–ценность» Й. Масуда связывал функционирование «глобального информационного пространства» – пространства без региональных границ, характеризующего информационную эпоху. Распространение этого ин-

	супутникового зв'язку, комп'ютерів, у світовому масштабі сприятиме глобалізації всіх світових процесів.	формационного пространства, сформированного на основе всеохватной информационной инфраструктуры, коммуникаций, спутниковой связи, компьютеров, в мировом масштабе будет способствовать глобализации всех мировых процессов ² .
5	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintel.ua/searchdoc/0513U000053/)	Черных А. Мир современных медиа. – М.: Издательский дом «Территория будущего», 2007. (https://libgen.is/book/index.php?md5=71347A53F5A0F0B2797D43D93FD4409C)
	С. 157–158.	С. 202.
	З розвитком глобальних комп'ютерних мереж та проникненням цифрових технологій у всі сфери життя суспільства відбулося і розширення використання терміну "кіберпростір". В даний час поняття кіберпростору як в англомовних, так і в окремих російськомовних та вітчизняних публікаціях використовується для позначення сукупності просторів всіх електронних систем, тобто, фактично для позначення глобального інформаційного простору або, принаймні, його основної (на даний момент) комп'ютерної частини. Деякі автори стверджують, що кіберпростір почав формуватися вже в кінці XIX ст., пов'язуючи його з виникненням електро- та радіозв'язку. Існує також точка зору, прибічники якої вважають, що кіберпростір існував завжди, але в неактуалізованій формі. Він став доступний людині, точніше – відкритий нею, лише з винаходом телефонного зв'язку. На думку деяких західних дослідників, кіберпростір, особливо Інтернет, може взагалі розглядатися як кібернетичний еквівалент екосистеми. З останнім твердженням можна було б повністю погодитися в тому випадку, якби кіберпростір і реальний простір існували окремо один від одного. Але кіберпростір в даний час – не більше ніж інформаційна проекція реального світу, і розвиток кіберпростору – це наслідок розвитку реальних соціально-економічних систем глобалізації світу. Девтеров переписав чужий текст з російської книги і дописав слово «вітчизняних». Девтеров пише «можна було б повністю погодитися», нібито це він здатний самостійно мислити, а насправді переписує все це з чужої книги. Плагіат.	С развитием глобальных компьютерных сетей и проникновением цифровых технологий во все сферы жизни общества произошло и расширение использования терминов «киберпространство» и «кибергеография». В настоящее время понятие киберпространства как в англоязычных, так и в отдельных русскоязычных публикациях используется для обозначения совокупности пространств всех электронных систем, т. е. фактически для обозначения глобального информационного пространства или, по крайней мере, его основной (на данный момент) компьютерной части, а предметом исследований современной кибергеографии является изучение территориальной и организационной структуры киберпространства. Некоторые авторы относят появление киберпространства к концу XIX в., связывая его с развитием электро — и радиосвязи. Существует особая точка зрения, сторонники которой считают, что киберпространство существовало всегда, но в неактуализированной форме, которое стало доступно человеку (открыто им) только с изобретением телефонной связи (своеобразное преломление идей Карла Поппера о трех мирах). По мнению некоторых западных исследователей, киберпространство, особенно Интернет, может вообще рассматриваться как кибернетический эквивалент экосистемы. С последним утверждением можно было бы полностью согласиться в том случае, если бы киберпространство и реальное пространство существовали отдельно друг от друга. Но киберпространство в настоящее время — не более чем информационная проекция реального мира, и развитие киберпространства — следствие развития реальных социально-экономических систем глобализации мира.
	С. 158.	С. 204.
	Однією з головних методологічних проблем вивчення кіберпростору є питання співвідношення кіберпростору і реального простору. Від розв'язання цього питання залежить визначення не лише того, що відноситься до власне кіберпростору, але і тієї науки, об'єктом досліджень якої є кіберпростір. На сьогодні існує дві, діаметрально протилежні позиції. Перша говорить, що кіберпростір є абсолютно самостійним явищем, тобто може існувати незалежно від реального простору. Згідно другої позиції, кіберпростір є тільки інформаційною проекцією діяльності структур реального простору. На нашу думку, друга позиція більш обґрунтована, хоча в самому кіберпросторі існує ряд об'єктів, які не мають аналогу в реальному світі, більше того, кіберпростір штучно підтримується та розвивається реальним простором, тому говорити про нього, як	Одной из главных методологических проблем изучения киберпространства является вопрос соотношения киберпространства и реального пространства. От решения этого вопроса зависит определение не только того, что относится к собственно киберпространству, но и той науки, объектом исследований которой киберпространство является. То, что это объект исследований именно географической науки, не столь очевидно. Отнесение киберпространства к объекту исследования географии в начале 1990-х гг. на Западе во многом произошло только благодаря общепринятому мнению, что именно география изучает явления в первую очередь с точки зрения их пространственного расположения. Решение этого вопроса особенно важно еще и потому, что фактически в настоящее время существует два во многом взаи-

про самостійне явище не доречно. Більше того, в межах існуючої наукової традиції парадигмальні характеристики кіберпростору окреслюються через універсальну теоретичну модель, яку вибудовують переважно представники математичних і кібернетичних наук завдяки використанню чисел, символів, знаків, операторів тощо. Обмеженість цієї моделі знімає соціально-філософська парадигма, оскільки в ній утверджується розуміння кіберпростору як органічної єдності понятійної репрезентації не тільки фізико-космологічних реалій, а й лінгвістичних, психічних, культурологічних феноменів. Доки існує гіпотетична вірогідність, обіграна в багатьох фантастичних творах, що розвиток науки і технологій може призвести до створення штучного інтелекту. Зокрема, окремі дослідники вже сьогодні розглядають комп'ютерні віруси як самостійні суб'єкти кіберпростору.	моисключающих мнения. Согласно первому, киберпространство является абсолютно самостоятельным явлением, т. е. может существовать независимо от реального пространства. Согласно второму, киберпространство является только информационной проекцией деятельности структур реального пространства. Особых сомнений в том, что верна именно вторая точка зрения, в настоящее время нет. Но пока существует гипотетическая вероятность, обыгранная во многих фантастических произведениях, того, что развитие науки и технологий может привести к созданию искусственного интеллекта. (Отдельные исследователи уже сейчас рассматривают в качестве самостоятельных субъектов киберпространства компьютерные вирусы.)
С. 159.	С. 204.
Англійський дослідник М. Бетті в середині 1990-х рр. запропонував розглядати взаємодію реального і кіберпростору у вигляді спеціальної матриці, що складається з двох рядків (комп'ютерні вузли і мережі) і двох стовпчиків (місце і простір). Окрім власне реального простору, де фізично розташовуються комп'ютерні вузли, і кіберпростору як сукупності взаємозв'язків між комп'ютерами, дослідник виділив також перехідні зони між ними. Більш докладно його теорію ми розглянемо в наступному параграфі, оскільки М. Бетті один з перших почав вивчати географічні параметри кіберпростору – віртуальну географію. В цілому ж теорія М. Бетті носить технічний характер і може розглядатися лише як ілюстрація того, що кіберпростір не існує без технічної інфраструктури в реальному просторі [251].	Английский ученый М. Бэтти в середине 1990-х гг. предложил рассматривать взаимодействие реального и киберпространств в виде специальной матрицы, состоящей из двух строк (компьютерные узлы и сети) и двух столбцов (место и пространство). Помимо собственно реального пространства, где физически располагаются компьютерные узлы, и киберпространства как совокупности взаимосвязей между компьютерами, М. Бэтти выделил также переходные зоны между ними. В целом теория М. Бэтти носит технический характер и может рассматриваться только как иллюстрация того, что киберпространство не существует без технической инфраструктуры в реальном пространстве.
С. 173.	С. 203.
В цілому ж кібергеографія – це комплексна наука, в сферу вивчення якої входить не лише сам кіберпростір, але і його фізична інфраструктура в реальному просторі і соціум користувачів комп'ютерних систем. Тому кібергеографію умовно розділяють на два основні напрямки досліджень: 1) географію кіберпростору (або віртуальну географію), що займається вивченням структури кіберпростору; 2) географію комп'ютерних мереж, що вивчає в реальному просторі територіальну структуру комп'ютерних мереж. Загалом, це розділення умовне внаслідок того, що явища в кіберпросторі не можуть бути розглянуті без їх взаємозв'язку з об'єктами в реальному просторі. Кібергеографія частково виходить за рамки традиційної географії, а тому може також розглядатися як наука, розташована на стику соціально-економічної географії та кібернетики.	В целом кибергеография — комплексная наука, в сферу изучения которой входит не только само киберпространство, но и его физическая инфраструктура в реальном пространстве и социум пользователей компьютерных систем. Поэтому кибергеографию условно можно подразделить на два основных направления исследований: 1) географию киберпространства (или виртуальную географию), занимающуюся изучением структуры киберпространства; 2) географию компьютерных сетей, изучающую в реальном пространстве территориальную структуру компьютерных сетей. Это разделение условно в силу того, что явления в киберпространстве не могут быть рассмотрены без их взаимосвязи с объектами в реальном пространстве. Кибергеография частично выходит за рамки традиционной географии и поэтому может также рассматриваться как наука, расположенная на стыке социально-экономической географии и кибернетики.
С. 174.	С. 203–204.
Кіберпростір часто порівнюється з новим "великим континентом", а його відкриття і освоєння – з Великими географічними відкриттями і колонізацією нових земель. Ці порівняння, звичайно, умовні. Проте вони відображають те, що дослідження кіберпростору з географічних позицій є новим напрямком науки, а специфіка кіберпростору вимагає часто інших теоретичних обґрунтувань, ніж традиційні географічні дослідження.	Киберпространство часто сравнивается с новым «обширным континентом», а его открытие и освоение — с Великими географическими открытиями и колонизацией новых земель. Эти сравнения, конечно, условны. Тем не менее они отражают то, что исследование киберпространства с географических позиций является новым направлением науки, а специфика киберпространства требует часто иных теоретических обоснований, чем тра-

		диционные географические исследования.
	С. 174.	С. 204–205.
	Останнє поняття він розуміє як необхідну інфраструктуру для здійснення зв'язку між комп'ютерами (наприклад, телекомунікаційні кабелі і дороги, по яких вони прокладені). Водночас, даний термін можна тлумачити набагато ширше – як сукупність всіх соціально-економічних систем, що використовують в своїй діяльності комп'ютерні інформаційні технології, тобто ту частину реального простору, яка опиняється в зоні впливу кіберпростору. [251, с. 615 – 616] Покликання [251] – це: Batty, M. The geography of cyberspace // Environment and Planning. 1993 – P. 615 – 616. Однак ми бачимо, що Девтеров не цитує Бетті, а описує його погляди («він розуміє»), і цей опис є ідентичним опису в російській книзі. Перед покликанням стоїть крапка (кінець речення), тобто покликання додано спеціально. Плагіат.	Для кибергеографии наибольшее значение имеет введенный М. Бэтти термин «киберместо» (cyberplace), который он понимает как необходимую инфраструктуру для осуществления связи между компьютерами (например, телекоммуникационные кабели и дороги, по которым они проложены). Представляется, что данный термин можно толковать гораздо шире — как совокупность всех социально-экономических систем, использующих в своей деятельности компьютерные информационные технологии, т. е. ту часть реального пространства, которая оказывается в зоне влияния киберпространства.
	С. 174–175.	С. 205.
	Всередині кіберпростору також можна виділити подібні перехідні зони. Технологічний простір комп'ютерів (с-спасе) в кіберпросторі продовжується як сукупність програмного забезпечення і технологічних протоколів, що забезпечують функціонування комп'ютерних систем. Аналогом кібермісця виступає інформаційна проекція реального простору в кіберпросторі – інформаційна презентація в кіберпросторі (Інтернеті) реальних об'єктів (наприклад, у вигляді веб-сайтів компаній та організацій).	Внутри киберпространства также можно выделить подобные переходные зоны. Технологическое пространство компьютеров (с-спасе) в киберпространстве продолжается как совокупность программного обеспечения и технологических протоколов, обеспечивающих функционирование компьютерных систем. Аналогом киберместа выступает информационная проекция реального пространства в киберпространстве — информационное представление в киберпространстве (Интернете) реальных объектов (например, в виде веб-сайтов компаний и организаций).
	С. 175.	С. 205.
	Технологічний простір комп'ютерів для кибергеографії інтересу не представляє і є об'єктом досліджень технічних наук, хоча саме тут, між комп'ютерними процесорами і протоколами мережі, пролягає кордон між реальним простором та кіберпростором, між світом фізичним і інформаційним. Саме технологічний простір комп'ютерів визначає багато в чому структуру кіберпростору і способи, за допомогою яких можна його досліджувати. Кібермісце та інформаційна проекція реального простору представляють найбільший інтерес з точки зору традиційної географії, оскільки відображають вплив інформаційних технологій на розвиток суспільних територіальних систем. Саме ці елементи кібернетичних систем є об'єктом досліджень кибергеографії в широкому сенсі. Інформаційна проекція реального простору в кіберпросторі насправді – інформаційна проекція кібермісця. Розширення і розвиток кібермісця викликає відповідні зміни і в кіберпросторі.	Технологическое пространство компьютеров для кибергеографии интереса не представляет и является объектом исследований технических наук, хотя именно здесь, между компьютерными процессорами и протоколами сети, пролегает граница между реальным пространством и киберпространством, между миром физическим и информационным. Именно технологическое пространство компьютеров определяет во многом структуру киберпространства и способы, при помощи которых можно его исследовать. Киберместо и информационная проекция реального пространства представляют наибольший интерес с точки зрения традиционной географии, поскольку отражают воздействие информационных технологий на развитие общественных территориальных систем. Именно эти элементы кибернетических систем являются объектом исследований кибергеографии в широком смысле. Информационная проекция реального пространства в киберпространстве на самом деле — информационная проекция киберместа. Расширение и развитие киберместа влечет соответствующие изменения и в киберпространстве.
	С. 175–176.	С. 205–206.
	На думку М. Бетті, визначити точні рамки кібермісця та інформаційної проекції реального простору досить складно, оскільки вони знаходяться лише	Определить точные рамки киберместа и информационной проекции реального пространства довольно сложно, так как они находятся только в

у стадії формування, до того ж дуже тісно взаємозв'язані. В міру розширення сфери вживання комп'ютерних та інформаційних технологій кібермісце може охопити всю сферу діяльності людини. Визначити кордони інформаційної проекції реального простору ще складніше. Фактично весь інформаційний простір комп'ютерних мереж (тобто кіберпростір) так чи інакше є відображенням реального простору, і тоді весь кіберпростір – інформаційна проекція реального простору. Але в той же час в самому кіберпросторі існує цілий ряд об'єктів, які не мають аналогів в реальному світі, тобто вони повністю віртуальні (наприклад, різні Інтернет-сервіси – чати, каталоги і рейтинги сайтів, пошукові системи тощо) і, таким чином, фактично не входять в поняття інформаційної проекції реального простору.	стадии формирования, к тому же очень тесно взаимосвязаны. По мере расширения сферы применения компьютерных и информационных технологий киберместо может охватить всю сферу деятельности человека. Определить границы информационной проекции реального пространства еще сложнее. Фактически все информационное пространство компьютерных сетей (т. е. киберпространство) так или иначе является отражением реального пространства, и тогда все киберпространство — информационная проекция реального пространства. Но в то же время в самом киберпространстве существует целый ряд объектов, которые не имеют аналога в реальном мире, т. е. они полностью виртуальны (например, различные интернет-сервисы — чаты, каталоги и рейтинги сайтов, поисковые системы и пр.) и, таким образом, фактически не входят в понятие информационной проекции реального пространства.
С. 176. Важко говорити про те, яким може стати кіберпростір в найближчій перспективі, оскільки форми прояву кіберпростору, його впливу і взаємодії з суспільними територіальними системами у міру розвитку комп'ютерних і інформаційних технологій можуть істотно змінюватися. Як ми вже зазначали, структура інформаційного простору збігається з територіальною структурою реального простору лише в тому, що більшість об'єктів кіберпростору є інформаційною проекцією цих же об'єктів в реальному просторі. В цілому поняття структури кіберпростору хоча і засноване на об'єктах реального простору, відрізняється від звичайного його розуміння в географії тому, що не можна виміряти відстань між об'єктами в кіберпросторі в звичайних одиницях відстані – метрах або кілометрах. Можна, звичайно, виміряти фізичну відстань між окремими комп'ютерами, але це має сенс лише для з'ясування того, скільки метрів дроту потрібно, аби з'єднати ці комп'ютери.	С. 206. Трудно говорить о том, каким может стать киберпространство в ближайшей перспективе, поскольку формы проявления киберпространства, его влияния и взаимодействия с общественными территориальными системами по мере развития компьютерных и информационных технологий могут существенно меняться. Структура информационного пространства совпадает с территориальной структурой реального пространства только в том, что большинство объектов киберпространства является информационной проекцией этих же объектов в реальном пространстве. В целом понятие структуры киберпространства хотя и основано на объектах реального пространства, отлично от обычного понимания его в географии хотя бы потому, что нельзя измерить расстояние между объектами в киберпространстве в обычных единицах расстояния — метрах или километрах. Можно, конечно, измерить физическое расстояние между отдельными компьютерами, но это имеет смысл только для выяснения того, сколько метров провода нужно, чтобы соединить эти компьютеры.
С. 177. Взагалі головною особливістю кіберпростору є те, що відстань як така, в традиційному її значенні, не має для нього жодного значення. Існує два підходи до визначення відстані у кіберпросторі. Перший – час з'єднання між двома комп'ютерами – об'єктами кіберпростору – може вважатися способом визначення відстані. Саме такої думки дотримуються дослідники-кібергеографи. Деякі зарубіжні вчені на основі цього підходу створюють тривимірні деревовидні мапи кіберпростору. Створення таких мап рівносильне картуванню земної поверхні на основі не географічних координат, а, наприклад, транспортної доступності від будь-якого визначеного центру, яким для кіберпростору фактично в даний час виступає Силіконова долина в Каліфорнії (США).	С. 206. Время соединения между двумя объектами киберпространства может считаться способом измерения расстояния в киберпространстве. Именно такого мнения придерживаются исследователи-кибергеографы. Некоторые зарубежные исследователи на основе этого подхода создают трехмерные древовидные карты киберпространства. Создание таких карт равносильно картированию земной поверхности на основе не географических координат, а например, изохрон транспортной доступности от какого-либо определенного центра, в качестве которого для киберпространства фактически в настоящее время выступает Силиконовая долина в Калифорнии.
С. 219–220.	С. 202.
Висновки до III розділу: <...> В даний час поняття кіберпростору як в англійських, так і в окремих російськомовних та вітчизняних публікаціях використовується для позначення сукупності просторів всіх електронних систем,	В настоящее время понятие киберпространства как в англоязычных, так и в отдельных русскоязычных публикациях используется для обозначения совокупности пространств всех электронных си-

тобто, фактично для позначення глобального інформаційного простору або, принаймні, його основної (на даний момент) комп'ютерної частини. Деякі автори стверджують, що кіберпростір почав формуватися вже в кінці XIX ст., пов'язуючи його з виникненням електро- та радіозв'язку. Існує також точка зору, прибічники якої вважають, що кіберпростір існував завжди, але в неактуалізованій формі. Він став доступний людині, точніше – відкритий нею, лише з винаходом телефонного зв'язку. На думку деяких західних дослідників, кіберпростір, особливо Інтернет, може взагалі розглядатися як кібернетичний еквівалент екосистеми. Девтеров переписав чужий текст з російської книги і дописав слово «вітчизняних». Плагіат.	стем, т. е. фактически для обозначения глобального информационного пространства или, по крайней мере, его основной (на данный момент) компьютерной части, а предметом исследований современной кибергеографии является изучение территориальной и организационной структуры киберпространства. Некоторые авторы относят появление киберпространства к концу XIX в., связывая его с развитием электро — и радиосвязи. Существует особая точка зрения, сторонники которой считают, что киберпространство существовало всегда, но в неактуализированной форме, которое стало доступно человеку (открыто им) только с изобретением телефонной связи (своеобразное преломление идей Карла Поппера о трех мирах). По мнению некоторых западных исследователей, киберпространство, особенно Интернет, может вообще рассматриваться как кибернетический эквивалент экосистемы.
С. 220.	С. 204.
(Висновки до III розділу) Однією з головних методологічних проблем вивчення кіберпростору є питання співвідношення кіберпростору і реального простору. Від розв'язання цього питання залежить визначення не лише того, що відноситься до власне кіберпростору, але і тієї науки, об'єктом досліджень якої є кіберпростір. На сьогодні існує дві, діаметрально протилежні позиції. Перша говорить, що кіберпростір є абсолютно самостійним явищем, тобто може існувати незалежно від реального простору. Згідно другої позиції, кіберпростір є тільки інформаційною проекцією діяльності структур реального простору.	Одной из главных методологических проблем изучения киберпространства является вопрос соотношения киберпространства и реального пространства. От решения этого вопроса зависит определение не только того, что относится к собственно киберпространству, но и той науки, объектом исследований которой киберпространство является. То, что это объект исследований именно географической науки, не столь очевидно. Отнесение киберпространства к объекту исследования географии в начале 1990-х гг. на Западе во многом произошло только благодаря общепринятому мнению, что именно география изучает явления в первую очередь с точки зрения их пространственного расположения. Решение этого вопроса особенно важно еще и потому, что фактически в настоящее время существует два во многом взаимоисключающих мнения. Согласно первому, киберпространство является абсолютно самостоятельным явлением, т. е. может существовать независимо от реального пространства. Согласно второму, киберпространство является только информационной проекцией деятельности структур реального пространства.
С. 221.	С. 202–203.
(Висновки до III розділу) Предметом досліджень сучасної кібергеографії є вивчення територіальної та організаційної структури кіберпростору. Внаслідок того, що кібергеографія спочатку представляла собою спробу досліджень інформаційних просторів окремих комп'ютерів, а потім невеликих комп'ютерних мереж, на сьогодні кібергеографія розуміється найчастіше у вузькому значенні – як напрямок географії, що вивчає внутрішню структуру віртуальних просторів комп'ютерних мереж і (в кращому випадку) їх дію на інші соціально-економічні системи. В цілому ж кібергеографія – це комплексна наука, в сферу вивчення	В настоящее время понятие киберпространства как в англоязычных, так и в отдельных русскоязычных публикациях используется для обозначения совокупности пространств всех электронных систем, т. е. фактически для обозначения глобального информационного пространства или, по крайней мере, его основной (на данный момент) компьютерной части, а предметом исследований современной кибергеографии является изучение территориальной и организационной структуры киберпространства. <...> <...> Вследствие того, что кибергеография поначалу представляла собой попытку исследований информационных пространств отдельных компьютеров, а затем небольших компьютерных сетей, в настоящее время кибергеография понимается чаще всего в узком смысле — как направление географии, изучающее внутреннюю структуру виртуальных пространств компьютерных сетей и (в луч-

	якої входить не лише сам кіберпростір, але і його фізична інфраструктура в реальному просторі і соціум користувачів комп'ютерних систем.	шем случае) их воздействие на другие социально-экономические системы. <...> <...> В целом кибергеография — комплексная наука, в сферу изучения которой входит не только само киберпространство, но и его физическая инфраструктура в реальном пространстве и социум пользователей компьютерных систем.
	С. 354–355.	С. 204.
	(ВИСНОВКИ) 5. Однією з головних методологічних проблем вивчення кіберпростору є питання співвідношення кіберпростору і реального простору. Від розв'язання цього питання залежить визначення не лише того, що відноситься до власне кіберпростору, але і тієї науки, об'єктом досліджень якої є кіберпростір. На сьогодні існує дві, діаметрально протилежні позиції. Перша говорить, що кіберпростір є абсолютно самостійним явищем, тобто може існувати незалежно від реального простору. Згідно другої позиції, кіберпростір є тільки інформаційною проекцією діяльності структур реального простору.	Одной из главных методологических проблем изучения киберпространства является вопрос соотношения киберпространства и реального пространства. От решения этого вопроса зависит определение не только того, что относится к собственно киберпространству, но и той науки, объектом исследований которой киберпространство является. То, что это объект исследований именно географической науки, не столь очевидно. Отнесение киберпространства к объекту исследования географии в начале 1990-х гг. на Западе во многом произошло только благодаря общепринятому мнению, что именно география изучает явления в первую очередь с точки зрения их пространственного расположения. Решение этого вопроса особенно важно еще и потому, что фактически в настоящее время существует два во многом взаимоисключающих мнения. Согласно первому, киберпространство является абсолютно самостоятельным явлением, т. е. может существовать независимо от реального пространства. Согласно второму, киберпространство является только информационной проекцией деятельности структур реального пространства.
	С. 355.	С. 202–203.
	(ВИСНОВКИ) 6. Інформаційний простір в цілому та кіберпростір зокрема є одними з яскравих прикладів псевдогеографічних просторів з власними "рельєфами" та "потокми" у вигляді каналів зв'язку з обміну інформацією. Предметом досліджень сучасної кібергеографії є вивчення територіальної та організаційної структури кіберпростору. Внаслідок того, що кібергеографія спочатку представляла собою спробу досліджень інформаційних просторів окремих комп'ютерів, а потім невеликих комп'ютерних мереж, на сьогодні кібергеографія розуміється найчастіше у вузькому значенні – як напрямок географії, що вивчає внутрішню структуру віртуальних просторів комп'ютерних мереж і (в кращому випадку) їх дію на інші соціально-економічні системи. В цілому ж кібергеографія – це комплексна наука, в сферу вивчення якої входить не лише сам кіберпростір, але і його фізична інфраструктура в реальному просторі і соціум користувачів комп'ютерних систем. Виявлення особливостей <...>	В настоящее время понятие киберпространства как в англоязычных, так и в отдельных русскоязычных публикациях используется для обозначения совокупности пространств всех электронных систем, т. е. фактически для обозначения глобального информационного пространства или, по крайней мере, его основной (на данный момент) компьютерной части, а предметом исследований современной кибергеографии является изучение территориальной и организационной структуры киберпространства. <...> <...> Вследствие того, что кибергеография поначалу представляла собой попытку исследований информационных пространств отдельных компьютеров, а затем небольших компьютерных сетей, в настоящее время кибергеография понимается чаще всего в узком смысле — как направление географии, изучающее внутреннюю структуру виртуальных пространств компьютерных сетей и (в лучшем случае) их воздействие на другие социально-экономические системы. <...> <...> В целом кибергеография — комплексная наука, в сферу изучения которой входит не только само киберпространство, но и его физическая инфраструктура в реальном пространстве и социум пользователей компьютерных систем.
6	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintel.ua/searchdoc/0513U000053/)	Вылков Р. И. Киберпространство как социокультурный феномен, продукт технологического творчества и проективная идея. – Автореферат дис. ... канд.

		философских наук. – Екатеринбург, 2009. (https://www.dissercat.com/content/kiberprostranstvo-kak-sotsiokulturnyi-fenomen-produkt-tehnologicheskogo-tvorchestva-i-proek)
	С. 101–102.	С. 20–21.
	Аналізуючи дослідження кіберпростору різними вченими можна виділити три основні онтологічні моделі кіберпростору: технократичну, деконструктивістську та психоаналітичну. Розглянемо коротко кожну з них. Технократи [13, 87, 198] розглядають кіберпростір як біо-електронну систему комунікацій (комп'ютери, програмне забезпечення та мережі) для доступу до різних інформаційних ресурсів. Соціально-філософською основою цього підходу є концепція переходу від індустріального до інформаційного суспільства. Персональний комп'ютер є ключем до цих процесів: він полегшив процес децентралізації виробництва і поставив під сумнів необхідність беззастережної довіри великомасштабним централізованим інститутам суспільства. Успіх даної концепції пов'язаний з двозначністю основних постулатів: вона легко поєднує як ліберальні, так і консервативні утопічні положення, не піддаючи їх критичному аналізу. Цей химерний гібрид став можливим лише завдяки віруванню в панацею технологічного детермінізму.	Отличие онтологической модели от других разновидностей состоит в том, что она призвана решать наиболее предельные вопросы о существовании. Мы выделяем три основные онтологические модели киберпространства: технократическую, деконструктивистскую и психоаналитическую. Технократы рассматривают киберпространство как биоэлектронную систему коммуникаций (компьютеры, программное обеспечение и сети) для доступа к различным информационным ресурсам. Социально-философской основой этого подхода является концепция перехода от индустриального к информационному обществу. Персональный компьютер является ключом к этим процессам: он облегчил процесс децентрализации производства и поставил под сомнение необходимость безоговорочного доверия крупномасштабным централизованным институтам общества. Успех данной концепции связан с двусмысленностью основных постулатов: она легко сочетает как либеральные, так и консерватистские утопические положения, не подвергая их критическому анализу. Этот причудливый гибрид стал возможным только благодаря верованию в панацею технологического детерминизма.
	С. 162.	С. 21.
	Інтелектуальна власність сильно відрізняється від матеріальної і першу з них неможливо захищати так, якби цих відмінностей не існувало. До цих пір платили не за нові ідеї, а за здатність застосувати їх на практиці. З відокремленням інформації від фізичних носіїв процедура захисту авторських прав втрачає природну основу. Всупереч технократичним пророкуванням все частіше інформація існує одночасно і як дар, і як товар, і як поєднання першого з другим. Економічні інтереси меншості не повинні підтримуватися в збиток політичним правам більшості. Свобода від державної цензури повинна розвинути в позитивну свободу кожного отримувати доступ до технологій, що забезпечують самовираження.	Интеллектуальная собственность сильно отличается от материальной и первую из них невозможно защищать так, как если бы этих отличий не существовало. До сих пор платили не за новые идеи, а за способность применить их на практике. С отделением информации от физических носителей процедура защиты авторских прав теряет естественную основу. Вопреки технократическим пророчествам всё чаще информация существует одновременно и как дар, и как товар, и как сочетание первого со вторым. Экономические интересы меньшинства не должны поддерживаться в ущерб политическим правам большинства. Свобода от государственной цензуры должна развиваться в позитивную свободу каждого получать доступ к технологиям, обеспечивающим самовыражение.
	С. 162.	С. 21.
	Деконструктивісти розглядають кіберпростір як набір дискурсивних практик, тому для його дослідження вони запозичували три основні положення філософії Ж. Дерріда [59]: 1) Ідея «сліду» логічно розвиває тезу Ф. де Сосюра про невмотивованість означуваного. 2) Процедура децентрації прояснює правила визначення конкретного центру в процесі структуризації, завдяки чому дозволяє порівнювати різні структурні моделі одного і того ж об'єкту. 3) Заперечення самої можливості існування «першопричини» будь-якого феномену. Сам Ж. Дерріда не абсолютизував свою критику бінарних опозицій, але методологічний потенціал всеосяжного сумніву виявився найбільш затребуваним його послідовниками. До переписаного чужого тексту Девтеров додав покликання.	Деконструктивисты рассматривают киберпространство как набор дискурсивных практик, поэтому для его исследования они заимствовали три основных положения философии Ж. Деррида: 1) Идея «следа» логически развивает тезис Ф. де Соссюра о немотивированности означаемого. 2) Процедура децентрации проясняет правила выделения конкретного центра в процессе структурирования, благодаря чему позволяет сравнивать различные структурные модели одного и того же объекта. 3) Отрицание самой возможности существования «первопричины» любого феномена. Сам Ж. Деррида не абсолютизировал свою критику бинарных оппозиций, но методологический потенциал всеобъемлющего сомнения оказался наиболее востребованным его последователями.

	Плагіат.	
	С. 162–163.	С. 21.
	Деконструктивісти зазвичай упевнені в тому, що кіберпростір децентрує суб'єкт: в одному тілі існує декілька персон, об'єктивованих на дисплеї. Ідентичність множитьсЯ, але присмак тривоги і занепокоєння залишається. Виконуваний суб'єктом процес ідентифікації не може додати стабільності фрагментованій суб'єктивності. Слід уникати спокуси дуже поспішно відокремити "патологію" від "норми" децентрації: множинний розлад особистості (психічне захворювання) є виродженням наслідком множинної ідентичності.	Деконструктивісти обычно уверены в том, что киберпространство децентрирует субъект: в одном теле существует несколько персон, объективированных на дисплее. Идентичность множится, но привкус тревога и беспокойства остаётся. Выполняемый субъектом процесс идентификации не может придать стабильности фрагментированной субъективности. Следует избегать искушения слишком поспешно отделить «патологию» от «нормы» децентрации: множественное расстройство личности (психическое заболевание) является вырожденным следствием множественной идентичности.
	С. 163.	С. 21.
	Прихильники даного напрямку також вважали, що вільний рух інформації в кіберпросторі забезпечує нові способи створення віртуальних спільнот. Проте, якщо в ньому не можна реалізувати новий проект ліберально-демократичного суспільства внаслідок невикоріненості проблем економічної нерівності, політичного придушення тощо, то це вказує на принципову структурну суперечність такої форми суспільства. Деконструктивісти прагнуть показати, що ліберальне суспільство можливе лише як регулятивна ідея. Саме цей момент гарантує суб'єктам кіберпростору максимум можливої свободи і самостійності.	Свободное движение информации в киберпространстве обеспечивает новые способы создания сообществ. Однако если в нём нельзя реализовать новый проект либерально-демократического общества вследствие неискоренимости проблем экономического неравенства, политического подавления и т.д., то это указывает на принципиальную структурную противоречивость такой формы общества. Деконструктивисты стремятся показать, что либеральное общество возможно только как регулятивная идея. Именно этот момент гарантирует субъектам максимум возможной свободы и самостоятельности.
	С. 163.	С. 21–22.
	З точки зору психоаналітичного підходу, найкращим сучасним представником якого є словенський філософ С. Жижек [71], кіберпростір є сукупністю технологій з виробництва віртуальної реальності різних типів, здійснених в електронному середовищі. Часто вважають, що кіберпростір є феноменом перверсивного плану, тобто в ньому суб'єкт може редукувати реальність до сфери довільних правил. Але ця позиція є не зовсім вірною. По-перше, у кіберпросторі відсутня зовнішня інстанція, яка задає засоби нормалізації суб'єктів. Проте, саме ця відсутність виявляється не позитивною, а негативною умовою можливості їх комунікації. По-друге, у реальному житті суб'єктивний досвід завжди пов'язаний з тілесністю. У кіберпросторі безмежні зміни тілесності є ілюзією, тому що дії суб'єкта завжди опосередковані самодостатньою машинерією інтерфейсу.	С точки зрения психоаналитического подхода С. Жижека киберпространство является совокупностью технологий по производству виртуальной реальности различных типов, осуществленных в электронной среде. Часто полагают, что киберпространство является феноменом перверсивного плана, то есть в нём субъект может редуцировать реальность к сфере произвольных правил. Но эта позиция не верна: 1) в киберпространстве отсутствует внешняя инстанция, которая задаёт средства нормализации субъектов. Однако само это отсутствие оказывается не позитивным, а негативным условием возможности их коммуникации. 2) В реальной жизни субъективный опыт всегда связан с телесностью. В киберпространстве безграничные изменения телесности являются иллюзией, потому что действия субъекта всегда опосредованы самодостаточной машинерией интерфейса.
	До переписаного чужого тексту Девтеров додав покликання. Плагіат.	
	С. 163–164.	С. 22.
	Суб'єкт в кіберпросторі може артикулювати приховану істину про свої спонукання лише якщо усвідомлює те, що він лише грає в гру на дисплеї. Ігри з множинними ідентичностями прагнуть насправді помилково звільнити нас від обмежень соціального простору, що встановлюють межі нашого існування. На думку С. Жижека, ідеологічні переваги вже вписані в саму технологічну специфіку кіберпростору. Він вважає, що утопія і дистопія є основними способами уникнення справжньої небезпеки кіберпростору, яка в термінах структурного психоаналізу формулюється як дезінтеграція	Субъект в киберпространстве может артикулировать скрытую истину о своих побуждениях только если отдаёт себе отчёт в том, что он всего лишь играет в игру на дисплее. Игры с множественными идентичностями стремятся на самом деле ложно освободить нас от ограничений социального пространства, устанавливающих пределы нашему существованию. По Жижеку, идеологические предпосылки уже вписаны в саму технологическую специфику киберпространства. Он считает, что утопия и дистопия являются основными способами избежать подлинной опасности киберпространства,

	суб'єктивності внаслідок вторгнення Реального в Символічне.	которая в терминах структурного психоанализа формулируется как дезинтеграция субъективности вследствие вторжения Реального в Символическое.
	С. 164.	С. 22.
	Враховуючи вищезазначено можна зафіксувати онтологічну специфіку кіберпростору: 1. Кіберпростір – це принципово новий вид простору культури, який сполучає знакову реальність і сучасну технологію, полегшуючу та істотно прискорюючи розумову діяльність людей. 2. За допомогою комп'ютера символічний порядок кіберпростору гарантує координацію реальності та нашого сприйняття її, одночасно приховуючи свою посередницьку роль. Тому дистанція суб'єкта по відношенню до подієвого ряду комп'ютерної віртуальної реальності сама є певною позитивною умовою сприйняття кіберпростору. 3. Кіберпростір опосередковано пов'язаний з соціальним часом через технології віртуальної реальності. Кожна технологія частково виконує прогностичну функцію, а також втілює в собі деяке ідеологічне уявлення найближчого майбутнього. Сам кіберпростір залежить не від технології як такої, а від її соціального модусу. 4. Порожній кіберпростір – статична сфера Належного, тому він ніяк не пов'язаний з соціальним часом. Кіберпростір як такий не володіє ознаками, характерними для соціальної утопії або дистопії. Унаслідок намагання зробити рерайтинг російське слово «Зафиксируем» перетворилося в Девтерова в «зафіксувати» з орфографічною помилкою. Плагіат.	Зафиксируем онтологическую специфику киберпространства: 1. Киберпространство - это принципиально новый вид проективного пространства культуры, который соединяет знаковую реальность и современную технологию, облегчающую и существенно ускоряющую мыслительную деятельность людей. 2. При помощи компьютера символический порядок киберпространства гарантирует координацию реальности и нашего восприятия её, одновременно скрывая свою посредническую роль. Поэтому дистанция субъекта по отношению к событийному ряду компьютерной виртуальной реальности сама является определенным позитивным условием восприятия киберпространства. 3. Киберпространство опосредованно связано с социальным временем через технологии виртуальной реальности. Каждая технология частично выполняет прогностическую функцию, а также воплощает в себе некое идеологическое представление ближайшего будущего. Само киберпространство зависит не от технологии как таковой, а от её социального модуса. 4. Пустое киберпространство - статическая сфера Должного, поэтому оно никак не связано с социальным временем. Киберпространство как таковое не обладает признаками, характерными для социальной утопии или дистопии.
	С. 165.	С. 10.
	Виникає запитання: чи може соціальний простір існувати в межах кіберпростору? Соціальний простір – це символічна структура людської діяльності. У нормативному плані він гетерогенний і як справедливо зазначає російський філософ І. Гобозов, “соціальний простір є формою буття соціальної матерії, тобто суспільства, що являє собою продукт взаємодії людей, які створюють матеріальні та духовні цінності. Фізичний простір існує незалежно від соціальної матерії. Що стосується соціального простору, то він не існує без соціальної матерії, оскільки він виникає одночасно із суспільством” [190]. Базовою одиницею соціального простору є соціальна позиція або статус. Соціальний простір складається з двох вимірів – вертикального (ієрархія соціальних інститутів) і горизонтального (специфіка їх конкретних видів). Освоєнні види соціально-рольового функціонування являють собою габітус. На думку класика сучасної соціології П. Бурдьє, габітус – це стійкі системи або принципи, що породжують та організовують практики людей і їх уявлення про світ, суспільство, за допомогою яких люди досягають тих чи інших цілей [32]. <...> До переписаного фрагмента з чужого тексту Девтеров додав цитати Гобозова і Бурдьє. Плагіат.	Социальное пространство есть символическая структура человеческой деятельности. В нормативном плане оно гетерогенно. Его базовой единицей является социальная позиция (статус). Социальное пространство состоит из двух измерений - вертикального (иерархия социальных институтов) и горизонтального (специфика их конкретных видов). Освоенные виды социально-ролевого функционирования представляют собой габитус.
	С. 165–166.	С. 23.
	Можна стверджувати, що поняття “кіберпростір”	Понятия «киберпространство» и «социальное

	і «соціальний простір» збігаються частково. За своїми топологічними параметрами кіберпростір має значну схожість з семіотичним простором, хоча в першому з них операції із знаками здійснюються за допомогою інформаційних машинних технологій. В той же час кіберпростір втілює в собі сферу «неначебто», в якій всі феномени знаходяться в процесі переходу від потенційного до актуального стану. Точний «вектор» подібного руху не заданий: його слід знайти емпіричним шляхом. Девтеров пише «», нібито це він робить якийсь висновок, а насправді переписує російський автореферат. Плагіат.	пространство» совпадают частично. По своим топологическим параметрам киберпространство имеет значительное сходство с семиотическим пространством, хотя в первом из них операции со знаками осуществляются посредством информационных машинных технологий. Вместе с тем киберпространство воплощает в себе сферу «как если бы», в которой все феномены находятся в процессе перехода от потенциального к актуальному состоянию. Точный «вектор» подобного движения не задан: его следует найти эмпирическим путём.
7	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintel.ua/searchdoc/0513U000053/)	Акчурин Б. Г. Человеческая телесность и социальные аспекты ее идентификации. – Дисс. ... доктора философских наук. – Уфа, 2004. (http://www.dslib.net/soc-filosofia/chelovecheskaja-tesnost-i-socialnye-aspekty-ee-identifikacii.html) Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 7.	С. 2.
	Соціально-філософський аналіз проблеми людської тілесності особливо актуалізується через вплив науково-технічної революції на сутнісні сили людини, її фізичний, духовний і психічний розвиток, у зв'язку з реальною загрозою життю людині в техносфері, яка суперечить буттю людини як природної, тілесної істоти.	Социально-философский анализ проблемы человеческой телесности особенно актуализируется в наше время в силу антропологического «поворота» в современной философии, развития науки и техники, негативного воздействия научно-технической революции на сущностные силы человека, его физическое, духовное и психическое развитие, в связи с реальной угрозой жить человеку в искусственном, бесприродном техническом мире, в техносфере, что несовместимо с бытием человека как естественного, телесного существа, несовместимо с опасными экспериментами над человеком (его клонирования и пр.).
	С. 189.	С. 2.
	Людська тілесність постійно викликала зацікавленість у філософів: яким чином тілесні сили розкриваються в житті та соціальному бутті людини, які існують взаємозв'язки тіла, душі і духу, та чи є межі їхнього розвитку. Ці питання набувають ще більшої актуальності сьогодні, в умовах динамічного і суперечливого розвитку сучасного суспільства, що вступило в епоху інформаційної цивілізації. Соціально-філософський аналіз проблеми людської тілесності особливо актуалізується і через антропологічний «поворот» в сучасній філософії, бурхливий розвиток науки та техніки, вплив науково-технічної революції на сутнісні сили людини, її фізичний, духовний і психічний розвиток, у зв'язку з реальною загрозою життю людині в штучному, безприродному технічному світі, в техносфері, що несумісно з буттям людини як природної, тілесної істоти, несумісно з небезпечними експериментами над людиною. Саме тому проблематика тілесності знаходиться в колі проблем, пов'язаних з розвитком кіберкультури та функціонуванням кіберпростору. Девтеров переписав невеличкий фрагмент дисертації Акчуріна собі на с. 7, а на с. 189 переписав уже великий фрагмент. Плагіат.	Актуальность темы настоящего диссертационного исследования обусловлена тем, что человеческая телесность как социально-философская проблема постоянно привлекала интерес: как телесные силы раскрываются в жизни и социальном бытии человека, каковы взаимосвязи тела, души и духа и есть ли пределы их развития. Данные вопросы приобретают еще большую актуальность сегодня, в условиях динамично и противоречиво функционирующего современного общества, вступившего в эпоху информационной цивилизации. <...> Социально-философский анализ проблемы человеческой телесности особенно актуализируется в наше время в силу антропологического «поворота» в современной философии, развития науки и техники, негативного воздействия научно-технической революции на сущностные силы человека, его физическое, духовное и психическое развитие, в связи с реальной угрозой жить человеку в искусственном, бесприродном техническом мире, в техносфере, что несовместимо с бытием человека как естественного, телесного существа, несовместимо с опасными экспериментами над человеком (его клонирования и пр.).
	С. 189–190.	С. 2.

Тілесні атрибути і метафори відіграють домінуючу роль в житті людини, і тому для розуміння даної проблематики крізь призму сучасності, варто зупинитися на історичному аналізі тілесності. Людина не може бути лише тілом, ні на одну секунду не може перетворитися у річ, їй завжди не вистачає повноти існування в якості речі, вона постійно приміряється до світу, щось в ньому намічає, від чогось відмовляється, вона завжди пам'ятає минуле та націлена на майбутнє. Людина ніколи не співпадає з тим, що вона є, в даному випадку – з власним тілом, з власною постійністю та сталістю свідомості. Тілесне втілення людини здійснюється не в світі як такому, а в соціокультурному світі. Людині спочатку дані лише частини її тіла, які вона повинна перетворити в деяку цілісність. Якщо всяке чуже тіло виступає для кожного предметом зовнішнього споглядання, то власне тіло ніколи таким не є, тобто ні предметом внутрішнього, ні зовнішнього споглядання. "Воно, – як відмітив І. Фіхте, – не є предмет внутрішнього споглядання, оскільки немає внутрішнього загального відчуття всього тіла, а лише частин його, наприклад, при болю; воно не є і предмет зовнішнього споглядання: ми не бачимо себе цілком, а лише частини свого тіла (то хіба лише в дзеркалі, але там ми бачимо не наше тіло, а лише його образ, і як такий образ ми його мислимо лише тому, що ми вже знаємо, що маємо тіло)" [211, с.692]. Як бачимо, Фіхте хоче сказати, що людина повинна ще опанувати тіло, зробити його своїм згідно своєму етичного призначення. Іншими словами, внутрішній образ тіла, або тілесність, завжди духовно трансформована.	Действительно, телесные атрибуты и метафоры занимают доминирующее значение в человеческой жизни. Современный человек, не умея представить себе телесно неосознаемое, как бы накладывает понятие телесности на явления нематериальные, духовные. Но «чистой» телесности, строго говоря, нет. Телесное воплощение человека осуществляется не в мире как таковом, а в социокультурном мире. Человеку изначально даны лишь части его тела, которые он должен преобразовать в некую целостность. Если всякое чужое тело выступает для каждого предметом внешнего созерцания, то собственное тело никогда таковым не является, т.е. ни предметом внутреннего, ни внешнего созерцания. «Оно, - как заметил И.Г.Фихте, - не есть предмет внутреннего созерцания, так как нет внутреннего общего чувства всего тела, а только частей его, например, при боли; оно не есть и предмет внешнего созерцания: мы не видим себя целиком, а только части своего тела (разве только в зеркале, но там мы видим не наше тело, а только его образ, и как такой образ мы его мыслим только потому, что мы уже знаем, что имеем тело)». Как видим, Фихте хочет сказать, что человек должен еще овладеть телом, сделать его своим согласно своему нравственному предназначению. Другими словами, внутренний образ тела, или телесность, всегда духовно трансформирована.
С. 190. Проблематика тілесності охоплює досить широкий спектр людського буття. Вже у мислителів Древньої Індії (Патанджали) і Древнього Китаю (Ван-Чун, Гуань-цзи, Сюнь-цзи, Ян Чжу) ми виявляємо постановку цієї проблеми. Людина, вважали вони, за допомогою тілесної інтенціональності, через "сенс", відчуває себе як таку. Староіндійська філософія проголошує думку про те, що існує грубе та тонке тіло. Перше є, очевидно, зовнішнім тілом, а друге – невидиме і складається з життєвого духу (мукхья пранье), з духу (манаса), з органів чуття (індрій) [131, с. 175]. В центрі уваги старокитайських і староіндійських мислителів стояла людина; умови можливості її тілесності осмислювалися в співвідношенні з тими або іншими символічними сторонами людського життя. Даоси закликали людину знайти повноту свого буття шляхом етичного самовдосконалення, яке досягається гармонізацією "духу" та "енергії".	С. 3. Степень научной разработанности проблемы. Проблематика телесности охватывает достаточно широкий спектр человеческого бытия. Уже у мыслителей Древней Индии (Патанджали) и Древнего Китая (Ван-Чун, Гуань-цзы, Сюнь-цзы, Ян Чжу) мы обнаруживаем постановку этой проблемы. Человек, полагали они, посредством телесной интенциональности, через «смысл», ощущает себя как такового. Древнеиндийская философия содержит мысль о том, что существует грубое и тонкое тело. Первое есть, по всей видимости, внешнее тело, а второе -невидимое и состоит из жизненного духа (мукхья пранье), из духа (манаса), из органов чувств (индрий)¹. В центре внимания древнекитайских и древнеиндийских мыслителей стоял человек; условия возможности его телесности осмысливались в соотношении с теми или иными символическими сторонами человеческой жизни. Даосы призывали человека обрести полноту своего бытия путем нравственного самосовершенствования, которое достигается гармонизацией «духа» и «энергии».
С. 190–191. У філософських вченнях Древньої Греції (Демокрит, Сократ, Платон, Аристотель) докладно аналізувалися поняття душі і тіла. Виховання душі – це основна проблема "Федона" (Платон). Ідеал виховання єдність всіх духовних і фізичних сил. Варто зазначити, що платонівське вчення про тілесність, про тілесні відчуття, зростає на основі вчення про ідеї як про те, що породжує в цілому структури людського життя [109, с.3; 158, с.16.]. Тілесність тут виявляється пов'язаною з інтимно-життєвим людським світовідчуттям. Античні мислителі роздуму-	С. 3. В философских учениях Древней Греции (Демокрит, Сократ, Платон, Аристотель) обстоятельно анализировались понятия души и тела. Воспитание души - основная проблема «Федона» (Платон). Идеал воспитания единство всех духовных и физических сил. Надо сказать, что платоновское учение о телесности, о телесных чувствах, вырастает на основе учения об идеях как о порождающих структурах человеческой жизни в целом¹. Телесность здесь оказывается связанной с интимно-жизненным че-

вали про здоровий спосіб життя, про співвідношення тілесного і психічного здоров'я. Так, Демокрит говорив про благотворний вплив доброї душі на тіло. Але при цьому велике значення приділялося розуму, без якого тілесна сила не покращує душу [113, с. 68, 460]. Треба сказати, що основною цінністю в цю епоху виступала гармонія, фізична досконалість (Древня Греція). У древньому Римі такою цінністю, як відомо, стала фізична сила. Античні мислителі називали людину мікрокосмом в порівнянні зі всесвітом – макрокосмом. При цьому, тіло людини виступало як знаряддя душі і в той же час як своєрідне "дзеркало" для відображення сутності космічного всесвіту.	ловеческим мироощущением. Античные мыслители размышляли о здоровом образе жизни, о соотношении телесного и психического здоровья. Так, Демокрит говорил о благотворном влиянии доброй души на тело. Но при этом большое значение уделялось рассудку, без которого телесная сила не улучшает душу². Надо сказать, что основной ценностью в эту эпоху выступала гармония, физическое совершенство (Древняя Греция). В древнем Риме такой ценностью, как известно, стала физическая сила. Античные мыслители называли человека микрокосмом по сравнению с Вселенной-макрокосмом. При этом тело человека выступало в качестве орудия души и в то же время в качестве своеобразного «зеркала» для отображения сущности космического мироздания.
С. 191.	С. 4.
У епоху середньовіччя акценти суттєво змінилися. Філософи стали виділяти в людині вищу інстанцію – дух, а тіло-плоть розглядали як арену, на якій розгортаються тілесні пристрасті. Проте класична філософія середньовіччя, в основі якої лежала ідея раціоналізації християнства, відстоювала ту думку, що повна субстанція – це єдність душі та тіла. На думку Аквінського, тіло є необхідним доповненням душі, а не її "окови". Доказом плагіату Девтерова є помилка перекладу: він написав «а не її "окови"», а треба було написати «а не її "оковами"». Плагіат.	В епоху середньовіччя акценти поменялись. Философы стали выделять в человеке высшую инстанцию - дух, а тело-плоть рассматривали как арену, на которой разворачиваются низменные страсти. Однако классическая философия средневековья, в основе которой лежала идея рационализации христианства, отстаивала ту мысль, что полная субстанция - это единство души и тела. По мнению Фомы Аквинского, тело есть необходимое дополнение души, а не ее «оковы»³.
С. 191.	С. 4.
Арабо-мусульманські мислителі (Аль-Газалі, Ібн-Рушд, Ібн-Сина, Аль-Фарабі) також зробили вагомий внесок у розробку проблеми співвідношення духовного та тілесного. Саме Ібн-Сина розвинув ідею єдності і цілісності організму [77, с. 226]. Інший арабський мислитель, Аль-Фарабі будував ідеальне суспільство за моделлю людського тіла [2, с. 305]. В цілому арабська філософія в своєму аналізі проблеми тілесності призвела до сплеску соціально-політичної та культурологічної думки.	Арабо-мусульманские мыслители (Аль-Газали, Ибн-Рушд, Ибн-Сина, Аль-Фараби) также внесли весомый вклад в разработку проблемы соотношения духовного и телесного. Именно Ибн-Сина развил идею единства и целостности организма³. Другой арабский мыслитель, Аль-Фараби строил идеальное общество по модели человеческого тела⁴. В целом арабская философия в своем анализе проблемы телесности привела к всплеску социально-политической и культурологической мысли.
С. 192.	С. 4.
В епоху Відродження спостерігається повернення до ідеалів античності. Ми знов бачимо ідеальні тіла богів, богинь і героїв, що втілюють різні тілесні достоїнства. Реформація знову відокремила духовне буття, що володіє високою цінністю, і гріховний тілесний початок в людині. Людина виявилася розділеною на безтілесну духовність, що сполучається з вічним порятунком душі, і бездуховну тілесність, що обтяжує людину своєю тлінністю. У ранню буржуазну епоху набирає силу тенденція поєднання фізичних переваг, розуму і душевної краси. У мистецтві знову починають цінуватися чоловік і жінка у повному розквіті сил. Як приклади, тут можна навести картини Рембрандта, Рубенса, де героїні відрізняються пишними формами, що, за задумом авторів, свідчить про їх здоров'я і високий соціальний статус. Загалом головною особливістю філософії Ренесансу щодо уявлень про співвідношення тілесного і соціального, яка відрізняється від минулих епох, є формування поглядів, відповідно до яких ідеалом соціальності стає модель індивіда,	В епоху Возрождения наблюдается возврат к идеалам античности. Мы вновь видим идеальные тела богов, богинь и героев, воплощающих различные телесные достоинства. Реформация снова отделила духовное бытие, обладающее высокой ценностью, и греховное телесное начало в человеке, подлежащее критике. Человек оказался разделенным на бестелесную духовность, сопрягаемую с вечным спасением души, и бездуховную телесность, отягощающую человека своей бречностью. В раннюю буржуазную эпоху набирает силу тенденция сочетания физических достоинств, ума и душевной красоты. В искусстве снова начинают цениться мужчина и женщина в полном расцвете сил. В качестве примеров здесь можно привести картины Рембрандта, Рубенса, где героини отличаются пышными формами, что, по замыслу авторов, свидетельствует об их здоровье и высоком социальном статусе.

	а не суспільство. <...>	
	С. 192–193.	С. 4.
	В століття наростаючого раціоналізму були зроблені спроби дати цілісну картину світу, починаючи з космосу і кінчаючи людиною. Людині присвячені трактати Р. Декарта “Про людину”, “Про будову людського тіла”. Т. Гоббс в своєму “Левіафані” відстоює думку про уподібнення людського організму машині. Ж.О. де Ламетрі знову звертається до людського тіла, яке, на його думку, є годинниковим механізмом, а “серце” – робочою частиною людської машини. Новий час і Просвітництво виходять з трактування тілесності в контексті проблеми розуму людини. Водночас, К. Маркс акцентує увагу на діяльному, творчому початку в людині, вводячи в орбіту філософської рефлексії досягнення німецького класичного ідеалізму. Тілесність виступає у нього як “певне суспільне відношення”, тобто як щось ідеальне або “дзеркальне” [116, с. 62, 82]. Вона не має нічого спільного з фізичним тілом а є таким “суспільним відношенням самих людей”, яке часто “набуває в їх очах фантастичної форми відношення між речами”.	В век усилившегося рационализма были приняты попытки дать целостную картину мира, начиная с космоса и кончая человеком. Человеку посвящены трактаты Р. Декарта «О человеке», «О строении человеческого тела». Т. Гоббс в своем «Левиафане» отстаивает мысль об уподоблении человеческого организма машине. В век Просвещения Ж.О. де Ламетри снова обращается к человеческому телу, которое, по его мнению, представляет собой часовой механизм, а «сердце» - рабочую часть человеческой машины. Новое время и Просвещение исходят из трактовки телесности в контексте проблемы разума человека. К. Маркс же акцентирует внимание на деятельном, творческом начале в человеке, ввергая в орбиту философской рефлексии достижения немецкого классического идеализма. Телесность выступает у него как «определенное общественное отношение», т.е как нечто идеальное или «зеркальное»¹. Она не имеет ничего общего с физическим телом человека, а представляет собой такое «общественное отношение самих людей», которое часто «принимает в их глазах фантастическую форму отношения между вещами».
	С. 193.	С. 4.
	Опозиція німецькій класичній філософії і марксизму представлена в основному працями А. Шопенгауера і Ф. Ніцше. Зокрема, Ніцше у західній культурі вважає тілесні функції важливішими, ніж функції свідомості. Філософствування Ніцше задавалося, перш за все, боротьбою з власним тілом, захопленням фізіологією хвороби, яке намагалося, за його власним висловом, “машинізувати” дух [160, с. 28]. <...>	Оппозиция немецкой классической философии и марксизма представлена в основном трудами А. Шопенгауэра и Ф. Ницше. В западной культуре Ницше считает телесные функции важнее, чем функции сознания. Философствование Ницше задавалось прежде всего борьбой с собственным телом, захваченным физиологией болезни, которое пыталось, по его собственному выражению, «машинизировать» дух¹.
	С. 193.	С. 4.
	Світ людської тілесності, людських діянь можна зрозуміти тільки в тому випадку, якщо дослідник бере до уваги цінності та соціальні норми, звичаї і традиції, що діють в суспільстві. Саме з таких позицій підійшов до проблеми тілесності Г. Ріккерт, останній представник південно-західної школи неокантианства в Німеччині [171]. Для філософської думки ХХ ст. властиво роздумувати про людину як втіленого суб'єкта (М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, М. Мерло-Понті). При цьому втілення людини здійснюється в світі культури. <...>	Мир человеческой телесности, человеческих деяний может быть понят лишь в том случае, когда исследователь принимает во внимание ценности и социальные нормы, обычаи и традиции, действующие в обществе. Именно с таких позиций подошел к проблеме телесности Г. Риккерт, последний представитель юго-западной школы неокантианства в Германии. Для философской мысли XX века свойственно размышлять о человеке как воплощенном субъекте (М. Хайдеггер, Ж. П. Сартр, М. Мерло-Понти). При этом воплощение человека осуществляется в мире культуры. <...>
	С. 197.	С. 4.
	Проблема тілесності досліджувалася в тому числі і російськими мислителями – М. Федоровим, В. Соловйовим, М. Бердяєвим, І. Ільїним, С. Франком, О. Лосєвим, П. Сорокіним, П. Флоренським [69, 76, 110].	Проблема телесности относится к числу «вечных» философских проблем. Она ставилась и исследовалась различными мыслителями, в том числе и отечественными - Н.Ф. Федоровым, В.С. Соловьевым, Н.А. Бердяевым, Б.П. Вышеславцевым, И.А. Ильиным, С.Л. Франком, А.Ф. Лосевым, П.А. Сорокиным, П.А. Флоренским³.
	С. 197.	С. 2.
	<...> Людське тіло, окрім дії загальних законів	Понятие «человеческой телесности», возникшее на стыке естествознания, медицины и гуманитарного знания, является актуальным прежде всего в том плане, что оно предназначено для характеристики социальных качеств человеческого тела¹.

	життя, схильне до впливу закономірностей соціального життя, які, не відмінюючи перших, істотно модифікують їх прояв. Власне кажучи, ця проста і досить нехитра думка лягла в основу всієї концепції людської тілесності як філософського підходу до осмислення специфіки людського тіла [70, с. 6.].	Человеческое тело, помимо действия общих законов жизни, подвержено влиянию закономерностей социальной жизни, которые, не отменяя первых, существенным образом модифицируют их проявление.
	С. 197.	С. 4.
	Роздумуючи над проблемою тілесності, необхідно врахувати і постановку даного питання в "російському космізмі". М. Федоров вірив в безмежні можливості людського розуму, який в майбутньому вирішить проблему перетворення тіла. В ході еволюції тіло людини змінювалося. Людський організм "пристосовувався до природного середовища, – пише дослідниця С. Ягупова, коментуючи думку Федорова, – яку людина постійно перетворювала. Мабуть, зміни ці відбувалися і на клітинному рівні, повідомляючи нашому мікрокосму якісь нові якості, про які ми доки не здогадуємося" [244, с. 222].	<...> Размышляя над проблемой телесности, необходимо учесть и постановку данного вопроса в «русском космизме». Н.Ф. Федоров верил в безграничные возможности человеческого разума, который в будущем решит проблему преобразования тела. В ходе эволюции тело человека изменялось. Человеческий организм «приспосабливался к природной среде, – пишет С. Ягупова, комментируя мысль Федорова, – которую человек постоянно преобразовывал. Быть может, изменения эти происходили и на клеточном уровне, сообщая нашему микрокосму какие-то новые качества, о которых мы пока не догадываемся» ⁴ .
	С. 198.	С. 2.
	На сьогодні багато дослідників відзначають, що сучасний стан науки дозволяє визначити тілесність людини як певний тип цілісності, що характеризується рухливими і символічними кордонами. Тілесність може мислитися в той же час і як аморфний органічний потенціал, "який вимагає соціокультурного доопрацювання, впорядкування і довгострокового адміністрування в кожній конкретній історичній епісї та культурному просторі за допомогою різних інструментів знання, влади, техніки тощо" [120, 176].	<...> Многие исследователи, выступавшие на третьем Российском Философском конгрессе, отмечали, что современное состояние науки позволяет определить телесность человека как определенный тип целостности, характеризующийся подвижными и символическими границами. Телесность может мыслиться в то же время и в качестве аморфного органического потенциала, «который требует социокультурной доработки, упорядочивания и долгосрочного администрирования в каждой конкретной исторической эпохе и культурном пространстве посредством разнообразных инструментов знания, власти, техники и пр.» ¹ .
	С. 198.	С. 2.
	Варто зазначити, що сама по собі ідея збагнення людської тілесності, людській цілісності не позбавлена сенсу. Рефлектуючи над осягненням сутності світу, філософія відкриває глибини і душі, і тіла. Проте в опозиції "душа-тіло" філософи, особливо ідеалістичного напрямку, часто загострювали ситуацію, доводячи до крайності дане протиставлення. Водночас, такий підхід містив в собі глибокий соціально-філософський сенс. Абстракція "тіла" допомагала долати стереотипне ставлення до тіла як до особистої власності. Адже тіло володіє здатністю як би вислизати. І цей факт ми фіксуємо якраз в понятті тілесності. Тілесне і духовне протягом всієї історії проникають один в одного. Тіло поступово стає "не просто об'єктом, але і свого роду "суб'єктом". Воно – необхідний елемент в релігії, на нього починають насаджувати етичне. Капіталізм і зовсім зміщує духовні прояви людини та її суб'єктність на неорганічне тіло – на гроші, капітал" [176]. Покликання [176] – те саме, що й [1] у Акчуріна: Сайкина Г.К. Фантомность человеческой телесности //Рационализм и культура на пороге третьего тысячелетия: Материалы третьего Российского Философского конгресса (16-20 сентября 2002 г.) В 3 т.: Т. 3. - Ростов н/Д, 2002. - С. 346. Тобто якщо припустити, що це Акчурін списав текст у Девтерова, він мав би бути надрукований Девтеровим у 2003 – на початку 2004 р. У цей час вийшла єдина стаття: Девтеров І.В. Інтернетика: необхідність філософсько-методологіч-	Надо сказать, что сама по себе идея постижения человеческой телесности, человеческой целостности не лишена смысла. Устремляясь к постижению сущности мира, философия открывает глубины и души, и тела. Однако в оппозиции «душа-тело» философы, особенно идеалистического направления, часто обостряли ситуацию, доводя до крайности данное противопоставление. Вместе с тем такой подход содержал в себе глубокий социально-философский смысл. Абстракция «тела» помогала преодолевать стереотипное отношение к телу как к личной собственности. Ведь тело обладает способностью как бы ускользать. И этот факт мы фиксируем как раз в понятии телесности. Телесное и духовное на всем протяжении истории проникают друг в друга. Тело постепенно становится «не просто объектом, но и своего рода «субъектом». Оно - необходимый элемент в религии, на него начинают насаживать этическое. Капитализм и вовсе смещает духовные проявления человека и его субъектность на неорганическое тело - на деньги, капитал» ¹ .

	ної експлікації // Вісник Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Філософія. Політологія. – К. : ВПІ «Київський університет». – 2003. – Вип. 49/51. – С. 63–66. Плагіат.
С. 198–199.	С. 2.
В наш час відбуваються й інші зміни. Біотехнологічний стиль втручання в природу зводить нанівещь відмінність між суб'єктивним і об'єктивним, природно створеним та штучно створеним. Разом з втручанням в геном людини панування над природою обертається актом підкорення людиною самої себе, здатним змінити наше саморозуміння з позиції етики всього роду і зачепити необхідні для автономного життя та універсалістського розуміння моралі умови. Якщо Фіхте у своїй роботі "Основні риси сучасної епохи" писав про те, що життя людини має бути присвячене служінню людському роду, що, отже, далека людина, як єдине духовно-тілесне життя, є найважливіший критерій істинності справжнього духовного життя; то Г. Йонас говорить тепер уже про крах самих основ, ставлячи наступне питання: "Але чия це влада, над ким або над чим? Вочевидь, це влада грядущих поколінь, що нині живуть над представниками, перетворюються на незахищені об'єкти передбачливих рішень людей, що складають тепер плани майбутнього життя" [274, с.165-168]. Очевидний доказ машинного перекладу з російської, яким скористався Девтеров: фраза Акчуріна «власть ныне живущих над представителями грядущих поколений» перетворилася в дисертації Девтерова на маячню: «власть грядущих поколений, что нини живут над представителями».	Сегодня происходят и иные изменения. Биотехнологический стиль вмешательства в природу сводит на нет различие между субъективным и объективным, выросшим и искусственно созданным. Вместе с вмешательством в геном человека господство над природой оборачивается актом покорения человеком самого себя, способным изменить наше самопонимание с позиции этики всего рода и затронуть необходимые для автономной жизни и универсалистского понимания морали условия. Если Фихте в сочинении «Основные черты современной эпохи» писал о том, что жизнь человека должна быть посвящена служению человеческому роду, что, следовательно, дальний человек, как единая духовно-телесная жизнь, есть важнейший критерий истинности настоящей духовной жизни, то Ганс Йонас говорит теперь уже о потрясении самих основ, задавая следующий вопрос: «Но чья это власть, над кем или над чем? Очевидно, это власть ныне живущих над представителями грядущих поколений, превращающихся в незащищенные объекты предусмотрительных решений людей, составляющих теперь планы будущей жизни»¹.
С. 199.	С. 2.
Реальні фізичні контури людської тілесності є, таким чином, не лише те, що належить індивідові, але й те, що зіштовхується із зовнішнім, культурним і природним світом, а тому відноситься і до нього. Виходячи з даної тези, необхідно переглянути точки зору, що склалися, на співвідношення тілесної і духовної організації, виявити тенденції розвитку духовного життя сучасного суспільства, дати відповідь на питання про те, яке місце займає тілесність на різних етапах суспільного розвитку в системі ціннісних орієнтації людини, різних соціальних груп, на які ідеали та цінності орієнтуються люди, намагаючись цілеспрямовано впливати на свій тілесний стан.	Реальные физические контуры человеческой телесности есть, таким образом, не только то, что принадлежит индивиду, но и то, что соприкасается с внешним, культурным и природным миром, а потому относится и к нему. Исходя из данного тезиса, необходимо пересмотреть сложившиеся точки зрения на соотношение телесной и духовной организации, выявить тенденции развития духовной жизни современного общества, дать ответ на вопрос о том, какое место занимает телесность на различных этапах общественного развития в системе ценностных ориентации человека, различных социальных групп, затем, на какие идеалы и ценности ориентируются люди, пытаются целенаправленно воздействовать на свое телесное состояние.
С. 199–200.	С. 3.
Оскільки людське тіло, окрім дії загальних законів життя, схильне до впливу закономірностей соціального життя, які, не відмінюючи перших, істотним чином модифікують їх прояв, то людської тілесності є актуальним перш за все в тому плані, що воно призначене для характеристики соціальних якостей людського тіла [70 с. 1-2]. І якщо розглядати соціально-філософський аспект цієї проблеми, то можна зазначити, що кордони тіла людини, як чогось цілого, як відомо, не адекватні кордонам фізичного тіла конкретного індивіда, тоді як кордон душі і тіла може бути проведений по самому тілу ("обличчя" – це "душа"). "Тілесний простір, – зазначає С. Фролова	Однако нас интересует прежде всего социально-философский аспект проблемы человеческой телесности. Границы тела человека, как некоего целого, как известно, не адекватны границам физического тела конкретного индивида, в то время как граница души и тела может быть проведена по самому телу («лицо» - это «душа»). «Телесное пространство, - замечает С.В.Фролова, - дифференцируется на внутреннее телесное простран-

ва, – диференціюється на внутрішній тілесний простір, що включає різні переживання і органічні відчуття, бажання, відчуття “самозвеличання”, внутрішні ресурси людини; і зовнішній, тілесний простір – простір можливостей самовираження і взаємодії з навколишнім світом, тілесна експресія, штучні продовження природних органів, артефакти, результати творчості” [217]. Таким чином, формування тілесності можливе як шляхом штучного розширення тілесних кордонів в зовнішньому просторі, так і завдяки оптимізації внутрішнього екзистенційного вектора. Одним з проявів останнього виступає філософський дух, який пов’язаний з тілесністю в тому плані, про який писав В. Франкл, прагнучи створити теорію, що справляється “з тими стражданнями, які викликані філософськими проблемами, поставленими перед людиною життям” [215, с. 160.].	ство, включающее различные переживания и органические ощущения, желания, ощущение «самости», внутренние ресурсы человека; и внешнее, телесное пространство - пространство возможностей самовыражения и взаимодействия с окружающим миром, телесная экспрессия, искусственные продолжения естественных органов, артефакты, результаты творчества»¹. Таким образом, формирование телесности возможно как путем искусственного расширения телесных границ во внешнем пространстве, так и благодаря оптимизации внутреннего экзистенциального вектора. Одним из проявлений последнего выступает философский дух, который связан с телесностью в том плане, о котором писал В.Франкл, стремясь создать теорию, справляющуюся «с теми страданиями, которые вызваны философскими проблемами, поставленными перед человеком жизнью»².
С. 200.	С. 3.
Ще один аспект проблематики тілесності, який є досить актуальним в контексті нашого дослідження, – людині сьогодні загрожує небезпека жити в безприродному технічному світі. “Оскільки зовнішня (оточуюча) і внутрішня (тілесна) природа людей нерозривно пов’язані, настільки цілком штучне оточення несумісне з буттям людини як природної істоти” [101, с.69]. Техносфера розвивається значно швидше за біосферу, і людина, намагаючись пристосовуватися до життя в штучному оточенні, вимушена формувати свою тілесну організацію. Сучасні форми діяльності є настільки багатообразними, що вимагають не просто вироблення специфічних навичок, здібностей, але й подальшого вдосконалення світу внутрішніх відчуттів. Природа залишає людське тіло незавершеним для того, щоб воно було до кінця сформоване внутрішнім світом. Але завжди при цьому необхідно пам’ятати про єдність статки і динаміки в людському бутті. Е. Муньє, звертаючись до даного питання, писав наступне: “внутрішня людина міцно стоїть на ногах, якщо лише спирається на людину зовнішню; зовнішня людина міцно стоїть на ногах завдяки силі людини внутрішньої” [130, с. 75]. Очевидний доказ машинного перекладу з російської, яким скористався Девтеров: фраза Акчурина «в безприродном техническом мире» перетворилася в дисертації Девтерова на фразу з двома помилками: «в безприродном» технічному світі».	Актуальность настоящего диссертационного исследования определяется еще и тем обстоятельством, что человеку сегодня угрожает опасность жить в безприродном техническом мире. «Поскольку внешняя (окружающая) и внутренняя (телесная) природа людей, - пишет В.А.Кутырев, - неразрывно связаны, постольку целиком искусственное окружение несовместимо с бытием человека как естественного существа» . Техносфера развивается значительно быстрее биосферы, и человек, пытается приспособливаться к жизни в искусственном окружении, вынужден заниматься своей телесной организацией. Современные формы деятельности являются настолько многообразными, что требуют не просто выработки специфических навыков, способностей, но и дальнейшего совершенствования мира внутренних чувств. Природа оставляет человеческое тело незавершенным для того, чтобы оно было до конца сформировано внутренним, чувственным миром. Но всегда при этом необходимо помнить о единстве статки и динамики в человеческом бытии. Э.Муньє, касаясь данного вопроса, писал следующее: «внутренний человек крепко стоит на ногах, если только опирается на человека внешнего; внешний человек крепко стоит на ногах благодаря силе человека внутреннего»¹.
С. 200–201.	С. 3.
Слід зазначити і той істотно важливий для нас момент, що зв’язок між духовними цінностями і формами задоволення деяких матеріальних потреб, а також потреб тіла, може бути більш прямим та безпосереднім (наприклад, в лікувальних установах інколи використовують спеціально підібрану музику для лікування психічних та тілесних хвороб). “У здоровому тілі – здоровий дух” – цю “стару латинську приказку можна в деякій мірі перефразувати, сказавши: здоровий дух – здорове тіло, оскільки встановлено, що життєрадісність, воля до життя сприяють тілесному одужанню” [Анисимов С.Ф. Духовные ценности: производство и потребление. - М.: Мысль, 1988. - С. 85]. Деякі важкі хвороби багато в чому обумовлені духовним нездоров’ям, яке пов’язане з втратою можна в деякій мірі підняти до краси людини. Сама природа подає сьогодні людині як би	Следует отметить и тот существенно важный для нас момент, что связь между духовными ценностями и формами удовлетворения некоторых материальных потребностей, а также потребностей тела, может быть более прямой и непосредственной (например, в лечебных учреждениях иногда используют специально подобранную музыку для лечения психических и телесных болезней). «В здоровом теле - здоровый дух» - эту «старую латинскую поговорку можно до некоторой степени обернуть, сказав: здоровый дух - здоровое тело, так как установлено, что жизнерадостность, воля к жизни способствуют телесному выздоровлению»². Некоторые тяжелые болезни во многом обусловлены духовным нездоровьем, которое связано с утратой представлений о достоинстве и красоте человека. Сама природа подает сегодня человеку

	знак до того, аби вона виправилася, стала етично чистіше і краще. Зрозуміло, що не можна при цьому однозначно пов'язувати духовні доброчесності людини з її довголіттям і здоров'ям. Найголовніше полягає в тому, що людині дано усвідомлено впливати на своє тіло, обробляти, шліфувати органи своєї тілесної організації. Адже тілесність – це поняття, що описує не просто структурну організацію, але і її живу пластичну динаміку. Людська тілесність виступає як властивість, занурена не лише в простір індивідуального життя, але і в простір буття інших. Зрештою, як ми вже зазначали, тілесність пов'язана з культурно-історичним простором людського буття. <...>	как бы знак к тому, чтобы он исправился, стал нравственно чище и лучше. Разумеется, нельзя при этом однозначно связывать духовные добродетели человека с его долголетием и здоровьем. Самое главное заключается в том, что человеку дано осознанно влиять на свое тело, обрабатывать, шлифовать органы своей телесной организации. Ведь телесность - это понятие, описывающее не просто структурную организацию, но и ее живую пластичную динамику. Итак, актуальность избранной нами темы определяется прежде всего тем, что человеческая телесность выступает как свойство, погруженное не только в пространство индивидуальной жизни, но и в пространство бытия других личностей. В конечном счете, телесность связана с культурно-историческим пространством человеческого бытия.
	С. 201–202.	С. 5.
	<...> Трансцендентне традиційно включається в число основних категорій філософського дискурсу. Тому ми не можемо обійтися без цієї категорії і при аналізі людської тілесності, соціальних контекстів її ідентифікації. Але проблема полягає в тому, що людина, яка приймає норми і правила життя деякого соціуму, нівелює своє духовне «Я» і спотворює тим самим поверхню, на якій суспільство відображає найбільш значимі культурні коди. Іншими словами, людина, як духовне «Я», існує в тілі, а жити може лише за його межами. Тому вона вступає в боротьбу з ідентифікацією, тобто з духовним і фізичним «тілом» культури. Тілесність при цьому означає, на наш погляд, боротьбу даного культурного тіла проти самого себе, тобто вона є самоідентифікацією. Самоідентифікація виступає при цьому як особиста відповідальність людини за здійснювані вчинки в концепції самоствердження особистості. Можливо, що вже сьогодні починає формуватися цей тілесний тип культури, пов'язаний з особистим культивуванням.	Трансцендентное традиционно включается в число основных категорий философского дискурса. Поэтому мы не можем обойтись без этой категории и при анализе человеческой телесности, социальных контекстов ее идентификации. Но проблема состоит в том, что человек, принимающий нормы и правила жизни некоторого социума, нивелирует свое духовное «Я» и искажает тем самым поверхность, на которой общество запечатлевает наиболее значимые культурные коды. Другими словами, человек, как духовное «Я», существует в теле, а жить может только за его пределами. Поэтому он вступает в борьбу с идентификацией, т.е. с духовным и физическим «телом» культуры. Телесность при этом означает, на наш взгляд, борьбу данного культурного тела против самого себя, т.е. она есть самоидентификация. Самоидентификация выступает при этом как личная ответственность человека за совершаемые поступки в концепции самостверждения личности. Возможно, что уже сегодня начинает формироваться этот телесный тип культуры, связанный с личным культивированием. <...>
8	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/	Щербина В. Н. Сетевые сообщества в ракурсе социологического анализа (опыт рефлексии становления «киберкоммуникативного континуума»). – Бердянск: Бердянский гос. пед. институт, 2001. https://www.twirpx.com/file/956174/ Нумерація сторінок – за файлом pdf.
	С. 248.	С. 133.
	Однією з найбільш вражаючих прикмет останнього десятиліття ХХ ст., став розвиток глобальної мережі кіберкомунікації. Інтернет є реалізацією світоглядної парадигми Нового часу, згідно якої необчислюване можна зробити обчислюваним, невідоме звести до відомого (одичинний факт побачити в його глобальному контексті) і на цій основі позбавитися від «випадковості» в процесах світового розвитку. Але це означає не що інше, як позбавлення від спонтанності, якою є порушення порядку, як системи реалізації пануючого в соціумі інтересу.	Интернет представляет собой реализацию мировоззренческой парадигмы Нового Времени, согласно которой неисчисляемое можно сделать исчисляемым, неизвестное свести к известному (единичный факт жизнепроявления увидеть в его глобальном контексте) и на этой основе избавиться от «случайности» в процессах мирового развития. Но это означает не что иное как избавление от спонтанности, каковой представляется нарушение порядка, то есть системы реализации господствующего в социуме интереса.
	С. 248.	С. 133–134.
		Но рассмотреть, что конкретно представляет собой этот интерес возможно только в проблемном поле социологии (понимая ее не как противостоящую социальной философии мыслительную практику, поскольку такое противопоставление исторично и должно быть оставлено в прошлом веке), по-

Система взаємодії в кіберпросторі – це безпосередній прояв процесів соціальної взаємодії. Основним протиріччям сучасних процесів інформатизації виступає протиріччя між загальнозначущим сенсом виробництва соціальної комунікації та індивідуально значимим процесом використання її в ситуації реалізації систем ціннісно-нормативних підстав особистісної діяльності, що історично мають місце. Умовою формування нового кіберкомунікативного континууму є вся сукупність загальноцивілізаційних умов таких високо-спеціалізованих видів діяльності, які обумовлюють існування (як фізичне, так і духовне, ідеологічне) такого явища, як Мережа. Об'єктивно в її здійсненні задіяне все глобальне співтовариство, але суб'єктивно воно розділене на різні соціокультурні фрагменти, що мають через це різні позиції в кіберкомунікації. Поява такого феномену, як, наприклад, “силіконова долина” в США, стало можливим завдяки тій ролі, яку ця держава відіграє в системі світового господарства. Надалі виробництво знання завдяки концентрації людей в географічних, соціально-політичних і культурно замкнутих групах, ймовірно, вичерпає себе. Йдеться про необхідність доступу в будь-який фрагмент глобального соціуму, де потенційно виникають знання (нові ідеї), що в ще більшій мірі проявляє роль всього людства у створенні та підтримці структур кібер-континууму.	скільки система взаємодії в киберсреде представляет собой непосредственное проявление процессов социального взаимодействия. <...> Применяя парадигмальный подход диалектики, можно заключить, что подобно тому, как основным противоречием (по Марксу) капитализма (индустриального общества – по Тоффлеру) было противоречие между общественным характером производства и индивидуальным характером присвоения, основным противоречием современных процессов информатизации выступает противоречие между общезначимым смыслом производства процесса социальной коммуникации и индивидуальным процессом использования этого процесса в ситуации реализации исторически имеющего место систем ценностно-нормативных оснований личностной деятельности. Условием формирования нового киберкоммуникативного континуума является вся совокупность общецивилизационных условий, делающих возможным существование таких высокоспециализированных видов деятельности, которые сделали и делают возможным существование (как физическое, так и духовное, идеологическое) такого явления как Сеть. Объективно в ее осуществлении задействовано все глобальное сообщество, но субъективно оно разделено на различные социокультурные фрагменты. Создание такого феномена как, например, силиконовая долина в США стало возможным благодаря той роли, которую это государство выполняет в системе мирового хозяйства. В дальнейшем производство знания путем концентрации людей в географически, социально-политически и культурно замкнутых группах (свойственное индустриализму с его «мозговыми фабриками») изживает себя. Возникает необходимость доступа в любой фрагмент глобального социума, где потенциально возникает знание (новые идеи), что в еще большей степени проявляет роль всего человечества в создании и поддержании структур киберконтинуума.
С. 249. Становлення єдиного глобального кібернетичного комунікативного середовища (кіберсоціуму) можна розглядати як необхідну стадію розвитку нового типу цивілізації. Вона має загальний сенс і значення, але користування цим середовищем (як можливість) відбувається на підставі прихильності окремих індивідів різним (часто – протилежним, взаємовиключним) соціокультурним установкам, що передбачає єдино можливий сенс реалізації ними власної діяльності як системи задоволення приватних (вкорінених у індивідуальній екзистенції) інтересів.	С. 134–135. Становление единой глобальной кибернетической коммуникативной среды (киберсоциума) можно рассматривать как необходимую стадию нашего типа цивилизации, она имеет всеобщий смысл и значение, но пользование этой средой (как возможностью) происходит на основании приверженности отдельных индивидов различным (и зачастую противоположным, взаимоисключающим) социокультурным установкам, предполагающим единственно возможный смысл реализации ими своей деятельности как системы удовлетворения частных (укорененных в индивидуальной экзистенции) интересов.
С. 254. ЗМІ претендують найчастіше на те, що можуть робити осмисленими перед обличчям громадської думки (підстави групової ідентифікації) безглузді (хоча і не позбавлені логіки) дії політиків. Виникла проблема нових форм масової комунікації – більш індивідуалізованих, інтерактивних, таких, що володіють більшою мірою “достовірності” з точки зору масової свідомості. У цій ситуації йдуть не за тим, хто має комунікативний ресурс, а за тим, хто необхідний для реалізації наявного ресурсу як нової смислової підстави буття індивіда в світі. Звідси дійсним ресурсом в новій ситуації виступає не контроль засобів комуні-	С. 135–136. <...> СМИ претендуют чаще всего на то, что могут делать осмысленными перед лицом общественного мнения (основания групповой идентификации) бессмысленные (хотя и не лишённые логики) действия политиков. Возникла проблема новых форм массовой коммуникации – более индивидуализированных, интерактивных, обладающих большей степенью «достоверности» с точки зрения массового сознания. В этой ситуации идут не за тем, кто имеет коммуникативный ресурс, а за тем, кто необходим для реализации имеющегося ресурса как нового смыслового основания бытия индивида в мире. Отсюда

	кації (як це було раніше), а сама здатність формувати суб'єкти комунікації, формувати комунікативні спільноти в новому соціо-технологічному середовищі – кібер-комунікативному континуумі. <...>	действительным ресурсом в новой ситуации выступает не контроль средств коммуникации (как это было ранее), а сама способность формировать субъекты коммуникации, формировать коммуникативные сообщества в новой социотехнологической среде (киберкоммуникативном континууме).
	С. 254–255.	С. 136.
	<...> І здатність формувати суб'єкти комунікації – зовсім не із сфери технологій маніпулювання свідомістю, а з області володіння гуманітарною традицією, її носії – філософи та соціологи, а не факхівці в області маніпуляції феноменами свідомості.	Способность же формировать субъекты коммуникации отнюдь не из сферы технологий манипулирования сознанием, а из области владения гуманитарной традицией, ее носители – философы, а не специалисты в области манипуляций феноменами сознания, и уж, тем более, не инженеры-системщики.
	С. 255.	С. 137.
	Дослідник соціальних аспектів Інтернету Р. Міллер вважає, що відкидати можливість того, що в наше цифрове століття Мережа може сприяти виникненню нових соціальних зв'язків, було б нерозумно з чотирьох причин: Перша і найочевидніша полягає в тому, що будь-яка технологія, яка дає такі величезні потенційні можливості, – як вже відомі, так і ті, які ще належить відкрити, – поза сумнівом, істотно вплине на спосіб організації суспільства і на те, як люди взаємодіють між собою. Інтернет не є виключенням. Це універсальна технологія, яка відкриває можливості змінити весь світ, що оточує нас.	Исследователь социальных аспектов Интернет Риел Миллер считает, что отбрасывать возможность того, что в наш цифровой век Сеть может способствовать возникновению новых социальных связей, было бы неразумно «по четырем причинам. •Первая и самая очевидная заключается в том, что любая технология, дающая такие огромные потенциальные возможности - как уже известные, так и те, которые еще предстоит открыть - вне сомнения существенно повлияет на способ организации общества и на то, как люди взаимодействуют между собой. Ведь изобретения типа электричества и автомобиля способствовали (и породили) существенные перемены в нашем образе жизни, в производственной деятельности и во взаимоотношениях друг с другом. Интернет не является исключением. Это универсальная технология, которая открывает возможности изменить весь окружающий нас мир.
	С. 255.	С. 137–138.
	Другий чинник, який дає підстави передбачати, що Мережа може стати чимось більшим, ніж просто ще один комунікаційний канал, – виникнення "економіки знання". Творчість вже сьогодні стає одним з головних джерел створення багатства. Поступово матеріальні активи поступаються першістю нематеріальним. Подальший розвиток такої економіки, заснованої на обміні ідеями й на натхненні, ймовірно, перетворить Мережу на свій головний інструмент. По-третє, по мірі того, як традиційні способи організації роботи і спілкування дробитимуться і зникатимуть, почне, ймовірно, зростати потреба саме в цій павутині мереж, які в сукупності і складають кіберпростір. Зникнення національної, релігійної та інших видів колективної самосвідомості заставляє людей шукати нові форми і способи самореалізації. І одним з таких шляхів може стати Мережа.	•Второй фактор, дающий основания предполагать, что Сеть может стать чем-то большим, чем просто еще один коммуникационный канал, - возникновение "экономики знания". Творчество уже сейчас становится одним из главных источников создания богатства. Постепенно материальные активы уступают первенство нематериальным. Дальнейшее развитие такой экономики, основанной на обмене идеями и на вдохновении, по всей вероятности превратит Сеть в свой главный инструмент. •В-третьих, по мере того, как традиционные способы организации работы и общения будут дробиться и исчезать, начнет, вероятно, расти потребность именно в этой паутине сетей, которые в совокупности и составляют киберпространство. Поскольку общество отходит от привычных механизмов производства и торговли, старые бастионы культуры и идеологии также начинают трещать по швам. Исчезновение национальных, религиозных и иных видов коллективного самосознания заставляет людей искать новые формы и способы самореализации. И одним из таких путей может стать Сеть.
	С. 255–256.	С. 138.
	Четверта причина полягає в тому, що заклик кіберпростору ще може змусити людей, що володіють достатньо сильною волею і необхідним натхненням, створити спільноти, або загальне відчут-	•Наконец, с более позитивной стороны, - зов киберпространства еще может заставить людей, обладающих достаточно сильной волей и необходимым вдохновением, создать сообщества, спо-

	тя приналежності до них.	собные пробудить лояльность и "патриотизм", некое общее чувство принадлежности к ним.
С. 256.	Ще однією специфікою комунікативних процесів в інформаційному суспільстві з виникненням кіберпростору виступає такий феномен, як глобалізація. Необхідно зазначити, що єдиний соціум виник набагато раніше – з розвитком індустріального суспільства, що охопило своєю колоніальною експансією всі локальні співтовариства на всіх континентах. Сьогодні відбувається становлення нового рівня його організації, при якому певна частина функцій, що виконувалися раніше індивідами та локальними спільнотами (професійними та іншими групами), автоматизуються і стають частиною "неорганічного тіла людини", чинником середовища, умовою буття індивіда, а не його можливою соціальною функцією. Девтеров змінив речення на початку чужого абзацу, і вийшла дурниця: «з виникненням кіберпростору виступає такий феномен».	С. 138. С возникновением киберсреды связывают появление такого феномена как глобализация. Можно возразить на это, что единый социум возник гораздо ранее – с развитием индустриального общества, охватившего своей колониальной экспансией все локальные сообщества на всех континентах. Сегодня происходит становление нового уровня его организации, при котором определенная часть функций, выполнявшихся ранее индивидами и локальными сообществами (профессиональными и другими группами) автоматизируются и становятся частью неорганического тела человека, фактором среды, условием бытия индивида, а не его возможной социальной функцией.
С. 256.	Найбільш вірогідно, що комунікативний процес в глобальному соціумі будуватиметься за принципом самокомунікації – інформацію (вірніше, смислови-значення) не шукатимуть і передаватимуть (отримуватимуть), а вироблятимуть. Інформація стане якісно іншим духовним феноменом – замість віддзеркалення зовнішньої співвіднесеності матеріальних і ідеальних явищ навколишнього світу інформація змістовно буде вираженням олюднено організованого ставлення до явища, з точки зору його (предмету) присутності в ситуації індивідуального саморозвитку. Провідною стороною, ціннісним аспектом буття стане саморозвиток індивіда, а не його експансія в світ (у складі групи або індивідуально).	С. 139. Возможно, что коммуникативный процесс в глобальном социуме будет строиться по принципу самокоммуникации – информация (вернее, смыслоопределения) будет не искаться и передаваться (получаться), а производиться. Информация станет качественно иным духовным феноменом – вместо отражения внешней соотнесенности материальных (воспринимаемых непосредственно через ощущения) и идеальных (воспринимаемых опосредовано, через структуры сознания) явлений окружающего мира, информация содержательно будет выражением человечески организованного отношения к явлению с точки зрения его (предмета) присутствия в ситуации индивидуального саморазвития. Ведущей стороной, ценностным аспектом бытия станет саморазвитие индивида, а не его экспансия в мир (в составе группы или индивидуально).
С. 256–257.	Структуризація суспільства на такій основі перестане призводити до утворення масових довготривалих спільнот, набувши характеру взаємодій індивідів, що обмінюються досвідом саморозвитку з подібними індивідами. "Суспільство" уявлятиметься індивідові у вигляді індивідуалізованих комунікацій з собі подібними або значимими індивідами ("природними" або "штучними"), з точки зору спільного саморозвитку в співвіднесених смислових просторах. Зміниться, таким чином, лише характер утворення спільноти як засобу самореалізації людських індивідів.	С. 139–140. Структурирование общества перестанет приводить к образованию массовых долговременных общностей, приобретая характер совместных индивидуализированных взаимодействий индивидов, обменивающихся опытом саморазвития с подобными индивидами. «Общество» будет представлять индивиду в виде индивидуализированных коммуникаций с себе подобными или значимыми индивидами («естественными» или «искусственными») с точки зрения совместного саморазвития в соотносимых смысловых пространствах. Изменится, таким образом, лишь характер образования сообществ как средств самореализации человеческих индивидов.
С. 257.	Необхідно відзначити, що розвиток кіберкомунікативної спільноти сприймався спочатку як автоматичне вирішення всіх проблем як суспільного, так і особистісного характеру. Проте вже на початку XXI ст. намітилося певне розчарування в можливостях, які надає Мережа. Перш за все це позначилося на	С. 140. Как уже неоднократно замечалось выше, развитие киберкоммуникативного сообщества воспринималось попервах (а многими и до сих пор) автоматическим разрешением всех проблем как общественного, так и личностного характера. Однако уже в 2000 году наметилось определенное разочарование в возможностях, предоставляемых Сетью.

динаміці зростання кількості користувачів Інтернет. Група вчених, членів Ради з економічних і соціальних досліджень (Economic and Social Research Council) відзначає, що майже два мільйони користувачів мережі Інтернет у Великобританії припинили регулярно використовувати його через величезний масив отримуваних інтерактивних даних і необхідності проводити час в мережі для дослідження та пошуку нової інформації [268].	Прежде всего это сказалось на динамике роста пользователей Интернет. Возникло понятие «прежних» или «бывших» пользователей. По оценкам Jane Wakefield в 1999 году около 30 млн. людей перестали быть пользователями Всемирной сети (6th December 2000, Jane Wakefield - Are we abandoning the world of online? // ZDNet News Daily). Исследовательская группа из Economic and Social Research Council (ESRC) отмечает, что целых 2 миллиона потребителей Internet в Великобритании прекратили использовать эту сеть регулярно из-за обширных количеств получаемых интерактивно данных и нужды провести время в сети для того, чтобы исследовать новую информацию. (Internet May Be Just A Fad, Says European Body. By Steve Gold, Newsbytes SWINDON, WILTSHIRE, 04 Dec 2000, 8:05 AM CST.)
С. 290–291.	С. 133–134.
(Висновки до IV розділу) <...> Система взаємодії в кіберпросторі – це безпосередній прояв процесів соціальної взаємодії. Основним протиріччям сучасних процесів інформатизації виступає протиріччя між загальнозначущим сенсом виробництва соціальної комунікації та індивідуально значимим процесом використання її в ситуації реалізації систем ціннісно-нормативних підстав особистісної діяльності, що історично мають місце. Умовою формування нового кіберкомунікативного континууму є вся сукупність загальноцивілізаційних умов таких високо-спеціалізованих видів діяльності, які обумовлюють існування (як фізичне, так і духовне, ідеологічне) такого явища, як Мережа. Об'єктивно в її здійсненні задіяне все глобальне співтовариство, але суб'єктивно воно розділене на різні соціокультурні фрагменти, що мають через це різні позиції в кіберкомунікації.	Но рассмотреть, что конкретно представляет собой этот интерес возможно только в проблемном поле социологии (понимая ее не как противостоящую социальной философии мыслительную практику, поскольку такое противопоставление исторично и должно быть оставлено в прошлом веке), поскольку система взаимодействия в киберсреде представляет собой непосредственное проявление процессов социального взаимодействия. <...> Применяя парадигмальный подход диалектики, можно заключить, что подобно тому, как основным противоречием (по Марксу) капитализма (индустриального общества – по Тоффлеру) было противоречие между общественным характером производства и индивидуальным характером присвоения, основным противоречием современных процессов информатизации выступает противоречие между общезначимым смыслом производства процесса социальной коммуникации и индивидуальным процессом использования этого процесса в ситуации реализации исторически имеющих место систем ценностно-нормативных оснований личностной деятельности. Условием формирования нового киберкоммуникативного континуума является вся совокупность общецивилизационных условий, делающих возможным существование таких высокоспециализированных видов деятельности, которые сделали и делают возможным существование (как физическое, так и духовное, идеологическое) такого явления как Сеть. Об'єктивно в ее осуществлении задействовано все глобальное сообщество, но субъективно оно разделено на различные социокультурные фрагменты.
С. 291.	С. 134–135.
(Висновки до IV розділу) Становлення єдиного глобального кібернетичного комунікативного середовища (кіберсоціуму) можна розглядати як необхідну стадію розвитку нового типу цивілізації. Вона має загальний сенс і значення, але користування цим середовищем (як можливістю) відбувається на підставі прихильності окремих індивідів різним (часто – протилежним, взаємовиключним) соціокультурним установкам, що передбачає єдино можливий сенс реалізації ними власної діяльності як системи задоволення приватних (вкорінених у індивідуальній екзистенції) інтересів.	Становление единой глобальной кибернетической коммуникативной среды (киберсоциума) можно рассматривать как необходимую стадию нашего типа цивилизации, она имеет всеобщий смысл и значение, но пользование этой средой (как возможностью) происходит на основании приверженности отдельных индивидов различным (и зачастую противоположным, взаимоисключающим) социокультурным установкам, предполагающим единственно возможный смысл реализации ими своей деятельности как системы удовлетворения частных (укорененных в индивидуальной экзистенции) интересов.
С. 358.	С. 133–134.

	(ВИСНОВКИ) 9. Комунікація <...> Система взаємодії в кіберпросторі – це безпосередній прояв процесів соціальної взаємодії. Основним протиріччям сучасних процесів інформатизації виступає протиріччя між загальнозначущим сенсом виробництва соціальної комунікації та індивідуально значимим процесом використання її в ситуації реалізації систем ціннісно-нормативних підстав особистісної діяльності, що історично мають місце. Умовою формування нового кіберкомунікативного континууму є вся сукупність загально-цивілізаційних умов таких високо-спеціалізованих видів діяльності, які обумовлюють існування (як фізичне, так і духовне, ідеологічне) такого явища, як Мережа. Об'єктивно в її здійсненні задіяне все глобальне співтовариство, але суб'єктивно воно розділене на різні соціокультурні фрагменти, що мають через це різні позиції в кіберкомунікації. <...>	Но рассмотреть, что конкретно представляет собой этот интерес возможно только в проблемном поле социологии (понимая ее не как противостоящую социальной философии мыслительную практику, поскольку такое противопоставление исторично и должно быть оставлено в прошлом веке), поскольку система взаимодействия в киберсреде представляет собой непосредственное проявление процессов социального взаимодействия. <...> Применяя парадигмальный подход диалектики, можно заключить, что подобно тому, как основным противоречием (по Марксу) капитализма (индустриального общества – по Тоффлеру) было противоречие между общественным характером производства и индивидуальным характером присвоения, основным противоречием современных процессов информатизации выступает противоречие между общезначимым смыслом производства процесса социальной коммуникации и индивидуальнoзначимым процессом использования этого процесса в ситуации реализации исторически имеющих место систем ценностно-нормативных оснований личностной деятельности. Условием формирования нового киберкоммуникативного континуума является вся совокупность общецивилизационных условий, делающих возможным существование таких высокоспециализированных видов деятельности, которые сделали и делают возможным существование (как физическое, так и духовное, идеологическое) такого явления как Сеть. Объективно в ее осуществлении задействовано все глобальное сообщество, но субъективно оно разделено на различные социокультурные фрагменты. Создание такого <...>
9	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintel.ua/searchdoc/0513U000053/)	Савчук В. В. Конверсия искусства. – Санкт-Петербург: Издательство «Петрополис», 2001. Раздел І. Контуры постинформации. (http://anthropology.ru/ru/text/savchuk-vv/razdel-i-kontury-postinformacii) Нумерація сторінок – за збереженим файлом pdf.
	С. 257–258.	С. 3.
	І тут важливим аспектом постає інформація, однією з властивостей якої, на відміну від, наприклад, знання, є її принципова фрагментарність і надмірність. Інформація потребує послідовного ланцюга, що гарантує точну передачу і збереження, – в посереднику. «Знаки інформаційної епохи в наступному: електронна революція – зараз в переході до цифрової суперреволюції, – медіальна комунікація і глобальний зв'язок. Більше, ніж будь-які інші, розвиток цих трьох маркує перехід до інформаційної епохи, з новим положенням і порядком знання, а також організаційними формами для тісно пов'язаних інформації та комунікації» [310]. Інформаційний код акумулює в собі однорідний лінійний перебіг часу: інформація накопичується, зберігається і передається через ЗМІ. Саме захват влади засобами інформації має – характерна риса інформаційної епохи. Постійно говорячи і показуючи з місця події, засоби масової інформації девальвують сам факт події і особистий план участі в ньому, людина дистанціюється, точніше буде сказати, її заставляють дистанціюватися тим, що її повідомляють про те, що вже сталося або відбувається у віддаленому місці. Подія конструюється	«Информационная эра, — по свидетельству популярного футуролога, — базируется не на механической технике, а на «интеллектуальной технологии», что позволяет нам говорить о новом принципе общественной организации и социального перемены.»⁵ Информация нуждается в последовательной цепи, гарантирующей точную передачу и сохранение — в посреднике. «Знаки информационной эпохи в следующем: электронная революция — сейчас в переходе к цифровой суперреволюции, — медийная коммуникация и глобальная связанность. Более чем какие-либо другие развитие этих трех маркирует переход к информационной эпохе, с новым положением и порядком знания, а также организационными формами для тесно связанной информации и коммуникации.»⁶ Информационный код аккумулирует в себе однородное линейное течение времени: информация накапливается, сохраняется и передается СМИ. Именно захват власти средствами информации масс — характерная черта информационной эпохи. Постоянно говоря и показывая «с места события», средства массовой информации девальвируют сам факт события и личный план участия в нем; человек дистанцируется, точнее будет сказать, его заставляют дистанцироваться тем, что ему сообща-

	через ЗМІ, позбавляючись глибини екзистенційної залученості людини, відчужуючись від неї. Очевидний доказ машинного перекладу з російської, яким скористався Девтеров: фраза Савчука «Інформація нуждается ... в посреднике» перетворилася в дисертації Девтерова на маячно: «Інформація потребує ... в посреднике». Плагіат.	ют об уже произошедшем или происходящем в отдаленном месте. Событие конструируется СМИ, лишаясь глубины экзистенциальной вовлеченности человека, отчуждаясь от него.
	С. 258.	С. 3.
	Збільшена стерильність інформації на іншому полюсі – полюсі адресата – вимагає стерильного, усередненого до масового стану її споживача. Особиста неучасть в потоці подій компенсується нагнітанням потоку інформаційних подій. Перцептивне і ментальне тіло адресата розфокусоване тим, що в площині екрану, сторінки газети або журналу відбувається калейдоскопічний набір декоративних композицій з кримінальних, економічних, політичних, культурних подій. В ідеалі кожному блоку необхідна своя інтонація, проте пафос швидкості, що народив «клипований» режим пред'явлення інформації, блокує здатність емоційного реагування. Інтонація вирівнюється. Повідомлення остаточно втрачає первозданий смисл, що походить з глибини співпереживання, симпатичного відчуття і сакрального спалювання. Воно підміняється інформацією. Стає дорогим товаром, який подається в яскравій і зручній упаковці. Тотальна зв'язаність актуального інформаційного простору за допомогою кодів, утримуючи архівну, руйнує пам'ять архаїчну, таку, що спирається на досвід болю, відчаю, радості, зустрічі з сакральним.	Возросшая стерильность информации на другом полюсе — полюсе адресата — требует стерильного, усредненного до массового состояния ее потребителя. Неучастие лично в потоке событий компенсируется нагнетанием потока информационных событий. Перцептивное и ментальное тело адресата расфокусировано тем, что в плоскости экрана, страницы газеты или журнала происходит калейдоскопический сбор декоративных композиций из криминальных, экономических, политических, культурных и т.п. происшествий. В идеале каждому блоку необходима своя интонация, однако пафос скорости, родивший клипированный режим пред'явления информации, купирует способность эмоционального реагирования. Интонация выравнивается. Сообщение окончательно утрачивает первозданный смысл, отсылающий к глубине сопереживания, симпатического чувства и сакрального со-жжения. Оно подменяется информацией. Становится дорогим товаром, который подается в яркой и удобной упаковке. Тотальная связанность актуального информационного пространства посредством кодов, удерживая архивную, разрушает память архаическую, опирающуюся на опыт боли, отчаяния, радости, встречи с сакральным.
	С. 259.	С. 4.
	Інформаційна «хвороба» приголомшує людину в деперсоналізованому просторі передачі щоденних новин, обміну фрагментами смислів і комутації всього і вся: проникнення в споживача відбувається без обмежень. Людина сама стає середовищем – масою постійного кругообігу інформації. Процес затягує, оскільки для витягання і передачі її, для налагодження комунікації не вимагається ні зусиль з переробки інформації, ні опору їй (якраз навпаки, особисте сприйняття порушує адекватну передачу і рівномірне безперебійне повідомлення). Інформація приводиться в рух комунікативним агентом і, одночасно, розчиняє його в знакових структурах, поглинає його самого. Інформаційна пустота – непроницність, мовчання, нездатність підтримати комунікацію – вважається в інформаційному суспільстві ознакою неосвіченості людини і нерозвиненості (закритості) суспільства	Інформаційна «блезнь» поражає человека в деперсонализированном пространстве передачи ежедневных новостей, обмена фрагментами смыслов и коммутации всего и вся: проникновение в потребителя происходит без преград. Человек сам становится средой — массой — постоянного круговращения информации. Процесс затягивает, поскольку для извлечения и передачи ее, налаживания коммуникации не требуется ни усилий по переработке информации, ни сопротивления ей (как раз наоборот, личное восприятие нарушает адекватную передачу и равномерное бесперебойное сообщение). Информация приводится в движение коммуницирующим агентом и, одновременно, растворяет его в знаковых структурах, поглощает его самого. Информационная пустота — непроницаемость, молчание, неспособность поддержать коммуникацию — считается в информационном обществе признаком необразованности человека и неразвитости (закрытости) общества.
10	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Грачев М. Н. Средства коммуникации как инструмент преобразования социально-политической действительности // Вестник РУДН. Серия: Политология. – 2001, №3, с. 88–103. (https://cyberleninka.ru/article/n/sredstva-kommunikatsii-kak-instrument-preobrazovaniya-sotsialno-politicheskoy-deystvitelnosti)
	С. 259.	С. 89.

Інформація, яка у філософському плані все частіше розглядається як третій компонент буття, – разом з речовиною та енергією на практиці перетворюється не просто на потужний ресурс, а на ключовий чинник соціального прогресу. Однією з найважливіших характеристик сучасного суспільства стає рівень його інформаційного забезпечення, що впливає на всі процеси суспільного розвитку. Соціально-економічна, політична, правова, науково-технічна, екологічна та інша інформація не лише виступає найважливішим компонентом, що забезпечує повноцінну життєдіяльність як її кінцевих користувачів – громадян, так і держав, і світової спільноти в цілому, але й породжує новий вид масової діяльності, пов'язаної з різноманітними способами операції інформаційними масивами і потоками.	Информация, которая в философском плане все чаще рассматривается в качестве третьего компонента бытия – наряду с веществом и энергией (см., напр.: Современный философский словарь, 1998, с. 359), на практике превращается не просто в мощный ресурс, а в ключевой фактор социального прогресса. Одной из важнейших характеристик современного общества становится уровень его информационного обеспечения, оказывающего влияние на все процессы общественного развития. Социально-экономическая, политическая, правовая, научно-техническая, экологическая и иная информация не только выступает важнейшим компонентом, обеспечивающим полноценную жизнедеятельность как ее конечных пользователей – граждан, так и государств и мирового сообщества в целом, но и порождает новые виды массовой деятельности, сопряженные с многообразными способами оперирования информационными массивами и потоками.
С. 267–268.	С. 89.
Комунікація в інформаційному суспільстві сьогодні охоплює своїм впливом всі області соціальної діяльності і новим чином організовує суспільні відносини. Інтенсивний розвиток комунікативних технологій значно полегшив виробництво та поширення соціально значимої інформації і це призвело до формування глобального інформаційного простору, в який виявилися залученими цілі спільноти, політичні, економічні, релігійні та культурні інститути. Сучасні технічні засоби комунікації, передаючи невідомі раніше об'єми інформації мільйонам людей, істотно впливають на сфери їх праці, побуту, дозволяючи, політичного життя, диктують їм зразки поведінки, відображають та формують громадську думку. Сьогодні суспільство достатньо виразно усвідомлює, що сучасні засоби масової комунікації, або СМК, є могутньою та впливовою силою. Саме тому фахівці різних областей знання – філософи, соціологи, політологи, юристи, психологи, представники технічних наук – все частіше обговорюють не лише реальні можливості, але і “право” цих засобів на масову інформаційну дію. Доказом використання Девтеровим російського джерела є використання аббревіатури «СМК», тоді як у перекладі це має бути «ЗМК» (засоби масової комунікації). Плагіат.	Стремительное возрастание роли информационного сектора экономики, названного вслед за сельским хозяйством, промышленностью и сферой услуг “четвертичным”, привело к тому, что коммуникация, под которой обычно понимается тип взаимодействия между людьми, социальными группами и институтами, предполагающий обмен информацией, сегодня охватывает своим влиянием все области социальной действительности и по-новому организует общественные отношения. Наблюдаемое на рубеже XX и XXI веков интенсивное развитие коммуникационных технологий значительно облегчило производство и распространение социально значимой информации и привело к формированию глобального информационного пространства, в которое оказались вовлечены целые сообщества, политические, экономические, религиозные и культурные институты. Современные технические средства коммуникации, передавая неведомые ранее объемы информации миллионам людей, оказывают существенное воздействие на сферы их труда, быта, досуга, политической жизни, диктуют им образцы поведения, отражают и формируют общественное мнение. Сегодня общество достаточно отчетливо осознает, что современные средства массовой коммуникации, или СМК, являются могучей и влиятельной силой. Именно поэтому специалисты разных областей знания – философы, социологи, политологи, юристы, психологи, представители технических наук – все чаще обсуждают не только реальные возможности, но и “право” этих средств на массовое информационное воздействие.
С. 268.	С. 100.
У новітній літературі все частіше звучить думка про те, що людство вступає в епоху, коли віртуальна реальність тобто образ навколишнього світу, створюваний СМК і перш за все телебаченням, а останніми роками і не без допомоги Інтернет, багато в чому не збігається з дійсністю. Сутнісною стороною цього неспівпадіння виступає формування за посередництва новітніх комунікаційних технологій принципово іншого, невідомого раніше “глобаль-	В новейшей литературе все чаще звучит мысль о том, что человечество вступает в эпоху, когда виртуальная реальность, то есть образ окружающего мира, создаваемый СМК и прежде всего телевидением, а в последние годы и не без помощи Интернет, во многом не совпадает с действительностью. Сущностной стороной этого несовпадения выступает формирование при посредстве новейших коммуникационных технологий принципиально

ного простору – часу” локальний, обмежений простір буквально стає світовим, а конкретний час набуває відносного характеру, і тепер уже по суті не стільки важливо те, коли і як саме сталася та чи інша подія, скільки коли, як і в якому саме контексті вона була не лише представлена, але і сприйнята. Доказом використання Девтеровим російського джерела є використання аббревіатури «СМК», тоді як у перекладі це має бути «ЗМК» (засоби масової комунікації). Плагіат.	иного, неведомого ранее “глобального пространства – времени”: локальное, ограниченное пространство буквально становится мировым, а конкретное время приобретает весьма относительный характер. И теперь уже по сути не столько важно то, когда и как именно произошло то или иное событие, сколько когда, как и в каком именно контексте оно было не только представлено, но и воспринято.
С. 268–269.	С. 101.
Розширення просторово-часових горизонтів давало можливість людям дистанціюватися від умов їх повсякденного життя і символічного змісту усних традицій. Той, хто мав можливість засвоїти “інформаційний продукт”, оперуючи для цього певними економічними і символічними ресурсами, міг відкрити для себе нові образи, ідеї та включити їх у власну програму самовиховання і самовдосконалення. Способи осягнення людьми самих себе і інших, усвідомлення ними свого місця в світі, можливих варіантів життєвого шляху і співвідношення їх з власним досвідом – ці та інші аспекти самосвідомості все більше і більше ґрунтувалися не на традиціях, висхідних до прямого міжособистісного спілкування, а на символічних формах, що мають інші джерела походження.	Расширение пространственно-временных горизонтов давало возможность людям несколько дистанцироваться от условий их повседневной жизни и символического содержания устных традиций. Тот, кто имел возможность усвоить “информационный продукт”, располагая для этого определенными экономическими и символическими ресурсами, мог открыть для себя новые образы, идеи и рефлексивно включить их в собственную программу самовоспитания и самосовершенствования. Способы постижения людьми самих себя и других, осознания ими своего места в мире, возможных вариантов жизненного пути и соотношения их с собственным опытом – эти и другие аспекты самосознания все больше и больше основывались не на традициях, восходящих к прямому межличностному общению, а на символических формах, имевших иные источники происхождения.
С. 269.	С. 101.
Істотні зміни в характері символічної дії на самосвідомість і повсякденне життя людей виразно виявилися з бурхливим розвитком телебачення. Відносна доступність, образність і висока швидкість передачі телевізійної інформації сприяли значному поглибленню дії на самосвідомість людини символічних форм, що беруть свій початок у віддалених джерелах. Сам факт, що, знаходячись в Москві або Нью-Йорку, можна за допомогою простого клацання вимикачем стати свідком подій, що розгортаються де-небудь на півдні Африки або в Австралії, – і навпаки – підтверджує, що людство включилося в структурований процес символічного обміну, що став за своїми можливостями практично миттєвим і глобальним.	Существенные изменения в характере символического воздействия на самосознание и повседневную жизнь людей отчетливо проявились с бурным развитием появившегося несколько десятилетий назад телевидения. Относительная доступность, образность и высокая скорость передачи телевизионной информации способствовали значительному углублению воздействия на самосознание человека символических форм, берущих свое начало в отдаленных источниках. Сам факт, что, находясь в Москве или Нью-Йорке, можно при помощи простого щелчка выключателем стать свидетелем событий, разворачивающихся где-нибудь на юге Африки или в Австралии – и наоборот – подтверждает, что человечество включилось в структурированный процесс символического обмена, ставшего по своим возможностям практически мгновенным и глобальным.
С. 269.	С. 101.
В той же час процес засвоєння споживачами “інформаційних продуктів” завжди відбувається в конкретних соціально-політичних умовах і виглядає значно складнішим, ніж це представляється в більшості традиційних теорій ЗМІ. Це – процес активного і творчого індивідуального вибору, в якому люди використовують доступні їм ресурси для того, щоб зрозуміти сенс символічного матеріалу, переданого ЗМІ. Завдяки цьому процесу інформаційні продукти відділяються від контекстів їх створення, впроваджуються в інші контексти і зони дії, адаптуючись до матеріальних і культурних умов сприйняття символічних форм. В результаті смисловий зміст інформаційної продукції може включитися в інформаційний обмін міжособистісної комунікації і	В то же время процесс усвоения потребителями “информационных продуктов” всегда происходит в конкретных социально-политических условиях и выглядит значительно сложнее, чем это представляется в большинстве традиционных теорий СМИ. Это – процесс активного и творческого индивидуального выбора, в котором люди используют доступные им ресурсы для того, чтобы понять смысл символического материала, переданного СМИ. Благодаря этому процессу информационные продукты отделяются от контекстов их создания, внедряются в иные контексты и области действия, адаптируясь к материальным и культурным условиям восприятия символических форм. В результате смысловое содержание информационной продукции может

	стати основою взаєморозуміння одержувачів повідомлень та їх співбесідників.	включиться в информационный обмен межличностной коммуникации и стать основой взаимопонимания получателей сообщений и их собеседников.
	С. 269–270.	С. 101–102.
	Враховуючи зростаючу роль засобів комунікації в сучасному світі, можна передбачити, що ключові питання функціонування та розвитку суспільства у кіберпросторі сьогодні може бути визначено у термінах комунікації, точніше – дії смислового змісту символічних форм, вироблених і переданих індустрією ЗМІ, на типові умови повсякденного життя, в яких інформаційна продукція сприймається її одержувачами. Зокрема, протиріччя між глобальним характером вироблених інформаційних продуктів і локалізованими умовами їх привласнення можна розглядати як потенційне джерело напруженості і конфліктів, оскільки символічний зміст інформаційної продукції може зіштовхнутися із переконаннями, вірою і очікуваннями, міцно вкоріненими в повсякденному житті.	Учитывая возрастающую роль средств коммуникации в современном мире, можно предположить, что многие из ключевых вопросов политико-культурного анализа сегодня могут быть определены в терминах коммуникации, точнее – воздействия смыслового содержания символических форм, произведенных и переданных индустрией СМИ, на типичные условия повседневной жизни, в которых информационная продукция воспринимается ее получателями. В частности, противоречие между глобальным характером производимых информационных продуктов и локализованными, конкретными условиями их присвоения можно рассматривать в качестве потенциального источника напряженности и конфликтов, поскольку символическое содержание информационной продукции вполне может столкнуться с убеждениями, верой и ожиданиями, прочно укоренившимися в повседневной жизни. Примерами культурного <...>
	С. 291–292.	С. 89.
	(Висновки до IV розділу) Комунікація в інформаційному суспільстві сьогодні охоплює всі області соціальної дійсності і новим чином організовує суспільні відносини. Інтенсивний розвиток комунікативних технологій значно полегшив виробництво та поширення соціально значимої інформації і призвело до формування глобального інформаційного простору, в який виявилися залученими цілі спільноти, політичні, економічні, релігійні та культурні інститути. Сучасні технічні засоби комунікації, передаючи невідомі раніше об'єми інформації мільйонам людей, істотно впливають на сфери їх праці, побуту, дозвілля, політичного життя, диктують їм зразки поведінки, відображають та формують громадську думку. Очевидний доказ машинного перекладу з російської, яким скористався Девтеров: фраза Грачова «интенсивное развитие ... облегчило ... и привело к» перетворилася в дисертації Девтерова на неузгоджені слова: «Інтенсивний розвиток ... полегшив ... і призвело до». Плагіат.	Стремительное возрастание роли информационного сектора экономики, названного вслед за сельским хозяйством, промышленностью и сферой услуг “четвертичным”, привело к тому, что коммуникация, под которой обычно понимается тип взаимодействия между людьми, социальными группами и институтами, предполагающий обмен информацией, сегодня охватывает своим влиянием все области социальной действительности и по-новому организует общественные отношения. Наблюдаемое на рубеже XX и XXI веков интенсивное развитие коммуникационных технологий значительно облегчило производство и распространение социально значимой информации и привело к формированию глобального информационного пространства, в которое оказались вовлечены целые сообщества, политические, экономические, религиозные и культурные институты. Современные технические средства коммуникации, передавая неведомые ранее объемы информации миллионам людей, оказывают существенное воздействие на сферы их труда, быта, досуга, политической жизни, диктуют им образцы поведения, отражают и формируют общественное мнение.
	С. 292.	С. 101–102.
	(Висновки до IV розділу) Ключові питання функціонування та розвитку суспільства у кіберпросторі сьогодні може бути визначено у термінах комунікації, точніше – дії смислового змісту символічних форм, вироблених і переданих індустрією ЗМІ, на типові умови повсякденного життя, в яких інформаційна продукція сприймається її одержувачами. Зокрема, протиріччя між глобальним характером вироблених інформаційних продуктів і локалізованими умовами їх привласнення можна розглядати як потенційне джерело напруженості і конфліктів, оскільки сим-	Учитывая возрастающую роль средств коммуникации в современном мире, можно предположить, что многие из ключевых вопросов политико-культурного анализа сегодня могут быть определены в терминах коммуникации, точнее – воздействия смыслового содержания символических форм, произведенных и переданных индустрией СМИ, на типичные условия повседневной жизни, в которых информационная продукция воспринимается ее получателями. В частности, противоречие между глобальным характером производимых информационных продуктов и локализованными, конкретными условиями их присвоения можно рассматривать

	вольний зміст інформаційної продукції може ёёзштовхнутися із переконаннями, вірою і очікуваннями, міцно вкоріненими в повсякденному житті.	вають в качестве потенциального источника напряженности и конфликтов, поскольку символьное содержание информационной продукции вполне может столкнуться с убеждениями, верой и ожиданиями, прочно укоренившимися в повседневной жизни. Примерами культурного <...>
	С. 358.	С. 89.
	(ВИСНОВКИ) 9. Комунікація в інформаційному суспільстві сьогодні охоплює всі області соціальної дійсності і новим чином організовує суспільні відносини. Інтенсивний розвиток комунікативних технологій значно полегшив виробництво та поширення соціально значимої інформації і призвело до формування глобального інформаційного простору, в який виявилися залученими цілі спільноти, політичні, економічні, релігійні та культурні інститути. Система <...> Очевидний доказ машинного перекладу з російської, яким скористався Девертов: фраза Грачова «интенсивное развитие ... облегчило ... и привело к» перетворилася в дисертації Девертова на неузгоджені слова: «Интенсивный розвиток ... полегшив ... і призвело до». Плагіат.	Стремительное возрастание роли информационного сектора экономики, названного вслед за сельским хозяйством, промышленностью и сферой услуг “четвертичным”, привело к тому, что коммуникация, под которой обычно понимается тип взаимодействия между людьми, социальными группами и институтами, предполагающий обмен информацией, сегодня охватывает своим влиянием все области социальной действительности и по-новому организует общественные отношения. Наблюдаемое на рубеже XX и XXI веков интенсивное развитие коммуникационных технологий значительно облегчило производство и распространение социально значимой информации и привело к формированию глобального информационного пространства, в которое оказались вовлечены целые сообщества, политические, экономические, религиозные и культурные институты. Современные <...>
11	Девертов І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintel.ua/searchdoc/0513U000053/)	Бондаренко С. В. Социальная структура виртуальных сетевых сообществ. – Дисс. ... доктора социологических наук. – Ростов-на-Дону, 2004. (http://www.dslib.net/soc-struktura/socialnaja-struktura-virtualnyh-setevyh-soobwestv.html) Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 228–229.	С. 2.
	Кіберпростір менше ніж за десятиліття перетворився не лише в середовище, в якому здійснюються міжособистісні взаємодії, але й активно ведеться економічна та політична діяльність. Безпека інформаційних технологій стала чинником національної безпеки, питання розвитку телекомунікаційних мереж обговорюються як на рівні глав держав, так і на спеціальних сесіях Організації об'єднаних націй, інших авторитетних міжнародних форумах. Поява кіберпростору як особливого місця існування людини, призвела до зміни архетипів, що вже склалися в соціумі, ритмів функціонування, естетичних образів, моделей економічної діяльності та форм соціальних взаємодій. При цьому соціальна система кіберпростору буквально за два десятиліття пододала шлях від рівня “примітивних” до рівня “розвинених” (тобто диференційованих) суспільств.	Кіберпространство меньше чем за десятилетие превратилось не только в среду, в которой осуществляются межличностные взаимодействия, но и активно ведется экономическая деятельность. Безопасность информационных технологий стала фактором национальной безопасности, вопросы развития телекоммуникационных сетей обсуждаются как на уровне глав государств, так и на специальных сессиях Организации объединенных наций, других авторитетных международных форумах. Появление киберпространства как особой среды обитания человека, привело к изменению уже сложившихся в социуме архетипов, ритмов функционирования, эстетических образов, моделей экономической деятельности и форм социальных взаимодействий. При этом социальная система киберпространства буквально за два десятилетия прошла путь от уровня «примитивных» к уровню «развитых» (т.е. дифференцированных) обществ.
	С. 229.	С. 2.
	У новому комунікативному середовищі соціальні групи учасників віртуальних мережових спільнот є елементами соціальної структури кіберпростору. В свою чергу соціальна система кіберпростору виступає як нова глобальна соціальна спільність. Без усвідомлення єдності соціальної системи, в яку входять вказані спільноти користувачів, без моделювання соціальних взаємодій, здійснюваних в	В новой коммуникативной среде социальные группы участников виртуальных сетевых сообществ являются элементами социальной структуры киберпространства. В свою очередь социальная система киберпространства выступает как новая глобальная социальная общность. Без осознания единства социальной системы, в которую входят указанные сообщества пользователей, без моде-

рамках соціальної структури, неможливо не лише зрозуміти процеси формування інформаційного суспільства в цілому, але й розробляти нормативні акти, що регулюють питання функціонування телекомунікаційних мереж, вдосконалювати технічні засоби, які забезпечують процеси комунікації тощо. При цьому, ведучи мову про модель, ми розуміємо формалізований аналог соціальних взаємодій акторів в кіберпросторі, призначений для символічного відтворення реальних властивостей, станів і соціальних процесів. Девтеров пише «ми розуміємо», а насправді перепишує текст із російської дисертації. Нахабний плагіат.	лирования социальных взаимодействий, осуществляемых в рамках социальной структуры, невозможно не только понять процессы формирования информационного общества в целом, но и разрабатывать нормативные акты, регулирующие вопросы функционирования телекоммуникационных сетей, совершенствовать обеспечивающие процессы коммуникации технические средства и т.д. При этом, ведя речь о модели, мы будем понимать формализованный аналог социальных взаимодействий акторов в киберпространстве, предназначенный для символического воспроизведения реальных свойств, состояний и социальных процессов.
С. 229–230.	С. 3.
Соціальні спільноти у віртуальному просторі за своєю природою об'єктивні, і на них поширюється дія законів розвитку соціуму, що існують у фізичному світі (зрозуміло, з врахуванням специфіки віртуального простору). І, хоча розуміння того, за якими законами розвиваються соціальні стосунки в глобальних телекомунікаційних мережах дозволило б краще зрозуміти вплив нових інформаційних технологій на життя людей, в науковому відношенні ця тематика вивчена недостатньо. Відповідно, ми можемо вести мову про те, що це новий і перспективний науковий напрям знаходиться у стадії становлення. Соціологи, психологи, політологи і дослідники, що працюють в різних галузях знань, задаються питаннями – чому окремі індивіду, групи або організації створюють, підтримують, припиняють чи відтворюють мережеві стосунки? [260] Девтеров пише «ми можемо вести мову», а насправді перепишує текст із російської дисертації. Нахабний плагіат.	Социальные же общности в виртуальном пространстве объективны по своей природе, и на них распространяется действие существующих в физическом мире законов развития социума (разумеется, с учетом специфики виртуального пространства). И, хотя понимание того, по каким законам развиваются социальные отношения в глобальных телекоммуникационных сетях позволило бы лучше понять влияние новых информационных технологий на жизнь людей, в научном отношении эта тематика изучена явно недостаточно. Соответственно, мы можем вести речь о том, что это новое и перспективное научное направление находится в стадии становления. Социологи, психологи, политологи и исследователи, работающие в самых разных отраслях знаний, задаются вопросами - почему личности, группы и организации создают, поддерживают, прекращают или воссоздают сетевые отношения?⁶
С. 230.	С. 3.
Так, американський соціолог професор К. Кера-ло пише про те, що для ефективного вивчення віртуальних спільнот, дослідники комунікацій повинні по-новому осмислити теоретичні положення, пов'язані з описом соціальних взаємодій. «Недавні події торкнулися проблем дискурсу в соціальних інтеракціях, природи соціальних зв'язків, сфери людського досвіду і сприйняття дійсності. Дійсно, розвиток технологій створює і новий вимір соціального середовища, що вимагає змін в шляхах, якими ми осмислюємо соціальні процеси» [258, с.49]. При цьому, на її думку, переосмисленню підлягають як мінімум п'ять ключових аналітичних понять: соціальні інтеракції, соціальні зв'язки, соціальна навігація, ідентичність та емпіричний досвід.	Так, американский социолог профессор Карен Э. Сирало (Karen A. Cerulo) пишет о том, что для эффективного изучения виртуальных сообществ, социологи и работающие в смежных научных областях исследователи коммуникаций, должны по-новому осмыслить теоретические положения, связанные с описанием социальных взаимодействий. В соответствии с высказываемой указанным автором точкой зрения: «Недавние события коснулись проблем дискурса в социальных интеракциях, природы социальных связей, сферы человеческого опыта и восприятия действительности. Действительно, развитие технологий создаёт и новое измерение социальной среды, требующее изменений в путях, на которых мы осмысливаем социальные процессы»⁷. При этом переосмыслению должны быть подвергнуты как минимум пять ключевых аналитических понятий: социальные интеракции, социальные связи, социальная навигация, идентичность и эмпирический опыт.
С. 230–231.	С. 3; 6.
Телекомунікаційні технології для значної частини населення планети стали повсякденністю, відповідно, на вивчення процесів що відбуваються в мережевому соціумі з'являється соціальне замов-	С. 3. Телекоммуникационные технологии для значительной части населения планеты стали повседневностью - по данным на начало 2004 года <...> <...>

лення. Користувачі телекомунікаційних мереж в процесі соціальних взаємодій об'єднуються у віртуальні мережеві спільноти, які, в свою чергу, відносяться до класу саморегульованих та самовідтворюваних соціальних структур. Змістом такої соціальної структури є інформаційний обмін, що наповнює смислом процеси внутрішньо-групових та міжособистісних комунікацій. Саме структурні зв'язки поряд зі світовідчуттям користувачів віртуальних мереж додають цілісності спільноті. Ці взаємини в свідомості груп користувачів складаються у форму оцінки реальної або потенційної взаємодії, що відображає успішність здійснюваних процесів комунікації з точки зору реалізації групових потреб. Потреби в комунікації є потужним чинником залучення користувачів комп'ютерних мереж в процес соціальної дії.	С. 6. Гипотеза исследования. Пользователи телекоммуникационных сетей в процессе социальных взаимодействий объединяются в виртуальные сетевые сообщества. Виртуальные сетевые сообщества относятся к классу саморегулирующихся и самопреобразующихся социальных структур. Сохранением же социальной структуры является информационный обмен, наполняющий смыслом процессы внутригрупповых и межличностных коммуникаций. Именно структурные связи наравне с мироощущением пользователей придают целостность сообществу. Эти взаимоотношения в сознании групп пользователей складываются в форму оценки реального или потенциального взаимодействия, отражающего успешность осуществляемых процессов коммуникации с точки зрения реализации групповых потребностей. Потребности в коммуникации являются мощным фактором вовлечения пользователей компьютерных сетей в процесс социального действия.
С. 288–289.	С. 2.
Висновки до IV розділу: Соціальна система кіберпростору виступає як нова глобальна соціальна спільнота, однією з функцій якої є передача, а також здобуття і зберігання знань. Кіберпростір менше ніж за десятиліття перетворився не лише в середовище, в якому здійснюються міжособистісні взаємодії, але й активно ведеться економічна та політична діяльність. Безпека інформаційних технологій стала чинником національної безпеки, питання розвитку телекомунікаційних мереж обговорюються як на рівні глав держав, так і на спеціальних сесіях Організації об'єднаних націй, інших авторитетних міжнародних форумах	Киберпространство меньше чем за десятилетие превратилось не только в среду, в которой осуществляются межличностные взаимодействия, но и активно ведется экономическая деятельность. Безопасность информационных технологий стала фактором национальной безопасности, вопросы развития телекоммуникационных сетей обсуждаются как на уровне глав государств, так и на специальных сессиях Организации Объединенных Наций, других авторитетных международных форумах <...> В новой <...> киберпространства. В свою очередь социальная система киберпространства выступает как новая глобальная социальная общность. Без осознания <...>
С. 289.	С. 2.
(Висновки до IV розділу) У новому комунікативному середовищі соціальні групи учасників віртуальних мережевих спільнот є елементами соціальної структури кіберпростору. В свою чергу соціальна система кіберпростору виступає як нова глобальна соціальна спільнота. Без усвідомлення єдності соціальної системи, в яку входять вказані спільноти користувачів, без моделювання соціальних взаємодій, здійснюваних в рамках соціальної структури, неможливо не лише зрозуміти процеси формування інформаційного суспільства в цілому, але й розробляти нормативні акти, що регулюють питання функціонування телекомунікаційних мереж, вдосконалювати технічні засоби, які забезпечують процеси комунікації тощо.	В новой коммуникативной среде социальные группы участников виртуальных сетевых сообществ являются элементами социальной структуры киберпространства. В свою очередь социальная система киберпространства выступает как новая глобальная социальная общность. Без осознания единства социальной системы, в которую входят указанные сообщества пользователей, без моделирования социальных взаимодействий, осуществляемых в рамках социальной структуры, невозможно не только понять процессы формирования информационного общества в целом, но и разрабатывать нормативные акты, регулирующие вопросы функционирования телекоммуникационных сетей, совершенствовать обеспечивающие процессы коммуникации технические средства и т.д.
С. 289.	С. 3.
(Висновки до IV розділу) Соціальні спільноти у віртуальному просторі за своєю природою об'єктивні, і на них поширюється дія законів розвитку соціуму, що існують у фізичному світі (зрозуміло, з врахуванням специфіки віртуального простору). І, хоча розуміння того, за якими законами розвиваються соціальні стосунки в глобальних телекомунікаційних мережах дозволило б краще зрозуміти вплив нових інформаційних тех-	Социальные же общности в виртуальном пространстве объективны по своей природе, и на них распространяется действие существующих в физическом мире законов развития социума (разумеется, с учетом специфики виртуального пространства). И, хотя понимание того, по каким законам развиваются социальные отношения в глобальных телекоммуникационных сетях позволило бы лучше понять влияние новых информационных технологий на жизнь людей, в научном отношении эта те-

	нологій на життя людей, в науковому відношенні ця тематика вивчена недостатньо.	матика изучена явно недостаточно.
	С. 357–358.	С. 2; 3.
	(ВИСНОВКИ) 8. Соціальна система кіберпростору виступає як нова глобальна соціальна спільнота, однією з функцій якої є передача, а також здобуття і зберігання знань. У новому комунікативному середовищі соціальні групи учасників віртуальних мережевих спільнот є елементами соціальної структури кіберпростору. В свою чергу, соціальна система кіберпростору виступає як нова глобальна соціальна спільнота. Без усвідомлення єдності соціальної системи, в яку входять вказані спільноти користувачів, без моделювання соціальних взаємодій, здійснюваних в рамках соціальної структури, неможливо не лише зрозуміти процеси формування інформаційного суспільства в цілому, але й розробляти нормативні акти, що регулюють питання функціонування телекомунікаційних мереж, вдосконалювати технічні засоби, які забезпечують процеси комунікації тощо. Загалом, в дослідженні доводиться, що утворення мережевих спільнот за природним характером суб'єктно-об'єктних відносин перестало бути домінуючим в інформаційному процесі. Сучасне інформаційне суспільство переорієнтовує на утворення віртуальних мережевих спільнот, в яких бажане постає основою формування реальності, інтерес як спонукання до бажання, а потреба матеріалізується як той чи інший соціальний проект. Водночас, соціальні спільноти у віртуальному просторі за своєю природою об'єктивні, і на них поширюється дія законів розвитку соціуму, що існують у фізичному світі (зрозуміло, з врахуванням специфіки віртуального простору). І, хоча розуміння того, за якими законами розвиваються соціальні стосунки в глобальних телекомунікаційних мережах дозволило б краще зрозуміти вплив нових інформаційних технологій на життя людей, в науковому відношенні ця тематика вивчена недостатньо. Бездумний плагіат призвів до того, що Девтеров двічі повторив той самий вислів: «Соціальна система кіберпростору виступає як нова глобальна соціальна спільнота *». Плагіат.	С. 2. В новой коммуникативной среде социальные группы участников виртуальных сетевых сообществ являются элементами социальной структуры киберпространства. В свою очередь социальная система киберпространства выступает как новая глобальная социальная общность. Без осознания единства социальной системы, в которую входят указанные сообщества пользователей, без моделирования социальных взаимодействий, осуществляемых в рамках социальной структуры, невозможно не только понять процессы формирования информационного общества в целом, но и разрабатывать нормативные акты, регулирующие вопросы функционирования телекоммуникационных сетей, совершенствовать обеспечивающие процессы коммуникации технические средства и т.д. При этом, ведя речь о модели, мы будем понимать формализованный аналог социальных взаимодействий акторов в киберпространстве, предназначенный для символического воспроизведения реальных свойств, состояний и социальных процессов. С. 3. Социальные же общности в виртуальном пространстве объективны по своей природе, и на них распространяется действие существующих в физическом мире законов развития социума (разумеется, с учетом специфики виртуального пространства). И, хотя понимание того, по каким законам развиваются социальные отношения в глобальных телекоммуникационных сетях позволило бы лучше понять влияние новых информационных технологий на жизнь людей, в научном отношении эта тематика изучена явно недостаточно.
12	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Шкребец С. М. Интернет-форум «Украинской правды» как виртуальное сетевое сообщество // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – №844. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. – Вип. 23. – С. 125–126. (https://web.archive.org/web/20241130155920/https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/12827feb-f002-443e-9248-785ad220fa2e/content)
	С. 231.	С. 125.
	В цілому віртуальні мережеві спільноти можна розподілити на різні типи за кількома критеріями. Так, наприклад, вони можуть формуватися в різних середовищах спілкування. За мірою інтерактивності комунікацій виділяють більш інтерактивні середовища спілкування (чати) і менш інтерактивні (e-mail) – в першому випадку спілкування відбувається в	Виртуальные сетевые сообщества можно типологизировать по различным критериям. Так, они могут формироваться в разных средах общения. По степени интерактивности коммуникаций выделяют более интерактивные среды общения (например, чаты) и менее интерактивные (например, e-mail) – в первых общение происходит в ре-

реальному часі, в другому - часовий проміжок між двома повідомленнями може бути наскільки завгодно великим. За кількістю учасників, залучених до комунікативного процесу, дослідники виділяють діалогову комунікацію (електронна пошта, ICQ), полілогову комунікацію (конференції, чати) і однонаправлену комунікацію (оголошення, реклама, відгуки тощо) [229]. Покликання [229] – це: Чеботарева Н. Интернет-форум как виртуальный аналог психодинамической группы. – Доступно на http://psynet.by.ru/texts/chebot.htm. (Це точна копія покликання зі статті Шкребця.) Зараз цей сайт недоступний, але є на вебархіві: https://web.archive.org/web/20030422113628/http://psynet.by.ru/texts/chebot.htm. Деякі фрази з цього абзацу дисертації Девтерова присутні на сайті Чеботарьової, але увесь текст є тільки в статті Шкребця, де є також це покликання. Це свідчить про те, що справжнім джерелом була саме стаття Шкребця. Плагіат.	альном времени, во вторых временной промежуток между двумя сообщениями может быть сколько угодно большим. По количеству участников, вовлеченных в коммуникативный процесс, выделяют диалоговую коммуникацию (электронная почта, ICQ), полилоговую коммуникацию (конференции, чаты) и однонаправленную коммуникацию (объявления, реклама, отзывы и т.п.) [1]. В рамках <...> Покликання [1] – це: Чеботарева Н. Интернет-форум как виртуальный аналог психодинамической группы. – Доступно на http://psynet.by.ru/texts/chebot.htm.
С. 231.	С. 125–126.
Також віртуальні мережеві спільноти можуть створюватися цілеспрямовано або виникати стихійно. Перші, як правило, стійкіші, оскільки їх засновники різними способами намагаються утримувати користувачів довкола інформаційного ресурсу (постійне оновлення контенту, безкоштовний доступ в мережу, конкурси, подарунки тощо). У стихійно створених спільнотах стійкість багато в чому залежить від ентузіазму як засновників Інтернет-ресурсу, так і "лідерів думок" самої групи [23]. Віртуальні мережеві спільноти також можна розділити на сформовані в реальному світі (вони слугують як додатковий засіб для успішного функціонування вже сформованої групи), і такі, що склалися безпосередньо в процесі Інтернет-спілкування.	Также виртуальные сетевые сообщества могут создаваться целенаправленно или возникать стихийно. Первые, как правило, более устойчивы, так как их создатели различными способами удерживают пользователей вокруг информационного ресурса (постоянное обновление контента, бесплатный доступ в сеть, конкурсы, подарки и т. п.). В стихийно созданных сообществах устойчивость во многом зависит от энтузиазма как создателей Интернет-ресурса, так и «лидеров мнений» группы [2]. ФУП (форум «Украинской правды») относится к первому типу сообществ – в частности, в издании «Украинская правда» регулярно появляются новые статьи, которые предлагается обсудить на форуме, форум иногда преобразовывается – добавляются новые подразделы форума, убираются устаревшие и т.д. Виртуальные сетевые сообщества можно разделить на сформировавшиеся в реальности (они служат в качестве дополнительного средства для успешного функционирования уже сложившейся группы), и сложившиеся непосредственно в процессе Интернет-общения. По данной <...>
С. 231–232.	С. 127.
Взагалі у формуванні та розвитку віртуальних мережевих спільнот спостерігається низка закономірностей. Після того, як постійні відвідувачі того чи іншого сайту вже сформували певну соціальну групу, розширення її складу може відбуватися двома шляхами – екстенсивним або інтенсивним. Екстенсивний шлях має на увазі постійне залучення нових користувачів, а інтенсивний передбачає збільшення часу, який користувачі проводять у взаємодіях, отже, частіше беруть участь в житті віртуального колективу [там само]. Як правило, спочатку Інтернет-користувачі приходять на той чи інший сайт у пошуках необхідної їм інформації. Які ж мотиви стимулюють їх зацікавленість в спілкуванні з іншими учасниками співтовариства? Існує припущення, що користувачі, орієнтовані на вирішення практичних проблем, розглядають вступ до віртуальної мережевої спільноти як можливість знаходитися в інформаційному середовищі разом з тими, хто компетентний у відпо-	В формировании и развитии виртуальных сетевых сообществ выделяется ряд закономерностей. После того, как постоянные посетители того или иного сайта уже сформировали определенную социальную группу, расширение её состава может происходить двумя путями – экстенсивным и интенсивным. Экстенсивный путь подразумевает постоянное привлечение новых пользователей, а интенсивный предусматривает увеличение времени, которое пользователи проводят во взаимодействиях, следовательно, чаще принимают участие в жизни виртуального коллектива [2]. Как правило, сначала Интернет-пользователи приходят на тот или иной сайт в поисках необходимой им информации. Какие же мотивы стимулируют их заинтересованность в общении с другими участниками сообщества? Существует предположение, что пользователи, ориентированные на решение практических проблем, рассматривают вступление в виртуальное сетевое сообщество как

відній проблематиці [там само]. Покликання [там само] – це покликання [23]: Бондаренко С. Жили они долго?! и... Жизнь виртуальных сообществ. – Доступно на http://offline.computerra.ru/2004/529/32074. Зараз цей сайт не працює, але стаття є у вебархіві: https://web.archive.org/web/20241015052007/https://ja.cobfilipp.com/Computerra/2004/529/32074/index.html. Окремі словосполучення з цих двох абзаців у статті Бондаренка є, але цілком вони присутні тільки в статті Шкребця. Плагіат.	возможность находиться в информационной среде вместе с теми, кто компетентен в соответствующей проблематике [2].
С. 232–233.	С. 127.
На думку багатьох дослідників віртуальних спільнот, для успішного їх функціонування необхідно вкладати в розвиток спільноти достатньо великий об'єм сил та часу; потрібно, аби йому приділялася необхідна увага, оскільки ця спільнота повинна постійно залучати до своїх лав все більше користувачів; мережеві спільноти мають беззастережно бути сфокусовані на потребах своїх членів, а не на потребах спонсорів або рекламодавців; контроль над членами спільноти не повинен бути дуже сильним; необхідне формування загального духу, переконання, що "немає нікого розумніше за нас, всіх разом взятих" [94]. На наш погляд, до цього переліку потрібно додати також і те, що контроль над членами спільноти має бути настільки сильним для того, аби не допустити порушення норм самої спільноти, але й настільки слабким, аби не перетворитися на орган беззаперечної влади. Відсутність належного рівня контролю знижує рівень спілкування, що у свою чергу може викликати втрату інтересу членів спільноти. Практично рівні можливості індивідів вступити у віртуальну мережеву спільноту сприяють посиленню комунікації та інтеграції між представниками різних соціальних груп, які навряд чи могли б взаємодіяти поза віртуальною дійсністю. В результаті такої властивості віртуальної комунікації, як її анонімність, і того, що практично будь-хто бажаючий може брати участь в житті віртуальної мережевої спільноти, стихійно виникаючі віртуальні спільноти можуть виступати як форма самоорганізації цивільного суспільства. Девтеров пише «ми розуміємо», а насправді перепишує текст із чужої статті. Плагіат.	С.Кремлева считает, что для успешного функционирования сетевого сообщества необходимо вкладывать в него большой объем времени и сил; нужно, чтобы ему уделялось необходимое внимание, так как это сообщество должно привлекать людей; сетевые сообщества должны безоговорочно быть сфокусированы на нуждах своих членов, а не на нуждах спонсоров и рекламодателей; контроль над членами сообщества не должен быть слишком сильным; необходимо формирование общего духа, убеждения, что «нет никого умнее нас, всех вместе взятых» [4]. На мой взгляд, к этому перечню нужно добавить то, что контроль над членами сообщества должен быть и не очень сильным, и не очень слабым. Отсутствие должного уровня контроля снижает уровень общения, что в свою очередь может вызвать потерю интереса членов сообщества. Практически равные возможности индивидов вступить в виртуальное сетевое сообщество способствуют усилению коммуникации и интеграции между представителями различных социальных групп, которые вряд ли могли взаимодействовать вне виртуальной действительности. В результате такого свойства виртуальной коммуникации, как ее анонимность, и того, что практически любой желающий может участвовать в жизни виртуального сетевого сообщества, стихийно возникающие виртуальные сообщества могут выступать как форма самоорганизации гражданского общества. Примером такой <...>
С. 289–290.	С. 125; 127.
(Висновки до IV розділу) В цілому віртуальні мережеві спільноти можна розподілити на різні типи за кількома критеріями, а у їх формуванні та розвитку спостерігається низка закономірностей. Практично рівні можливості індивідів вступити у віртуальну мережеву спільноту сприяють посиленню комунікації та інтеграції між представниками різних соціальних груп, які навряд чи могли б взаємодіяти поза віртуальною дійсністю. В результаті такої властивості віртуальної комунікації, як її анонімність, і того, що практично будь-хто бажаючий може брати участь в житті віртуальної мережевої спільноти, стихійно виникаючі віртуальні спільноти можуть виступати як форма самоорганізації цивільного суспільства. Розповсюджен-	С. 125. Виртуальные сетевые сообщества можно типологизировать по различным критериям. <...> С. 127. Практически равные возможности индивидов вступить в виртуальное сетевое сообщество способствуют усилению коммуникации и интеграции между представителями различных социальных групп, которые вряд ли могли взаимодействовать вне виртуальной действительности. В результате такого свойства виртуальной коммуникации, как ее анонимность, и того, что практически любой желающий может участвовать в жизни виртуального сетевого сообщества, стихийно возникающие виртуальные сообщества могут высту-

	ня інформаційних комунікативних технологій впливає на більшість сфер соціального життя, тим самим впливаючи і на зміну самого поняття спільноти.	пять как форма самоорганизации гражданского общества. Примером такой <...>
13	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Фред Абрахам. Теория хаоса и интернет в эпоху постмодерна // Компьютерра, 2000, №28, с. 38–41. (https://web.archive.org/web/20170121044040/https://old.computerra.ru/2000/357/196750/) Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 298.	С. 1.
	Інтернетика також дозволяє розглядати Інтернет крізь призму теорії хаосу. Методи теорії хаосу особливо добре зарекомендували себе спочатку у фізиці, хімії, молекулярній біології, пізніше – в традиційно гуманітарних областях: психології, соціології, економіці, де потрібно проаналізувати поведінку великого числа об'єктів (людей, результатів діяльності і т. д.), включених в досліджуваний процес, які поводять себе хаотично, але створюють єдине співтовариство. Взагалі будь-яку соціальну систему можна розглядати як хаотичну в тому сенсі, що сили конвергенції, направлені на збереження і підтримку цілісності системи, її єдиної ідеології, і сили дивергенції, що веде до експансії системи і послаблення центральних зв'язків, взаємодіючи між собою, породжує “патерни активності”, що містять елементи як порядку, так і безладу.	Методы теории хаоса [1] (динамического хаоса, динамических систем, синергетики), особенно хорошо зарекомендовавшие себя вначале в физике, химии, молекулярной биологии, позднее нашли применение в традиционно гуманитарных областях: психологии, социологии, экономике, где требуется проанализировать поведение большого числа объектов (людей, результатов деятельности и т. д.), включенных в изучаемый процесс и ведущих себя хаотично, но образующих единое сообщество. (Abraham 1994, 1996; Митина, Петренко 1999). Любую социальную систему можно рассматривать как хаотическую в том смысле, что силы конвергенции, направленные на сохранение и поддержание целостности системы, ее единой идеологии, и силы дивергенции, ведущие к экспансии системы и ослаблению центральных связей, взаимодействуя между собой, порождают «паттерны активности», содержащие элементы как порядка, так и беспорядка.
	С. 299.	С. 1.
	У людини, яка починає сприймати світ через Інтернет, виникає нова картина світу. У цій ситуації змінюється навіть традиційне уявлення про знакові системи. По-перше, величезний потік інформації перекладає її з дискретного рівня на континуальний; можлива навіть інформація без жодного змісту. По-друге, втрачається можливість верифікувати цю інформацію, визначити, де правда, а де вигадки. Відбуваються зміни в мові як основі комунікації, а це, у свою чергу, породжує глобальні трансформації в суспільстві.	У человека, который начинает воспринимать мир через Интернет, возникает новая картина мира. В этой ситуации изменяется даже традиционное представление о знаковых системах. Во-первых, огромный поток информации переводит ее с дискретного уровня на континуальный; возможна даже информация без всякого содержания. Во-вторых, теряется возможность верифицировать эту информацию, определить, где правда, а где ложь. Происходят изменения в языке как основе коммуникации, а это, в свою очередь, порождает глобальные трансформации в обществе.
	С. 299.	С. 2.
	З точки зору синергетики мова і діяльність є найважливішими чинниками, які управляють параметрами, регулюючими взаємодію в соціумі (Хакен, 2000). Параметри порядку та окремі частини системи знаходяться в круговому причинному зв'язку. Зміни параметрів призводять до якісних змін всієї системи, а окремі частини системи своєю поведінкою задають значення параметрів. Таким чином, взаємопроникнення і взаємовплив мови і діяльності, слова і справи (складних нелінійних чинників, що визначають поведінку соціальної системи), дозволяють говорити про те, що взаємодія в соціумі має всі ознаки нелінійної динамічної системи. Тому соціальні науки, зокрема інтернетика, сповна можуть використовувати ідеї і методологію теорії хаосу. До чужого російського тексту Девтеров додав слова про «інтернетіку».	С точки зрения синергетики язык и деятельность являются важнейшими факторами, которые управляют параметрами, регулируемыми взаимодействием в социуме (Хакен, 2000). Параметры порядка и отдельные части системы находятся в круговой причинной связи. Изменения параметров приводят к качественным изменениям всей системы, а отдельные части системы своим поведением задают значения управляющих параметров. Такой характер развития влечет нелинейность динамики управляющих параметров. Таким образом, взаимопроникновение и взаимовлияние языка и деятельности, слова и дела (сложных нелинейных факторов, определяющих поведение социальной системы), позволяют говорить о том, что взаимодействие в социуме имеет все признаки нелинейной динамической системы. Поэтому социальные науки вполне могут использовать идеи и методологию теории хаоса.

	Плагіат.	
С. 299.		С. 2.
	З іншого боку, специфіка самоорганізації, будь то індивідуальна або суспільна свідомість, полягає в тому, що суб'єкт знаходиться в постійному усвідомленні процесу еволюції своєї власної свідомості. Саме ця властивість інтелектуальних систем призводить до нелінійного розвитку, включаючи раптові, стрибкоподібні біфуркації, безповоротні зміни. Апарат нелінійної динаміки дозволяє досліджувати механізми і характер такого розвитку, а також можливі шляхи усвідомлення і самоконтролю цих змін.	С другой стороны, специфика самоорганизации, будь то индивидуальное или общественное сознание, заключается в том, что субъект находится в постоянном осознании процесса эволюции своего собственного сознания (рефлектирует). Рефлексия - это важный атрибут функционирования любой формы сознания, не только в рамках научного мышления и концептуальных построений, но и в житейской, обыденной сфере (Петренко, 1997). Именно это свойство интеллектуальных систем приводит к нелинейному развитию, включая внезапные, скачкообразные, бифуркационные, необратимые изменения. Аппарат нелинейной динамики позволяет исследовать механизмы и характер такого развития, а также возможные пути осознания и самоконтроля этих изменений.
С. 299–300.		С. 2.
	Інтернет (і його майбутні втілення) є частинами складної системи, культурою, «нашим спільним будинком», планетою Земля. Деякі з параметрів, що управляють, можуть виявитися для цієї системи відповідальними за важливі трансформації. Серед цих параметрів – швидкість і можливості Інтернету. В даний час пропускна спроможність оптоволоконного кабелю досягає величезних значень. Під час перекладу чужого тексту Девтеров не переклав слово «называемой», унаслідок чого утворилося безглузде речення: «Інтернет ... є частинами складної системи, культурою, «нашим спільним будинком», планетою Земля.». Плагіат.	Одной из наиболее частых причин возникновения бифуркаций в синергетике считают изменение управляющих параметров. Например, Интернет (и его будущие воплощения) являются частями сложной системы, называемой обществом, культурой, «нашим общим домом», планетой Земля. Некоторые из управляющих параметров могут оказаться для этой системы ответственными за важные трансформации. Среди этих параметров - скорость и возможности Интернета. В настоящее время пропускная способность оптоволоконного кабеля достигает огромных значений.
С. 300.		С. 3.
	У Інтернеті суспільний простір вторгається в зону особистого, індивідуального – розширюється до об'ємів універсуму, стираються кордони між зовнішнім і внутрішнім простором. І не дивно, що в дослідженнях Інтернету як феномену культури головна роль належить філософам постмодернізму. Це стає особливо очевидним, якщо ставитися до Інтернету як до основної форми існування постіндустріального суспільства, а до постмодернізму як до філософії цього суспільства. Теорія хаосу є якраз чудовим прикладом постмодернізму в науці, знімає кордони між дослідженнями одного і того ж явища з точки зору фізики, хімії, біології, психології, соціології. Таким чином, філософію постмодернізму можна розглядати в певному значенні як методологію теорії хаосу.	В Интернете общественное пространство вторгается в зону личного, индивидуальное - расширяется до объемов универсума, стираются границы между внешним и внутренним пространством. И неудивительно, что в исследованиях Интернета как феномена культуры главная роль принадлежит философам постмодернизма. Это становится особенно очевидным, если относиться к Интернету как к основной форме существования постиндустриального общества, а к постмодернизму как к философии этого общества. Термин «постмодернизм» изначально зародился как направление в живописи, а затем распространился на всю культуру и стал ассоциироваться с критикой универсального знания, фундаментализма (Sarup, 1993). Наиболее существенными характеристиками постмодернизма являются стирание всяческих границ между искусством и повседневной жизнью, элитной и поп-культурами, эклектика и смешение стилей. Постмодернизм предполагает сочетание несочетаемого. О постмодернизме в науке можно говорить, когда мы имеем дело с чем-то, образующимся за счет парадоксального соединения несоединимого. Теория хаоса является как раз замечательным примером постмодернизма в науке, снимает границы между рассмотрениями одного и того же явления с точки зрения физики, химии, биологии, психологии, социологии. Таким образом, философию постмодернизма мож-

		но рассматривать в определенном смысле как методологию теории хаоса.
	С. 300.	С. 3.
	Звідси проблема втрати реальності, яка формулюється як “загибель реального” або “царство симулякрів”.	Постмодернизм отличает многозначность, плюрализм, сомнение, отстраненность, ирония, коллажность, трансформация реальности в образ, рефлексия, цитирование и самоцитирование, случайность и амбивалентность, стремление к разрушению порядка. Отсюда проблема утраты реальности, которая формулируется как «гибель реального» или «царство симулякрів».
	С. 300.	С. 3.
	“Реальність не просто відчужується, матеріалізується або позбавляється сенсу – вона зникає, а разом з нею зникає і загальний субстрат людського досвіду, замінюючись безліччю знаковий довільних і відносних картин світу. Кожна раса, культура, стать, вік, місцевість, індивід створюють свою “реальність” – само це слово в сучасних гуманітарних науках рідко вживається без лапок. Відчуження реальності від людини і, далі, зникнення самої реальності – рівні одного поступального процесу, в якому сума всієї інформації, виробленої людством, робиться все менш доступна окремому індивідові” (Епштейн М.).	«Реальность не просто отчуждается, овеществляется или обесмысливается - она исчезает, а вместе с ней исчезает и общий субстрат человеческого опыта, заменяясь множеством знаково произвольных и относительных картин мира. Каждая раса, культура, пол, возраст, местность, индивид создают свою «реальность» - само это слово в современных гуманитарных науках редко употребляется без кавычек. Отчуждение реальности от человека и, далее, исчезновение самой реальности - ступени одного поступательного процесса, в котором сумма всей информации, выработанной человечеством, делается все менее доступна отдельному индивиду» (Эпштейн, 1998).
	С. 300–301.	С. 3.
	З іншого боку, диспропорція між людиною, чиї можливості біологічно обмежені , і людством, яке завдяки Інтернету практично не обмежене в своїй інформаційній експансії, призводить до постмодерної “чутливості” – як би байдужою, притупленою по відношенню до того, що відбувається. Постмодерновий індивід всьому відкритий, але сприймає все на рівні легких і швидких торкань, як цитату, як умовність, за якою не можна відшукати жодних витоків та походження (Епштейн М.).	С другой стороны, диспропорция между человеком, чьи возможности биологически ограничены , и человечеством, которое благодаря Интернету практически не ограничено в своей информационной экспансии, приводит к постмодерновой «чувствительности» - как бы безучастной, притупленной по отношению ко всему происходящему. Постмодерновый индивид всему открыт, но воспринимает все на уровне легких и быстрых касаний, как цитату, как условность, за которой нельзя отыскать никаких истоков, начал, происхождения (Эпштейн, 1998).
14	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Мешкова Т. А. Социально-политические аспекты глобальной информатизации // Полис: Политические исследования. – 2002, № 6, с. 24–33. (https://web.archive.org/web/20210428175931/https://www.politstudies.ru/files/File/2002/6/Polis-2002-6-Meshkova.pdf) Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 303	С. 3.
	Взагалі соціальні наслідки глобальної інформатизації аналізуються в рамках так званої “критичної теорії нових медіа”, яка отримала найбільшого розповсюдження у Франції. Серед представників даного напрямку особливо виділяються Д. Волтон та Ф. Бреттон. У своїй книзі “Інтернет, а що потім? Критична теорія нових медіа” Д. Волтон звертає увагу на те, що Інтернет, як і будь-який інший комунікативний засіб, має три “виміри”: технічний, культурний та соціальний. Якщо поява та розповсюдження Мережі є справжньою технічною революцією, то соціокультурне значення вказаних подій далеко не таке очевидне та однозначне. Інтернет провокує сплекс індивідуалізму та різке посилення нерівності. При цьому швидка передача величезного масиву інформації, на думку дослідника, не рівнозначна поліпшенню якості комунікації. Інтернет	Социальные последствия глобальной информатизации анализируются в рамках так наз. “критической теории новых медиа”, которая получила наибольшее распространение во Франции. Среди представителей данного направления особенно выделяются Д.Волтон и Ф.Бреттон. В своей книге “Интернет, а что потом? Критическая теория новых медиа” Д.Волтон обращает внимание на то, что Интернет, как и любое другое коммуникативное средство, имеет три “измерения”: техническое, культурное и социальное. Если появление и распространение Сети, несомненно, является настоящей технической революцией, то социокультурное значение указанных событий далеко не столь очевидно и однозначно. Интернет провоцирует всплеск индивидуализма и резкое усиление неравенства. При этом быстрая передача огромного

певним чином навіть "програє" радіо та телебаченню, які в більшій мірі сприяють налагодженню та зміцненню соціальних відносин, забезпечуючи простий та рівний доступ до інформації, створюючи широкі можливості для впливу на суспільну думку [319]. Орфографічні помилки в тексті Девтерова: треба не «сплекс індивідуалізма», а «сплекс індивідуалізму». Чужий текст переписаний разом із готовим покликанням. Плагіат.	массива информации отнюдь не равнозначна улучшению качества коммуникации. Интернет в определенном смысле даже "проигрывает" радио и телевидению, которые в гораздо большей степени способствуют установлению и укреплению социальных отношений, обеспечивая простой и равный доступ к информации, создавая широкие возможности для воздействия на общественное мнение [Wolton 2000].
С. 303–304.	С. 3.
Ще песимістичніше оцінює вірогідні результати глобальної інтернетизації та інформатизації Ф. Бреттон. У статті "Комунікація між Добром та Злом" від зазначає, що ІКТ, які призводять до радикальних змін всього оточуючого людину світу, можуть в результаті поставити людство перед вибором між всезагальною анархією та глобальним "Інфомолохом" [106]. Розповсюдженню анархії у світовому масштабі, згідно Ф. Бреттона, сприяють потенційні об'єднання "всіх з усіма" в єдиному освітньому, економічному та культурному просторі, урівнюючи всіх через інтеркомунікацію, аж до знищення будь-якого роду центральної влади та урядів, а також розпилення державної та індустріальної могутності. Як наслідок – повністю "змережена" комп'ютеризована планета, де індивіди, які перебувають у "вузлах" та "осередках" Мережі як у коконах, живуть одночасно разом і нарізно. Девтеров переписав чужий текст разом із готовим покликанням. Але якщо в російській статті було написано «цит. по Лем 2000а», тобто покликання давалося не на оригінальну статтю Бреттона, а на її переказ Лемом, то Девтеров викинув слова «цит. по» і неправильно вказав у покликанні [106] працю Лема, а не Бреттона, як того слід було б очікувати (виходячи з тексту). Нахабний плагіат. Неправильний переклад слова «вероятные» – треба не «вірогідні», а «ймовірні». Безграмотність.	Еще более пессимистично оценивает вероятные результаты глобальной информатизации Ф.Бреттон. В статье "Коммуникация между Добром и Злом" он отмечает, что ИКТ, ведущие к радикальному изменению всего окружающего людей мира, могут в конечном счете поставить человечество перед выбором между всеобщей анархией и глобальным "Инфомолохом" [цит. по Лем 2000а]. Распространению анархии в мировом масштабе, согласно Бреттону, благоприятствуют потенциальное объединение "всех со всеми" в едином образовательном, экономическом и культурном пространстве, уравнивание всех через интеркоммуникацию, вплоть до устранения всякого рода центральных властей и правительств, а также распыления государственного и индустриального могущества. Итог: полностью "осетевленная", компьютеризированная планета, где индивиды, пребывающие в "узлах" и "ячейках" Сети как в коконах, живут одновременно совместно и порознь.
С. 304.	С. 3.
Іншим досить реальним сценарієм розвитку французький дослідник вважає виникнення жорсткої ієрархічної централізації, формування глобального "Інфомолоха", який контролюватиме зв'язок "всіх з усіма" та господарюватиме не тільки в інформаційному, але й у політичному просторі. Нарешті, серйозну загрозу людству Ф. Бреттон вбачає в самому процесі накопичення та безкінечного збільшення об'ємів інформації, вважаючи, що постійне зростання залежності людини від інформації призведе до "інформаційного Чорнобиля". Відомий польський письменник С. Лем вказує на утопічність обох сценаріїв Ф. Бреттона, підкреслюючи мозаїчність та нерівномірність інформаційного простору. Реальну небезпеку для людей С. Лем бачить у виникненні "штучного рабства", пов'язаного з некритичним ставленням до техніки, прагненням наділити її когнітивними функціями. "Ми настільки звикли до такої рабської покорі, настільки звиклися з комп'ютерно-мережевою непо-	Другим вполне реальным сценарием дальнейшего развития французский исследователь считает возникновение жесткой иерархической централизации, формирование глобального "Инфомолоха", контролирующего связь "всех со всеми" и господствующего не только в информационном, но и в политическом пространстве. Наконец, серьезную угрозу человечеству Бреттон усматривает в самом процессе накопления и бесконечного увеличения объемов информации, полагая, что неуклонный рост зависимости людей от информации чреват "информационными Чернобылями". Известный польский писатель С.Лем указывает на утопичность обоих сценариев Бреттона, подчеркивая мозаичность и неравномерность информационного пространства. Реальную опасность для людей Лем видит в возникновении "искусственного рабства", связанного с некритичным отношением к технике, стремлением наделить ее когнитивными функциями. "Мы настолько привыкли к такому раб-

	грішимістю, що, як і раніше, вважаємо подібне положення нормальним", прозріваючи лише тоді, коли "виявляємо, що жодного надихаючого нас Artificial Intelligence (штучного інтелекту) не існує" [107].	скому повиновению, настолько свыклись с компьютерно-сетевой непогрешимостью, что по-прежнему считаем подобное положение нормальным", прозревая лишь тогда, когда "обнаруживаем, что никакого вдохновляющего нас Artificial Intelligence (искусственного интеллекта) не существует" [Лем 2000б].
	С. 304–305.	С. 3.
	Канадський вчений Ж. Дюфрен відносить до негативних наслідків розвитку Інтернету скорочення реального, безпосереднього спілкування людей, розриваючи між їх можливостями і необхідністю освоювати і переробляти колосальні об'єми інформації, інтелектуальну пасивність і поверхневність, повсюдне поширення "соціальної віртуальності", коли уявлення про реальність стає набагато важливішим за неї самої [263]. На думку цього автора, Інтернет ізолює людину, породжує "інтерактивну самотність", фрагментує суспільство, бо багаточисельні віртуальні об'єднання, в які включена людина, не в змозі генерувати і відтворювати повноцінні соціальні зв'язки.	Канадский ученый Ж. Дюфрен относит к числу негативных последствий развития Интернета сокращение реального, непосредственного общения людей, разрыв между их возможностями и необходимостью осваивать и перерабатывать колоссальные объемы информации, интеллектуальную пассивность и поверхностность, повсеместное распространение "социальной виртуальности", когда представление о реальности становится гораздо важнее нее самой [Dufresne 1999]. По мнению этого автора, Интернет изолирует человека, порождает "интерактивное одиночество", фрагментирует общество, ибо многочисленные виртуальные объединения, в которые включен человек, не в состоянии генерировать и воспроизводить полноценные социальные связи.
	С. 305.	С. 3–4.
	Голандський дослідник П. Треанор прогнозує зростання неприязненого ставлення до всесвітньої Мережі (яка здебільшого є американською) з боку окремих держав, що може призвести до її розпаду на багаточисельні національні мережі. Більш радикальним, хоча й менш ймовірним, варіанто розвитку подій П. Треанор вважає перехід низки держав до "постінтерактивної" політики, тобто прийняття ними рішення про відключення від Мережі [201]. В будь-якому випадку формування децентралізованого інформаційного суспільства, а також суперечливий характер процесу глобальної інформатизації породжують реальні та досить серйозні виклики для сучасних держав, ставлячи їх перед необхідністю перегляду основ власної національної ідентичності, ставлення до демократичних інститутів та принципів, до національного суверенітету, безпеки та національних кордонів.	Голландский исследователь П. Треанор прогнозирует рост неприязненного отношения ко всемирной Сети (которая ныне в значительной степени является американской) со стороны отдельных государств, что может привести к распадению ее на множество национальных сетей. Более радикальным (хотя и менее вероятным) вариантом развития событий Треанор считает переход ряда государств к "постинтерактивной" политике, т.е. принятие ими решения отключиться от Сети [Треанор 1998]. В любом случае складывание децентрализованного информационного общества, а также противоречивый характер процесса глобальной информатизации порождают реальные и весьма серьезные вызовы для современных государств, ставя их перед необходимостью пересмотра оснований своей национальной идентичности, отношения к демократическим институтам и принципам, к национальному суверенитету и национальным границам.
15	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Хитров А. Сетевой дневник как способ самоконструирования и самопрезентации и личности в Интернете (на примере Живого Журнала). – Вступительная работа кандидата в члены клуба «Философия online» (Phenomen.ru), 17.12.2005. (https://web.archive.org/web/20060103211551/http://phenomen.ru/forum/index.php?showtopic=164) Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 320–321.	С. 2.
	В першу чергу, це самотворення або самоконструювання, яке часто кваліфікується як унікальні ознаки саме мережевої особистості. Онлайн-ові щоденники слугують, напевно, кращою ілюстрацією цього принципу. Жива, постійно оновлювана, динамічна особистісна історія народжується у нас на очах. Самоописування, що є семіотичною самогенерацією людини, прямо або побічно присутнє в будь-якому мережевому щоденнику. У зв'язку з цим варто відзначити, що дана особистісна модель вже	Самотворение или самоконструирование часто квалифицируются как уникальные признаки именно сетевой личности. Стоит отметить, что данная личностная модель уже была достаточно детально разработана в истории европейской культуры. Речь идет о модели self made man, базис которой можно увидеть в двух культурных программах раннего нового времени – южном – художественном и в северном – религиозном – возрождении. Стихийно самоутверждающийся титанизм Италии и про-

була досить детально розроблена в історії європейської культури. Йдеться про моделі self-made man, базис якої можна побачити в двох культурних програмах раннього Нового часу – південному (художньому) і північному (релігійному) Відродженні. Титанізм Італії і протестантський дух північної Європи об'єднувала ідея індивідуальної відповідальності за свою особистість, усвідомлення її пластичності, можливість поглянути на неї як на проект. Варіаціями на цю тему стала суб'єктоцентрична гносеологія Нового часу. Починаючи з Р. Декарта і закінчуючи Е. Гуссерлем, вона визнавала першою очевидністю безпосередні дані свідомості. Виходячи з них особистість створювала себе, а потім універсум, поміщаючи себе в нього.	тестантский дух северной Европы объединяла идея индивидуальной ответственности за свою личность, осознание ее пластичности, возможность взглянуть на нее как на проект. Вариациями на эту тему стала субъектоцентричная гносеология Нового времени, начиная с Декарта, заканчивая Гуссерлем, признававшая первой очевидностью непосредственные данные сознания. Исходя из них, личность создавала себя, затем универсум, помещая себя в него.
С. 321.	С. 2.
Можливість існування особистості без тіла, закріплення за тілом ролі деякого атавізму в справжньому житті людського існування неодноразово програвалося в культурних традиціях. Традиційний погляд на суб'єкта у філософії Нового часу може слугувати найпереконливішим прикладом. Суб'єкт новоевропейської культури діяв в іпостасі мислячого Я, безтілесного інтелектуального згустка. Введення тіла в теорію пізнання відбувається вперше лише у феноменології Мерло-Понті вже в XX ст. Відсутність тілесності у віртуальному <...> Доказом плагиату є російське слово «интеллектуального», що залишилося в перекладі Девтерова, та неправильний переклад слова «существа», що призвело до маячнї: «в справжньому житті людського існування». Плагіат.	Возможность существования личности без тела, закрепление за телом роли некоего атавизма в подлинной жизни человеческого существа также неоднократно проигрывалось в различных культурных традициях. Традиционный взгляд на субъекта в философии Нового времени может служить самым убедительным примером. Субъект новоевропейской культуры действовал в ипостаси мыслящего Я, бестелесного интеллектуального сгустка. Введение тела в теорию познания происходит, пожалуй, впервые лишь в феноменологии Мерло-Понти, уже в XX веке. Идея множественности личности <...>
С. 324–325.	С. 2–3.
Наступною ідеєю та особливістю існування мережевої особистості (інтермена) є ідея множинності, яка також має багату традицію. У новоевропейській думці першим про ілюзію постійного, єдиного, що безперервно існує, простого і тотожного собі Я заговорив Д. Юм. Він знаходився в явній опозиції до трактування особистості як субстанції і константи, запропонованої раніше Р. Декартом. Модель децентрованої, множинної, несубстанціональної особистості обігравалася і в літературних практиках: наприклад в романтичній грі з двійниками і в літературі потоку свідомості — задовго до Пруста у сучасника Юма, Лоренса Стерна. У мережі Інтернет ідея множинності особистості реалізується через створення віртуальних двійників, або «віртуалів», втілення яких часто зазнає свого роду відчуження і дистанціюється від авторської свідомості, починає змушувати автора наслідувати свій власний логіці. Самоконструювання, безтілесність і множинність – це очевидні доміанти новоевропейської культури, які нагадують про свою актуальну присутність в практиках мережевої комунікації.	Идея множественности личности также имеет богатую традицию. В новоевропейской мысли первым об иллюзии постоянного, единого, непрерывно существующего, простого и тождественного себе Я заговорил Дэвид Юм. Он находился в явной оппозиции к трактовке личности как субстанции и константы, предложенной ранее Декартом. Модель децентрированной, множественной, текущей и несубстанциональной личности обыгрывалась и в литературных практиках: например, в романтической игре с двойниками и в литературе потока сознания – задолго до Пруста у современника Юма, Лоренса Стерна. Самоконструирование, бестелесность и множественность – очевидные доминанты новоевропейской культуры – напоминают о своем актуальном присутствии в практиках сетевой коммуникации, в том числе и в ведении сетевого дневника.
С. 325.	С. 3.
Сутність ведення мережевого щоденника, на основі якого можна досліджувати особистість, не зводиться до залишення в ньому записів. Дерево можливих дій мережевих агентів має безліч гілок. Процедури постингу, коментування, включення або виключення інших користувачів в «друзі», читання, використання візуальних засобів, робота над	Нам представляется, что сущность ведения сетевого дневника не сводится к оставлению в нем записей. Дерево возможных действий сетевых агентов имеет множество ветвей. Процедуры постинга, комментирования, включения или исключения других пользователей в друзья, чтение, применение визуальных средств, работа над оформ-

оформлением щоденника, участь в житті співтовариств, їх організація тощо говорить про те, що вести мережевий щоденник – означає бути в ньому та діяти в ньому. Перераховані операції складають структуру повноцінного життя мережевої особистості всередині блогу. Наприклад, в “Живому журналі” модусами активного віртуального життя виступають виставлення фотографій, використання деяких елементів мови html, зміна “юзерпиків”, вибудовування гіпертекстових полів, використання мережевого жаргону. Тема мережевої мови заслуговує на окремий розгляд, їй присвячене велика кількість публікацій [38,183]. Девтеров переписав чужий текст, використавши покликання на джерела, вказані Хитровим. Плагіат.	лением дневника, участие в жизни сообществ, организация их и много другое говорит о том, что вести сетевой дневник значит пребывать в нем и действовать в нем. Перечисленные операции составляют структуру полноценной жизни сетевой личности внутри блога. В Живом Журнале модусами активной виртуальной жизни выступают вывешивание фотографий, использование некоторых элементарных элементов языка html, смена «юзерпиков», выстраивание гипертекстовых полей, использование сетевого жаргона. Тема сетевого языка заслуживает отдельного рассмотрения, ей посвящено большое количество публикаций . Наприкінці публікації Хитров наводить список літератури, в якому вказані джерела, які собі в дисертацію взяв Девтеров як покликання №38 та №183.
С. 325–326.	С. 3.
Автором мережевого щоденника керує свого роду азарт від усвідомлення своєї експансивності. Щось подібне до інстинкту захвату нових територій. Автор отримує позитивний зворотний зв'язок, коли розуміє, наскільки пластичний матеріал, з яким він працює. Кажучи метафорично, віртуальний простір легко приймає обриси його віртуального тіла. Пластичність цього світу дозволяє будь-якому користувачеві без зусиль залишити свій слід. Користувач може за п'ять хвилин створити свій акаунт в мережевому щоденнику, за десять хвилин може побудувати за шаблоном домашню сторінку, ініціювати дискусію у форумі, яку підхопить маса інших користувачів знову ж таки в гранично короткий проміжок часу. Автор може відмовитися від тотожності своєї особистості і втрутитися в цю дискусію від імені іншого. Його поява в мережі не залишиться непоміченою. Він буде проіндексований пошуковими машинами, знайдений друзями, ворогами або, за відсутністю таких, принаймні, може виявитися атакований спамерами. Написання ж чого-небудь в мережевому щоденнику цей відгук гарантує. Власне існування користувача неминуче буде доведено. Вислів в мережевому щоденнику – це варіант <i>coqito</i>. Відмінність віртуального <i>coqito</i> від декартівського полягає в тому, що в першому випадку доводити власне існування доводиться не собі, а іншим. Метафізичний сенс доповнюється тут сенсом психологічним або навіть швидше психотерапевтичним. Визнання існування є в той же час визнанням значущості. Доказом плагіату є слово з помилкою «територий», що залишилося в перекладі Девтерова. Плагіат.	Автором сетевого дневника движет своего рода азарт от осознания своей экспансивности. Что-то вроде инстинкта захвата новых территорий. Автор получает положительную обратную связь, когда понимает, насколько пластичен материал, с которым он работает. Говоря метафорически, виртуальное пространство легко принимает очертания его виртуального тела. Пластичность этого мира позволяет любому пользователю без труда оставить свой след. Пользователь может за пять минут создать свой аккаунт в сетевом дневнике, за десять может построить по шаблону свою домашнюю страницу, инициировать дискуссию в форуме, которую подхватят масса других пользователей опять же в предельно короткое время. Автор может оказаться от тождества своей личности и вмешаться в эту дискуссию от другого лица. Его появление в сети не останется незамеченным. Он будет проиндексирован поисковыми машинами, найден друзьями, врагами, или, за отсутствием таковых, по крайней мере, может оказаться атакованным спамерами. Написание же чего-либо в сетевом дневнике этот отклик гарантирует. Собственное существование пользователя неизбежно будет доказано! Высказывание в сетевом дневнике – это вариант <i>coqito</i>. Отличие виртуального <i>coqito</i> от декартовского состоит в том, что в первом случае доказывать собственное существование приходится не себе, а другим. Метафизический смысл дополняется тут смыслом психологическим или даже скорее психотерапевтическим. Признание существования является в то же время признанием значимости .
С. 326.	С. 4.
У мережевому щоденнику ситуація неоднорідності мережевої особистості від самого початку. Віртуальна особистість багатоструктурна, оскільки включає інших користувачів. Її віртуальні маніфестації можуть бути викликані прямо або безпосередньо діями інших користувачів. В такому разі неможливо говорити про першопричини, взаємодії із зворотним зв'язком ускладнюються і розростаються в запутану мережу прямого і непрямого взаємовпливу. Віртуальна особистість може втратити свою хоч і умовну, але все таки спочатку властиву їй самостійність. Її мотивація, що витікає	В сетевом дневнике ситуация неоднородности сетевой личности изначально. Виртуальная личность многоструктурна, включает в себя других пользователей. Ее виртуальные манифестации могут быть вызваны прямо или непосредственно действиями других пользователей. В таком случае невозможно говорить о первопричинах, взаимодействия с обратной связью усложняются и разрастаются в запутанную сеть прямых и косвенных взаимовлияний. Виртуальная личность может потерять свою пусть условную, но все же изначально присущую ей самостийность. Ее мотивация, исхо-

	спочатку з неї самої, може виявитися відчуженою майже насильницько або делегованою добровольно іншим агентам віртуального поля. Інтермен може будуватися як відповідь на дії інших користувачів, бути їх антитезисом. Під час перекладу російського тексту Девтеров не зміг перекласти слово «изначальна», унаслідок чого утворилося безглузде речення: «У мережевому щоденнику ситуація неоднорідності мережевої особистості від самого початку». Також залишилося російське слово «добровольно». Іще слово з орфографічною помилкою – «вїті-каює». Плагіат.	дѣющая изначально из нее самой может оказаться отчужденной, почти насильственно, или делегированной добровольно другим агентам виртуального поля. Личность может строится как ответ на действия других пользователей, быть их антитезисом.
	С. 326–327.	С. 4.
	Інша перспектива розвитку віртуального агента полягає в розширенні його змісту, в переростанні простору одного користувача в співтовариство. Це відбувається зазвичай, коли запис, залишений автором, обростає сотнями коментарів, багато хто з яких ініціює свої власні тематичні гілки, не пов'язані вже з первинною, домінантною темою, заданою автором. Дискусія не піддається контролю, вона відбувається на території автора, але за змістом є свого роду інтервенцією.	Другая перспектива развития виртуального агента состоит в расширении его содержания, в перерастании пространства одного пользователя в сообщество. Это происходит обычно, когда запись, оставленная автором, обрастает сотнями комментариев, многие из которых инициируют свои собственные тематические ветви, не связанные уже с первоначальной, доминантной темой, заданной автором. Дискуссия не поддается контролю, она происходит на территории автора, но по содержанию является своего рода интервенцией.
	С. 327.	С. 4.
	Варто зазначити, що автора, який пише в мережевому щоденнику, цікавить відгук, отриманий від віддаленого співбесідника. Причому той факт, що багато користувачів залишають свої глибоко особисті записи в загальному доступі, говорить на користь цього твердження. Їх цікавить відгук не лише знайомих їм людей, але й відгук іншої, невідомої свідомості. Інша свідомість вартісна тим, що вона робить мою власну свідомість іншою по відношенню до мене. Інший відчужує мене від мене, розширює, дає мені насолодитися моєю власною глибиною і непередбачуваністю, так зване "конструювання публічності заради таємного підглядання за собою" [85]. А потім повертає мене мені – вже перетвореного мені здивованому.	Автора, пишущего в сетевом дневнике, интересует отклик, который он может получить от удаленного, если перефразировать Мандельштама, собеседника. Причем тот факт, что многие пользователи оставляют свои глубоко личные записи в общем доступе, говорит в пользу этого утверждения. Их интересует отклик не только знакомых им людей, но и отклик другого, неизвестного сознания. Другое сознание ценно тем, что оно делает мое собственное сознание другим по отношению ко мне. Другой отчуждает меня от меня, расслаивает, дает мне насладиться моей собственной глубиной и непредсказуемостью. А потом возвращает меня мне, уже преображенного мне удивленному. Как пронизательно замечает О. Мандельштам <...>
	С. 327.	С. 4–5.
	Підсумовуючи вищезазначене, ми можемо сказати, що особистість інтермена, не просто діалогічна, але автодіалогічна. Мережева особистість неможлива без іншої такої ж мережевої особистості. Автор мережевого щоденника звертається до себе, до Іншого і до себе як до Іншого. Інші фундаментальні характеристики мережевої особистості (самотворення, безтілесність, зредукована до семиотичних маніфестацій, множинність) не знаходяться в прямій залежності від властивостей віртуального простору. Ці характеристики неодноразово виникали в полі європейської культури, задовго до появи електронних засобів мережевої комунікації. Але середовище мережевого щоденника, який веде інтермен, дає лише нову можливість об'єктивувати домінанти новоевропейської особистісної моделі.	Таким образом, подводя итоги, мы можем сказать, что личность, конструируемая пользователем сетевого дневника, не просто диалогична, но и автодиалогична. Сетевая личность невозможна без другой сетевой личности. Автор сетевого дневника обращается к себе, к Другому и к себе как Другому. Другие фундаментальные характеристики сетевой личности (самотворение, бестелесность, редуцированность к семиотическим манифестациям, множественность) не находятся в прямой зависимости от свойств виртуального пространства. Эти характеристики неоднократно обыгрывались в поле европейской культуры, задолго до появления электронных средств сетевой коммуникации. Среда сетевого дневника дает лишь новую возможность объективировать доминанты новоевропейской личностной модели.
16	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintel.ua/searchdoc/0513U000053/)	Логутова М. А. Теоретико-методологические основания социальной коммуникации. – Автореферат дисс. ... канд. философских наук. – Новосибирск, 2005.

		https://www.disscat.com/content/teoretiko-metodologicheskie-osnovaniya-sotsialnoi-kommunikatsii)
	С. 249.	С. 15.
	В даному контексті варто розглянути та дати характеристику явищу соціальної комунікації, яка є провідним каналом зв'язку у кіберпросторі. Отже, соціальна комунікація в ході свого здійснення вирішує наступні основні завдання: 1) інтеграція окремих індивідів в соціальні групи і спільноти, а останніх – в єдину і цілісну систему суспільства; 2) внутрішня диференціація суспільства, складових його груп, спільнот, соціальних організацій та інститутів; 3) відділення та відособлення суспільства і різних груп, спільнот один від одного в процесі їх спілкування і взаємодії, що призводить до глибшого усвідомлення ними своєї специфіки, до ефективнішого виконання властивих їм функцій; 4) створення передумов і основних компонентів для підготовки, прийняття та здійснення управлінського рішення.	Социальная коммуникация в ходе своего осуществления решает следующие основные задачи: 1) интеграция отдельных индивидов в социальные группы и общности, а последних - в единую и целостную систему общества; 2) внутренняя дифференциация общества, составляющих его групп, общностей, социальных организаций и институтов; 3) отделение и обособление общества и различных групп, общностей друг от друга в процессе их общения и взаимодействия, что приводит к более глубокому осознанию ими своей специфики, к более эффективному выполнению присущих им функций; 4) создание предпосылок и основных компонентов для подготовки, принятия и осуществления управленческого решения.
	С. 263.	С. 17.
	Різні види інформації функціонують у відповідній системі соціальної комунікації, що відображає відмінності соціальних груп в суспільстві та забезпечує групам пересування по різних поверхах суспільної структури. Соціальна мобільність передбачає не лише вертикальний, але і горизонтальний напрямок переміщення.	Различные виды информации функционируют в соответствующей системе социальной коммуникации, отражающей различия социальных групп в обществе и обеспечивающей группам передвижение по разным этапам общественной структуры. Социальная мобильность предполагает не только вертикальное, но и горизонтальное направление перемещений.
	С. 266.	С. 17–18.
	Ще одним важливим аспектом є соціальна адаптація. Прагнення людини змінити суспільство відповідно до своїх уявлень про найбільш сприятливе місце існування по суті є проявом однієї із сторін соціальної адаптації. Інша полягає в пристосуванні самого індивіда до соціального середовища. Встановлено, що ефективним засобом здійснення процесу соціальної адаптації є інформація, а соціальна комунікація відіграє важливу роль при визначенні критеріїв адаптації. Її результат залежить від часу проходження інформації з моменту вступу до вироблення ефективної стратегії адаптації, продуктивній діяльності на основі адаптивної стратегії та ефективної інфоваємодії на базі створення власного адаптивно-інформаційного простору. Очевидне використання машинного перекладу з російської призвело до стилістичної помилки: вислів «с момента поступления до» слід було перекласти як «з моменту надходження до», а не «з моменту вступу до». Плагіат.	Стремление человека изменить общество в соответствии со своими представлениями о наиболее благоприятной среде обитания по существу является проявлением одной из сторон социальной адаптации. Эффективным средством осуществления процесса социальной адаптации является информация, а социальная коммуникация играет важную роль при определении критериев адаптации. Ее результат зависит от: времени прохождения информации с момента поступления до выработки эффективной стратегии адаптации, продуктивной деятельности на основе адаптивной стратегии и эффективного инфовазимодействия на базе создания собственного адаптивно-информационного пространства.
	С. 267.	С. 18.
	Таким чином, спосіб організації системи соціальної комунікації з необхідністю вимагає відповідних йому соціальних стосунків, які постають як статусно-рольовий, соціальний аспект багаточисельних інфоваємодій.	Таким образом, способ организации системы социальной коммуникации с необходимостью требует соответствующих ему социальных отношений, которые выстраиваются как статусно-ролевые, социальный аспект многочисленных инфовазимодействий.

	С. 334.	С. 16.
	Будь-яка доцільна діяльність пов'язана з пошуком, селекцією, споживанням та використанням інформації в процесі соціальної комунікації.	Теоретико-методологическим основанием анализа служит утверждение о том, что любая целесообразная деятельность связана с инфопроцессом, с поиском, селекцией, потреблением и использованием информации в процессе социальной коммуникации.
17	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Марков Б. В. Проблема человека в эпоху масс-медиа // В кн.: Перспективы человека в глобализирующемся мире / Под ред. Парцвания В. В. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2003, с. 62–84 // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. – 19.11.2007 (https://web.archive.org/web/20210124060959/https://gtmarket.ru/library/articles/1785) Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 20.	С. 5.
	У нашу мультикультурну епоху різноманіття людського допускається не стільки біологією і психологією, бо останні добилися визнання сконструйованого ними типу людини як “нормальної”, скільки етнологією. Людина володіє набором загальних біологічних констант, а також розумом і здібностями до мови і спілкування. Проте, при цьому люди розрізняються залежно від етнічної, національної, культурної і конфесійної приналежності. Крім того, вони виробляють різні системи ідей і цінностей, живуть в різних умовах, досягають певного рівня цивілізації і комфорту, задовольняються тією або іншою формою свободи тощо. Цим пояснюються не лише відмінності, але й конфлікти людей.	В нашу мультикультуралистскую эпоху многообразие человеческого допускается не столько биологией и психологией, ибо последние добились признания сконструированного ими типа человека как «нормального», сколько этнологией. Человек обладает набором общих биологических констант, а также разумом и способностями к речи и общению. Однако при этом люди различаются в зависимости от этнической, национальной, культурной и конфессиональной принадлежности. Кроме того они вырабатывают различные системы идей и ценностей, живут в различных условиях, достигают определённого уровня цивилизации и комфорта, удовлетворяются той или иной формой свободы и так далее. Этим объясняются не только различия, но и конфликты людей.
18	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Дубровский Д. И. О классических подходах к проблеме сознания. Актуальные аспекты // Философские науки – 2008, №12, с. 132–140. (https://web.archive.org/web/20200709215750/https://www.phisici.info/jour/article/download/1381/1315)
	С. 24.	С. 134–135.
	Згідно дуалізму існують дві субстанції: духовна і матеріальна. Не дивлячись на їх абсолютну протилежність, вони здатні впливати одна на одну. Оскільки це логічно не виводиться з основного положення дуалізму, маємо тут ще один постулат, який часто використовується неявно. Але без нього концепція дуалізму взагалі втрачає сенс. З ним же вона виходить теоретично неекономічною і двозначною в своєму підґрунті, що призводить до протиріччя та невизначеності при розгляді різних аспектів проблеми свідомості. Це показано ще І. Кантом, а в минулому столітті Е. Гуссерлем і Л. Вітгенштайном, для яких критика Декарта була істотним пунктом розвитку власних концепцій; після них же – діячами так званої “антикартезіанської революції”, починаючи з Г. Райла, а потім і багатьма представниками аналітичної філософії [54,41,166]. Проте ця “революція”, висувуючи раціональні критичні аргументи проти дуалізму (з позицій логічного біхевіоризму, фізикалізму і неопрагматизму) в той же час перекреслює феноменологічний аспект вчення Р. Декарта і все те цінне в ньому, що зберігає значення для сучасних розробок проблеми свідомості.	2. Дуализм. Существуют две субстанции: духовная и материальная. Несмотря на их абсолютную противоположность, они, оказывается, способны воздействовать друг на друга. Поскольку это логически невыводимо из основного положения дуализма, мы имеем тут еще один скрытый постулат, используемый зачастую неявно. Но без него концепция дуализма вообще теряет смысл. С ним же она получается теоретически неэкономной и двусмысленной в самом своем основании, что влечет противоречия, неопределенности, концептуальные нестыковки при рассмотрении различных аспектов проблемы сознания. Это показано еще Кантом, а в прошлом веке Гуссерлем и Витгенштейном, для которых критика Декарта была существенным пунктом развития собственных концепций; после них же — деятелями так называемой антикартезианской революции, начиная с Г. Райла и затем многими представителями аналитической философии. Однако эта «революция», выдвигая рациональные критические аргументы против дуализма (с позиций логического бихевиоризма, физикализма и неопрагматизма) вместе с тем перечеркивает феноменологический аспект учения Декарта и все, что сохраняет значение для совре-

		менных разработок проблемы сознания.
	С. 24.	С. 135.
	Постулати дуалізму розраховані на подолання фундаментальної проблеми, що виникає при поясненні зв'язку свідомості з організмом, мозком, діяльністю людини, з матеріальними процесами. Цей зв'язок емпірично очевидний. Але як пояснити, наприклад, той факт, що думка, якій не можна приписувати фізичні властивості, викликає тілесні зміни? Тут в наявності "провал в поясненні" (як виражаються в аналітичній філософії).	Постулаты дуализма рассчитаны на преодоление фундаментальной трудности, возникающей при объяснении связи сознания с организмом, мозгом, деятельностью человека, с материальными процессами. Эта связь эмпирически очевидна. Но как объяснить, например, тот факт, что мысль, которой нельзя приписывать физические свойства, вызывает телесные изменения? Здесь налицо «провал в объяснении» (как выражаются в аналитической философии).
	С. 25.	С. 135.
	Якщо ж беззаперечно приймати постулати дуалізму, то вказана проблема відразу долається. Є готове і досить зручне пояснювальне кліше для всіх питань такого роду. Не випадково, видатні нейрофізіологи ХХ століття, що вивчали механізми мозкової психічної діяльності, знамениті Нобелівські лауреати Ч. С. Шеррінгтон, Дж. Екклз, Р. Сперрі, У. Пенфілд займали і відстоювали позицію картезіанського дуалізму. Слід зазначити той факт, що в останні десятиліття популярність теорії дуалізму помітно зросла. Це – багато в чому реакція на "антикартезіанську революцію" і засилля редукціоністських концепцій свідомості в англomовній філософії. Характерно, що багато її представників розширюють поняття дуалізму, включають в нього не лише субстанціальний дуалізм (картезіанського типу), але й так званий "концептуальний дуалізм", тобто позицію, що визнає необхідність "ментального словника", принципову відмінність понять, що описують феномени свідомості від фізикалістської мови.	Если же вы принимаете постулаты дуализма, то указанная трудность сразу преодолевается. У вас есть «готовое» и весьма «удобное» объяснительное клише для всех вопросов такого рода. Не случайно выдающиеся нейрофизиологи XX в., изучавшие мозговые механизмы психической деятельности, знаменитые Нобелевские лауреаты Ч. Шеррингтон, Дж. Екклз, Р. Сперри, У. Пенфилд занимали и отстаивали позицию картезианского дуализма (в конце жизни, правда, первооткрыватель функциональной асимметрии мозга Р. Сперри перешел на позицию эмерджентистского материализма, о котором еще будет речь). Следует отметить тот факт, что в последние десятилетия акции дуализма заметно возросли¹. Это — во многом реакция на «антикартезианскую революцию» и засилье редукционистских концепций сознания в англоязычной философии. Характерно, что многие ее представители расширяют понятие дуализма, включают в него не только субстанциальный дуализм (картезианского типа), но и так называемый концептуальный дуализм, т.е. позицию, признающую необходимость «ментального словаря», принципиальное отличие понятий, описывающих феномены сознания от физикалистского языка. Подобное «удвоение» дуализма заведомо несостоятельно (что я пытался показать в ходе критического анализа концепции Дж. Сёрла²).
	С. 26–27.	С. 134.
	Метафізичний постулат, що лежить в основі концепції об'єктивного ідеалізму, носить світоглядний характер і не піддається чіткому логічному спростуванню (хоча проти нього і можуть бути висунуті багаточисельні емпіричні і теоретичні аргументи). Світобудова, що ґрунтується на ньому є привабливою для великої кількості людей, оскільки воно має моністичний характер, допомагає долати невизначеність смисложиттєвих ситуацій, відчуття власної нікчемності, невлаштованості і "занедбаності" в світі, страх смерті (сподіваючись на безсмертя душі), "легке" залучення до Абсолюту.	Метафизический постулат, лежащий в основе концепции объективного идеализма, носит мировоззренческий характер и не поддается четкому логическому опровержению (хотя против него и могут быть выдвинуты многочисленные эмпирические и теоретические аргументы). Опирающееся на него миропостроение привлекательно для огромного числа людей, поскольку оно имеет монистический характер, помогает преодолевать вопиющую неопределенность смысловых ситуаций, чувство собственного ничтожества, неустроенности и «заброшенности» в мире, страх смерти (в надежде на бессмертие души), «легкое» приобщение к Абсолюту.
	С. 27.	С. 134.
	В той же час, вказаний постулат виражає в синтетичному і гіпостазированому вигляді ряд істотних і, багато в чому, загадкових рис суб'єктивної реальності, особливо процесів мислення: здатність звертатися до ідей високої міри спільності і абстракції, оперувати ними, як би незалежно від емпіричної реальності (у логіці, математиці, філософії); активність свідомості, необмежені дії думки у формі мрії	Вместе с тем указанный постулат выражает в синтетическом и гипостазированном виде ряд существенных и во многом загадочных черт нашей субъективной реальности, особенно процессов мышления: способность восходить к идеям высокой степени общности и абстракции, оперировать ими как бы независимо от эмпирической реальности (в логике, математике, философии); активность

та уяви (всупереч дійсності), феномени цілепокладання, свободи волі, сили волі і етичного самопримушення. Завдяки машинному перекладу Девтеров отримав нове слово «гіпостазірованому». Плагіат.	сознания, неограниченные «действия» мысли в форме мечты и воображения (вопреки текущей действительности), феномены целеполагания, силы воли и нравственного самопринуждения. Эти вопросы продолжают оставаться крайне актуальными в современных разработках проблемы сознания.
С. 27.	С. 137.
Вихідний постулат матеріалізму також носить метафізичний характер. Він протиставляється постулату об'єктивного ідеалізму. Але тут існує деяка невизначеність (властива, до речі, і постулатам дуалізму). Вона пов'язана з тим, що згідно об'єктивного ідеалізму свідомість (дух) теж визначається як всеосяжна об'єктивна реальність. Потрібне розрізнення, без якого якраз і виникає невизначеність. Це розрізнення багато в чому інтуїтивно спирається на буденне знання. «Матеріальне» пов'язується з речовим, фізичним, просторовим (зовнішнім предметом, променем світла, звуком і тому подібне), а «Духовне» - з безтілесним, невагомим «змістом», подібним до нашої думки, але лише відокремленої від людей і зведеної в Абсолют. Людині важко придумати, уявити яку-небудь підставу для вказаного розрізнення, не посиляючись на подібних добре знайомі нам реалії. Виходить, що розрізнення між «Абсолютним Духом» і «Абсолютною Матерією» так чи інакше корениться в нашому буденному досвіді.	Исходный постулат материализма также носит метафизический характер. Он противопоставляется постулату объективного идеализма. Но здесь существует некоторая неопределенность (присущая, кстати, в этом отношении и постулатам дуализма). Она связана с тем, что, согласно объективному идеализму, сознание (дух) тоже определяется как всеобъемлющая объективная реальность. Требуется различение, без которого как раз и возникает неопределенность. Это различение во многом интуитивно, опирается на обыденное знание (как в известном примере Канта: одно дело, серебряный талер в руках, другое — только в ваших мыслях). «Материальное» связывается с вещественным, физическим, пространственным (внешним предметом, лучом света, звуком и т.п.), а «Духовное» — с бестелесным, невесомым «содержанием», подобным нашей мысли, но только отделенной от людей и возведенной в Абсолют. Согласитесь, что трудно придумать, представить какое-либо основание для указанного различения, не ссылаясь на подобные хорошо знакомые нам реалии. Выходит, различение между «Абсолютным Духом» и «Абсолютной Материей» так или иначе коренится в нашем обыденном опыте, имеет эмпирические основания.
С. 28.	С. 137.
Вказана невизначеність в постулаті матеріалізму досить істотна. Якщо врахувати, що об'єктивний ідеалізм здатен інтерпретувати зовнішні предмети і всі фізичні явища як «інобуття Духу», то тоді виникає сумнів в альтернативності так званого основного питання філософії: «Що є первинним? Матерія чи свідомість?».	Указанная неопределенность в постулате материализма весьма существенна. Если учесть, что объективный идеализм способен интерпретировать внешние предметы и все физические явления в качестве «инобытия Духа», то тогда возникает сомнение в альтернативности так называемого основного вопроса философии: «Что первично? Материя или сознание?». Можно, конечно, оставить в стороне эту формулировку Ф. Энгельса, которая почиталась краеугольным камнем в советской философии. Но от этого нам не станет легче.
С. 28.	С. 137.
Матеріалістів може в якійсь мірі втішати те, що подібні і не менші невизначеності властиві також постулатам останніх класичних філософських напрямів. Ця обставина відображає обмеженість людського розуму, проблематичність наших філософських світобудов. Звідси, власне, і неминучість метафізичних тверджень, що представляють компенсаторний механізм нашого теоретичного мислення перед обличчям нескінченності.	Материалистов может в какой-то мере утешать то, что подобные и не меньшие неопределенности присущи и постулатам остальных классических философских направлений. Это обстоятельство отражает ограниченность человеческого разума, проблематичность наших философских миропостроей. Отсюда, собственно, и неизбежность метафизических утверждений, представляющих компенсаторный механизм нашего теоретического мышления перед лицом бесконечности.
С. 28.	С. 137–138.
Вказану невизначеність намагаються зняти, додаючи, що матеріальні об'єкти існують поза свідомістю і незалежно від нього. Тим самим підкреслюють, що матерія є об'єктивною реальністю, відмінною від свідомості, що остання не є об'єктивною реальністю і повинна вважатися, отже, як суб'єктивна реальність. Такий поворот думки дає	Указанную неопределенность пытаются снять, добавляя, что материальные объекты существуют вне сознания и независимо от него. Тем самым подчеркивают, что материя представляет собой объективную реальность, отличную от сознания, что последнее не является объективной реальностью и должно полагаться, следовательно, в каче-

	певні підстави для протистояння об'єктивному ідеалізму, для матеріалістичного осмислення свідомості. Проте, пояснення свідомості залишається найважчим теоретичним завданням для матеріалістичної філософії. Свідомість визначається як продукт розвитку матерії, що досить логічно, знаходить наукові підтвердження. Але як вона пов'язана з матерією, якщо вона не може бути назване об'єктивною реальністю? В цьому випадку постає дилема: 1) або свідомість все ж визначається як матеріальний процес, і тоді вона втрачає свою специфіку, якість суб'єктивної реальності; 2) або вона зберігає цю якість, і тоді її важко поєднати з матеріальними процесами.	стве субъективной реальности. Такой оборот мысли дает определенные основания для противостояния объективному идеализму, для материалистического осмысления сознания. Однако объяснение сознания остается самой трудной теоретической задачей для материалистической философии. Сознание определяется как продукт развития материи, что весьма логично и подтверждается наукой. Но как оно связано с материей, если оно не может быть названо объективной реальностью? Здесь стоит дилемма: 1) либо сознание все же определяется как материальный процесс, и тогда оно утрачивает свою специфику, качество субъективной реальности; 2) либо оно сохраняет это качество, и тогда его трудно соединить с материальными процессами.
19	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintel.ua/searchdoc/0513U000053/)	Зинчук А. Третья рука человечества // Театральная жизнь, 1998, №5-6. https://web.archive.org/web/20010311071252/http://www.theatre.spb.ru/newdrama/about/tr_ruka.htm Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 33–34.	С. 1.
	Найбільш вражаючим досягненням нової інформаційної технології, безумовно, є можливість для людини, що попала у віртуальний світ, не лише спостерігати і переживати, але й діяти самостійно. Власне кажучи, людина і раніше могла досить легко потрапити в світ віртуальної реальності, наприклад, занурюючись в споглядання картини, кінофільму або просто, захоплено поглинаючи книгу. Проте, у всіх подібних випадках активність людини була обмежена її позицією глядача, читача або слухача, і вона сама не могла включитися в дію як активний персонаж. Абсолютно інші можливості надають системи віртуальної реальності: самому включитися в дію, причому не лише в умовному просторі і світі, але й начебто реальних, з точки зору сприйняття людини. Все це і зумовило бум потреб на нові інформаційні технології і, відповідно, швидкий їх розвиток. Розглянемо основні області впровадження технології віртуальної реальності.	Строго говоря, человек и раньше имел возможность погружаться в виртуальные реальности, например, созерцая живописные полотна, просматривая кинофильмы или читая книгу. Однако в этих случаях его активность была ограничена позицией зрителя или читателя, а сам он не мог активно включиться в действие. Поразительные возможности предоставили человеку информационные технологии: теперь он сам с легкостью включается в действие, причем не только в условном пространстве, но и во вполне реальном, во всяком случае, с точки зрения его восприятия. Видимо это и создало бум потребностей на новые информационные технологии и фантастически быстрое их развитие. Хотя, все это, очевидно, вызвано еще и тем обстоятельством, что постепенно человек создал вокруг себя мир, в котором сам он, строго говоря, жить не хочет. Обычно, говоря о новых компьютерных технологиях, называют несколько областей использования технологий виртуальной реальности.
	С. 34.	С. 1.
	1) Перша область отримала у дослідників назву "Симуляція реальності". Йдеться про розробку програм і технологій повноцінної імітації різних дій або форм поведінки (життєдіяльності), зовні, психологічно для людини нічим не що відрізняються від відповідних реальних дій або ситуацій. Відомо, що першими розробниками в цій галузі були військові, які створювали імітації бойових подій, а також тренажери для швидкого навчання ведення бою в ситуаціях, що створювали такі імітації. Машинний переклад, що використав Девтеров, призвів до виникнення неправильної фрази «для людини нічим не що відрізняються від». Плагіат.	Первая - "симуляция реальности". Это полноценная имитация различных действий или форм поведения человека психологически для человека ничем не отличающихся от соответствующих реальных действий или ситуаций. Например, имитация боевых событий и действий, тренажеры для быстрого обучения ведения боя в соответствующих ситуациях и т. д.
	С. 34.	С. 1.
	2) Створення умовної віртуальної реальності. Зовсім необов'язково намагатися строго моделювати реальний світ і відчуття людини в ньому, аби ефективно вирішувати багато завдань. Ця обста-	Вторая - "условная виртуальная реальность". Как правило, менее точная имитация действительности. Например, телевизионное изображение реального человека может комбинироваться с ком-

	вина підказала дослідникам інше рішення – створити віртуальні світи, які б по відношенню до світу звичайного виступали як схеми або моделі. Подібні віртуальні реальності можна назвати “умовними”. Хоча умовні віртуальні реальності і моделюють певні ситуації або дії (процеси), зовсім не потрібно, аби події в них були схожі на ті, що людина переживає і проживає в модельованих реальностях.	п'ютерной картинкой среды, и все это проецироваться на большой экран. Это технология используется в медицине и психотехнике для воссоздания ситуаций, которые привели пациента к тем или иным психическим травмам.
	С. 34.	С. 1.
	3) Прожективні віртуальні реальності. До цього класу віртуальних реальностей відносяться всі реальності, що створені або спроектовані, виходячи з деяких ідей. Це можуть бути прості фантазії або, навпроти, ідеї, засновані на певних знаннях або теоріях. Важливе не те , аби віртуальна реальність нагадувала собою світ і реальні переживання людини в ньому, а щоб відповідні ідеї були втілені повноцінно і людина опинилася в світі, який відповідає цим ідеям, яким би дивним він не був .	Третья - "прожективные виртуальные реальности". К этому классу виртуальных реальностей относятся все реальности, которые спроектированы исходя из некоторых идей. Это могут быть просто фантазии или напротив, идеи, основанные на определенных знаниях или теориях. В таких моделях важно то, чтобы человек оказался в мире, отвечающем этим идеям, каким бы странным он ему не казался .
	С. 35.	С. 1.
	4) Пограничні віртуальні реальності. Як правило, ці реальності є поєднанням звичайної реальності з віртуальною. Їх створення дозволяє “розширювати” свідомість фахівця, озброюючи його баченням і знаннями, якими він актуально тут і зараз не може володіти.	Четвертая - "пограничные виртуальные реальности". Эти модели представляют собой сочетание обычной реальности с виртуальной . Например, компьютерные томографы и ультразвуковые сканеры показывают врачам объемные изображения внутренних органов в любом нужном ракурсе, условный цвет несет дополнительную информацию.
20	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/)	Вторая Всероссийская научно-методическая конференция "Интернет и современное общество" (1999). Аннотационный отчет об итогах конференции (2000). (http://imsconference99.spbu.ru/) Нумерація сторінок – за збереженням файлом pdf.
	С. 332.	С. 2.
	Трансформація людської діяльності під впливом використання Інтернет впливає не лише на окремі психічні процеси, але й на всю психіку в цілому, в тому числі і мотиваційно-особистісну сферу. При цьому вплив Інтернету на людину може відбуватися не лише при безпосередньому використанні інформаційних технологій в повсякденному житті, але й тоді, коли суб'єкт, не маючи безпосереднього виходу в Мережу, випробовує на собі вплив новітніх технологій (наприклад, при перегляді фільмів, створених за допомогою комп'ютерної графіки).	На конференції прозвучало, що трансформація діяльності под влиянием использования Интернета затрагивает не только отдельные психические процессы, но и всю психику в целом, в том числе и мотивационно-личностную сферу. При этом влияние Интернета на личность может происходить не только при непосредственном использовании информационных технологий в повседневной жизни, но и в тогда, когда субъект, не имея непосредственного выхода в сеть, испытывает на себе влияние новых технологий (например, при просмотре фильмов, созданных с помощью компьютерной графики).
	С. 351.	С. 2.
	(Висновки до V розділу) Трансформація людської діяльності під впливом використання Інтернет впливає не лише на окремі психічні процеси, але й на всю психіку в цілому, в тому числі і мотиваційно-особистісну сферу. При цьому вплив Інтернету на людину може відбуватися не лише при безпосередньому використанні інформаційних технологій в повсякденному житті, але й тоді, коли суб'єкт, не маючи безпосереднього виходу в Мережу, випробовує на собі вплив новітніх технологій (наприклад, при перегляді фільмів, створених за допомогою комп'ютерної графіки).	На конференції прозвучало, що трансформація діяльності под влиянием использования Интернета затрагивает не только отдельные психические процессы, но и всю психику в целом, в том числе и мотивационно-личностную сферу. При этом влияние Интернета на личность может происходить не только при непосредственном использовании информационных технологий в повседневной жизни, но и в тогда, когда субъект, не имея непосредственного выхода в сеть, испытывает на себе влияние новых технологий (например, при просмотре фильмов, созданных с помощью компьютерной графики).
	С. 360–361.	С. 2.
	(ВИСНОВКИ)	На конференції прозвучало, що трансформа-

	12. <...> Трансформація людської діяльності під впливом використання Інтернет впливає не лише на окремі психічні процеси, але й на всю психіку в цілому, в тому числі і мотиваційно-особистісну сферу. При цьому вплив Інтернету на людину може відбуватися не лише при безпосередньому використанні інформаційних технологій в повсякденному житті і роботі, але й тоді, коли суб'єкт, не маючи постійного виходу в Мережу, випробовує на собі вплив новітніх технологій (наприклад, при перегляді фільмів, створених за допомогою засобів комп'ютерної графіки). Девтеров уже втретє повторює той самий фрагмент, перекладений з російського звіту про проведену в 1999 р. конференцію, але тут чомусь вирішив додати слова «і роботі», ніби життя людини – окремо, а робота – окремо, тобто нібито робота не стосується життя людини. Плагіат.	ция деятельности под влиянием использования Интернета затрагивает не только отдельные психические процессы, но и всю психику в целом, в том числе и мотивационно-личностную сферу. При этом влияние Интернета на личность может происходить не только при непосредственном использовании информационных технологий в повседневной жизни, но и в тогда, когда субъект, не имея непосредственного выхода в сеть, испытывает на себе влияние новых технологий (например, при просмотре фильмов, созданных с помощью компьютерной графики).
20	Девтеров І. В. Людина і суспільство у кіберпросторі. Дис. ... доктора філософських наук. – Київ, 2012. (https://nrat.ukrintel.ua/searchdoc/0513U000053/)	Яцик С. П. Філософсько-антропологічний аналіз тілесності у техногенній цивілізації // Ученые записки Та-врического национального университета им. В. И. Вернадского, 2010, т. 23 (62), №1, с. 77–83. (https://www.academia.edu/9646264/Антропологический_кризис_пути_выхода_из_него)
	С. 200.	С. 79.
	Ще один аспект проблематики тілесності, який є досить актуальним в контексті нашого дослідження, – людині сьогодні загрожує небезпека жити в безприродном технічному світі. «Оскільки зовнішня (оточуюча) і внутрішня (тілесна) природа людей нерозривно пов'язані, настільки цілком штучне оточення несумісне з буттям людини як природної істоти» [101, с.69]. Техносфера розвивається значно швидше за біосферу, і людина, намагаючись пристосовуватися до життя в штучному оточенні, вимушена займатися своєю тілесною організацією. Сучасні форми діяльності є настільки багатообразними, що вимагають не просто вироблення специфічних навичок, здібностей, але й подальшого вдосконалення світу внутрішніх відчуттів. Природа залишає людське тіло незавершеним для того, щоб воно було до кінця сформоване внутрішнім світом. Але завжди при цьому необхідно пам'ятати про єдність статичної і динамічної в людському бутті. Е. Муньє, звертаючись до даного питання, писав наступне: «внутрішня людина міцно стоїть на ногах, якщо лише спирається на людину зовнішню; зовнішня людина міцно стоїть на ногах завдяки силі людини внутрішньої» [130, с. 75]. Девтеров між двома цитатами вставляє фрагмент із чужої статті без покликання. Плагіат.	Аналізуючи сьогодення людини, ми розуміємо, що існує реальна загроза жити в безприродному технічному світі. «...Оскільки зовнішня (оточуюча) і внутрішня (тілесна) природа людей, – пише В.А. Кутирєв, – нерозривно пов'язані, остільки цілком штучне оточення несумісне з буттям людини як природної істоти» [7, с. 69]. Техносфера розвивається значно швидше за біосферу, і людина, намагаючись пристосовуватися до життя в штучному оточенні, вимушена займатися своєю тілесною організацією. Сучасні форми діяльності є настільки багатоманітними, що вимагають не просто вироблення специфічних навичок та здібностей, але і подальшого вдосконалення світу внутрішніх відчуттів. Природа залишає людське тіло незавершеним для того, щоб воно було до кінця сформовано внутрішнім, екзистенціальним світом.
	С. 221–222.	С. 79.
	Аспект проблематики тілесності, який є досить актуальним в контексті нашого дослідження, – людині сьогодні загрожує небезпека жити в безприродном технічному світі. Техносфера розвивається значно швидше за біосферу, і людина, намагаю-	Аналізуючи сьогодення людини, ми розуміємо, що існує реальна загроза жити в безприродному технічному світі. «...Оскільки зовнішня (оточуюча) і внутрішня (тілесна) природа людей, – пише В.А. Кутирєв, – нерозривно пов'язані, остільки цілком штучне оточення несумісне з буттям людини як природної істоти» [7, с. 69]. Техносфера розвиває-

	чись пристосовуватися до життя в штучному оточенні, вимушена займатися своєю тілесною організацією. Сучасні форми діяльності є настільки багатообразними, що вимагають не просто вироблення специфічних навичок, здібностей, але й подальшого вдосконалення світу внутрішніх відчуттів. Природа залишає людське тіло незавершеним для того, щоб воно було до кінця сформоване внутрішнім світом. Але завжди при цьому необхідно пам'ятати про єдність статичності і динаміки в людському бутті.	ться значно швидше за біосферу, і людина, намагаючись пристосовуватися до життя в штучному оточенні, вимушена займатися своєю тілесною організацією. Сучасні форми діяльності є настільки багатоманітними, що вимагають не просто вироблення специфічних навичок та здібностей, але і подальшого вдосконалення світу внутрішніх відчуттів. Природа залишає людське тіло незавершеним для того, щоб воно було до кінця сформовано внутрішнім, екзистенціальним світом.
	С. 356.	С. 79.
	(ВИСНОВКИ) <...> 7. Техносфера розвивається значно швидше за біосферу, і людина, намагаючись пристосовуватися до життя в штучному оточенні, вимушена займатися своєю тілесною організацією. Сучасні форми діяльності є настільки багатообразними, що вимагають не просто вироблення специфічних навичок, здібностей, але й подальшого вдосконалення світу внутрішніх відчуттів. Природа залишає людське тіло незавершеним для того, щоб воно було до кінця сформоване внутрішнім світом. Але завжди при цьому необхідно пам'ятати про єдність статичності і динаміки в людському бутті. <...>	Аналізуючи сьогодення людини, ми розуміємо, що існує реальна загроза жити в безприродному технічному світі. «...Оскільки зовнішня (оточуюча) і внутрішня (тілесна) природа людей, – пише В.А. Кутирєв, – нерозривно пов'язані, остільки цілком штучне оточення несумісне з буттям людини як природної істоти» [7, с. 69]. Техносфера розвивається значно швидше за біосферу, і людина, намагаючись пристосовуватися до життя в штучному оточенні, вимушена займатися своєю тілесною організацією. Сучасні форми діяльності є настільки багатоманітними, що вимагають не просто вироблення специфічних навичок та здібностей, але і подальшого вдосконалення світу внутрішніх відчуттів. Природа залишає людське тіло незавершеним для того, щоб воно було до кінця сформовано внутрішнім, екзистенціальним світом.